

Předmluva

Tato kniha vznikla po té, co jsem od velkého milovníka Šumavy, Fritze Bertlwiesera z Haslachu dostal kopie ofoceného povídání kaplana Ungera. Popisuje v něm své působení v místě, o které jsem se již delší dobu zajímal. Ze starých map jsem věděl, že ona oblast byla celkem hustě osídlena a teď byla možnost se dozvědět i něco víc o životě tamních obyvatel. Nějaké informace jsem už měl z knih F. Bertlwiesera, kde se taktéž popisoval všední život prostých obyvatel, ale přece jen – knihy byly v němčině. A najednou tu byl zajímavý, byť povoláním pisatele poněkud deformovaný pohled na dění v těch místech a – v češtině. Poněvadž informací o všedním životě původních obyvatel Šumavy je stále pomálu, rozhodl jsem se toto povídání přepsat a nabídnout k přečtení i dalším případným zájemcům. V textu nebyly až na výjimky dělány úpravy, je třeba tedy počítat s poněkud odlišným slovosledem i způsobem psaní některých, zvláště cizích slov.

Poděkování: Mé rodině za trpělivost a pochopení, které projevují pro mou velkou zálibu - Šumavu. Fritzi Bertlwieserovi za poskytnutou fotografickou předlohu této knihy. Zuzaně Vopálkové, která vzdor svému náročnému studiu přepsala víc jak třičtvrtiny textu.

Věnování: Tato kniha je věnována všem lidem, kteří byli vyhnáni ze svého domova a nikdy na něj nedokázali zapomenout.

VZPOMÍNKY NA NĚMECKÝ RYCHNOV

Veledůstojný a milovaný pane Monsignore!

Je tomu už více nežli dvacet let, kdy jsem u vás kaplanoval. Jen dva roky měl jsem to štěstí, sloužiti pod Vaším zkušeným vedením. Ale i když nás osud roztrhnul, zůstali jsme oba tím, čím jsme si byli od počátku. Já Vaším věrným kaplanem, Vy mým dobrým děkanem. Zůstalo tak i tehdy, když jsem se stal Vaším nástupcem. A od té doby, co mne vítr zase zavál do Čech, rád, jistě rád občas zavítám do Vaší tiché Bethanie, abych si oživil mě vždycky drahé a vzácné vzpomínky na zlaté doby kaplanské v Rychnově.

Nuže, při poslední své návštěvě, tuším 9. listopadu t.r., kdy jste si mi ztěžoval na nespavost, umínil jsem si, že Vaší Veledůstojnosti vyrobím několik pilulek pro spaní, jimiž byste zároveň oživil vzpomínky na léta 1922-1924. Je to jen několik prostičkých kapitolek určených jen a jen pro Vaší Veledůstojnost, nanejvýš pro Vaší Bethanii, pro nikoho jiného. Psal jsem je narychlo, abych Vám mohl učinit maličkou radost k vánocům Léta Páně, v němž Vám dala Boží Láska dovršiti 55 let. Sám ráčíte vědět, jaký shon vládne v dnešní moderní době i v duchovní správě. Nebylo času na korekturu, nebo na přepisování na čisto.

Jsou to pouhé vzpomínky tak, jak přicházely, bez souladu a bez soustředěnosti. Je to vlastně pouhá skizza vzpomínek, Vaší Veledůstojnost a pak i obě slečny sestry prosím snažně, aby svými vzpomínkami sami jste dobarvili to, co jsem tu pouze načrtnul.

Psal jsem těchto pár vzpomínek po večerech, pokud mi zbyly volné chvílky. Než jsem začal, bál jsem se, že nebude ani za to stát, něčím tak malicherným, Vaší Veledůstojnost obtěžovat. Zatím mi ty vzpomínky zrovna rostly pod rukou a - přiznám se - psal jsem je s takovou láskou a chutí, že bude-li Vaše trpělivost při jich pročitání aspoň desetiprocentní v poměru k chuti, se kterou byly psány, nemusím v tomto případě litovati času, který jsem na ně vynaložil. A jestliže každé kapitolce se podaří přičarovat drahocenný spánek v podvečer na Vaše víčka, pak docílil jsem co jsem zamýšlel.

Vaší veledůstojnosti oddaný kaplan ., léta Páně 1944, 20. prosince.

Kapitola první.
Začíná se od Adama.

"Kluku, na sedláka jsi hloupej, na řemeslníka slabej, půjdeš na studie" Tak nějak to bylo řečeno mou moudrou matkou koncem května 1910. Jí coby poslušný synek rovněž moudře přikývl a tak nastala pro mne první vážná starost v životě: abych udělal přijímací zkoušku do primy c. a k. gymnázia. Bylo třeba sice ještě vyřešiti finanční stránku mých studií, ježto má matka byla pouhou penzistkou pobírajících 39 zlatých, z čehož udržovala již na studiích bratra, který byl o 4 roky starší, mne a sestru, starší o pět let. Ale tu postaral se sám pánbůh o finanční mé zajištění. Sestra mého nebožtíka otce, Anna, takto účetní u velikého pekařského závodu ve Znojmě, starší léty a zlatá srdcem, sama se nabídla, že bude přispívati na má studia a tak osud mého študýrování byl zpečetěn.

Obětavostí těchto dvou ušlechtilých žen, které obě asi si ubíraly od úst, jen abych já nouze netrpěl, své matce a tetě Anně vděčím za to, že jsem se stal služebníkem oltáře. Obě už dávno odpočívají v pravdě Boží, má máti zemřela 5.června 1934 v Něm. Rychnově, teto o mnoho dříve, počátkem světové války 16. srpna 1914 ve Znojmě. Pán, odplatitel všeho dobra, Vám, duše zlaté, odplatiti to, co já Vám odplatiti nemohu, leč vděčným mementem při oběti nejsvětější.

Matka bývala vždy přísná, byly jsme tři děti, otec předčasně zemřel na zápal plic, matce bylo starati se o první poslední, neměla tudíž času na mazlení ani na zbytečné kárání. Co jednou řekla, to platilo. A dělal-li někdo z nás, že nerozuměl, měla matka povícero prostředků vždy po ruce, aby jej k porozumění brzy přivedla. Teta Anna jezdívala k nám vždy o prázdninách na celý měsíc. To byla její dovolená, jinak jak byl rok dlouhý, neznala oddechu. První ve velkozavodě

vstávala, poslední uléhala, byla to taková dobrotivá stará poctivá úřednice, která jistě nepobírala svého platu zadarmo. Po celý boží rok, ani na mši svatou se v neděli nedostala, závod to nedovoloval. Za to o dovolené u nás chodívala denně na desátou na sv. mši do katedrály. v Budějovicích, přičemž, já mladší dělával jsem jí ceremoniáře. Oběd vařivala maminka pro všechny společný., k večeři však, která se odbyla všelijak u nás, posílávala matka tetu pro něco lepšího. Jedno takové poslíčkování utkvělo mi dodnes v paměti. Matka mne poslal k uzenáři Starému ve Šternekově ulici pro párky, aby tetu uctila něčím lepším. Ch, párek, to byla tehdy u mne hudba budoucnosti. Víím, že mým zmaterializovaným ideálem bylo, abych se domohl jednou takového postavení, abych mohl do syta se najísti párků a napítí malinovky. Kdež pak tehdá párek! A pro takového kluka, který byl kandidátem primy ! Nu abych dlouho nemluvil. Starý mi dva párky zabalil, vzal si za ně 4 krejcarey a já běžel k domovu. Ba co dím, já neběžel, já se loudal a přál jsem si, aby to putování do Haasovy ulice , kde jsme bydleli u Národního podniku nebralo konce. Malý balíček stále jsem držel u nosu a opájel se olympskou vůní čerstvé uzenky. Ne, tohle pokušení bylo nad mé síly. Z Jirovcovy ulice zahrnul jsem do odlehlé Šmejkalovy, dnes Smetanovy, balíček mžikem rozbil a střelhitě ukousl malinký ždibíček konce jednoho párku. S chutí však rostla také odvaha. Uváživ, že by nesymetrická délka obou konců párků byla přinejmenším nápadná, zkrátil jsem hned na to také druhý konec. A ježto oba párky byly za tutéž cenu, kdyby byl jeden delší a druhý kratší při téže tloušťce, zas by to bylo nápadné - zkrátka jsem zkrátil všechny čtyři konce, ale bravurně tak, že jsem konce pěkně zakroutil, takže povrchní pozorovatel nemohl párkům ničeho vytknouti.

Doma to - alepoň v první etapě dobře dopadlo. Zboží jsem v pořádku předal, dostal jsem dovolení, že si mohu vyběhnouti ještě před večeří na louku a já vyběhl skoro jako jelen s radostí v srdci, že je vyhráno. Ale nebylo. Asi za deset minut mne matka volala asice tónem, která hrál asi do tóniny: " chlapečku pojď si pro výprask". Nepomohlo hrát si na nevinného. Matka vzala do jedné ruky korpus delicti, do druhé metlu a vyprášila mi nekřesťansky mé všední nohavice, "aby sis to podruhé pamatoval" dodala mateřsky. No, nebylo tohohle dovětku zapotřebí. Pamatuji si to všecinko ještě dnes po čtyřiceti jarech. Tuty prázdniny r 1910 byly pro kriminálního , ne pro bujarého hochu, který toužil po svobodě, po louce a koupání. A byl jsem postižený netoliko já, nýbrž bratr Josef, kvartán z reálky, jenž byl pověřen málo záviděníhodným úkolem připravovati mne na zkoušku do primy. Dej mu pánbůh nebe, ale trápil mne tehdy samými ciframi, joty a ypsilony, že mi studium zhořklo dříve, ještě, nežli jsem s ním poctivě začal.

Zkoušku na konci léta jsem šťastně vykonal a tak stal jsem se studentem. Minula léta na gymnáziu strávená, přišla maturita a po ní rozhodnutí: čím budu. Matka jistojistě chovala ve svém srdci tajné přání abych šel do semináře, třebaže ho nikdy nevyškla. A já, cítě se puzen samým bohem ke sv. kněžství, dal jsem se zapsat do I. ročníku. A nelitoval jsem, třebaže společný život s ostatními bohoslovci pro mne samotáře vyžadoval na počátku nejednu oběť. I tu uběhla 4 léta jako voda a začaly přípravy ku primici.---

Kapitola druhá. Objevení Něm. Rychnova

Stal jsem se pastoralistou a vstoupil jsem tedy do čtvrtého a tehdy posledního ročníku theologie. Tato kasta měla určitá privilegia. Směli s dovolením pana biskupa kázat o májovkách v semin. kostele, kam odjakživa chodilo celé gymnasium i celá reálka, aby kochali se na smrtelných úzkostech takového bledého pastoralisty, jemuž náhle vypadlo slůvko, ze psaného konceptu a jenž třesa se na celém těle, tak tak že položivý se sesoukal z vysoké seminářské kazatelny. Tohleto se ,i díky Bohu nestalo. Vedle toho jsme chodívali do školy , učit se prakticky vyučovat. Někdy v květnu 1922, vedl nás prof. dr. Poustka na vzornou katechezi msgra. Dra. Nischra, dosud žijícího na odpočinku v Čes. Budějovicích do bývalé piaristické školy, nyní německé cvičné školy v Radniční ulici za klášterem Redemptoristů. Víím, že opakoval tehdy katechezi o Kainu a Abelovi a že klucí při ní vyváděli tak, že nám skoro přecházela chuť státi se jednou vychovateli takovéhle chátry.

Při odchodu ze školy, šel jsem náhodou vedle pana profesora, bývalého to kaplana v Něm. Rychnově. Na mou poznámku, sice se to pěkně poslouchalo, vyučovat však německy že bych nechtěl, obrátil se na mne profesor se svým vždy přátelským úsměvem a dodal " I jen se pěkně uče

německy, nevíte, zdali toho nebudete brzy potřebovat". Druzí to zaslechli a ani nevím jak, při příchodu do semináře Toušek, vlastně Touschek, rodák ze Záblatí, začal mne nazývat Rychnovským kaplanem. Nevěnoval jsem tomu valné pozornosti. Teprve po několika dnech jsem nahlédl do schematismu, kde vlastně ten Něm. Rychnov leží a kdo je tam duch. správcem. Tehdy jsem poprvé četl jméno : Vincenc Gross, děkan, jméno, které v brzkou pro mne mělo znamenat mého prvního chefa, mého bezprostředního představeného v církevní hierarchii, mého duchovního otce, který mne bude zaučovat prvním krůčkem v zodpovědné duchovní správě, mého praktického profesora pastorálky a současně jméno, při jehož vyslovení ještě po dlouhých létech, kdy už sám budu farářem, vždy po mé líci přelétne radostný úsměv při vzpomínce na kněze, jemuž za tolik vděčím a jemuž vděčně, dnes již skoro osmdesátiletému, líbám jeho kněžskou ruku nejen jako kaplan svému děkanovi, což nebývá zvykem, nýbrž jako vděčný syn předobrému otci, jak jest jeho povinností.

Kapitola třetí. První představení neumísto

Na svátek knížat apoštolských, sv. Petra a sv. Pavla, byl jsem se dvěma spolužáky posvěcen v budějovické katedrále na kněze sc. Církve, dosáhnuv tak skoro nejvyšší hodnosti jaké smrtelník na tomto světě dojití může. Nad svatým kněžstvím pouze o jediný stupeň stojí výši udělení plné apoštolské moci při svěcení na biskupa. Všechny ostatní církevní charge, kanovníci, vikáři, arcikněží, biskupští notáři, děkani, monsignoři, preláti, arcibiskupové, kardinálové - jsou už pouhé tituly. Ani svatý Otec nemá už vyššího posvěcení, nežli jen biskupské. Tak prostičký smrtelník jako já sotva dovedl tehdy porozumět úžasné veliké moci, kterou do jeho rukou klade sám Hospodin.

Nuže stal jsem se neomystou, po česku novosvěcencem, který ještě pár dní po sv. svěcení takřka voní sv. olejem, asi jako novopečená bábovka posypaná vanilkou. Kde kdo si ho váží, kde kdo ho prosí o modlitbu a v každém kostele a kapliče musí udělovati na hony daleko novosvěcenské požeňání. Ale jakmile ta vanilka z něho vyprchá, a přijme dekret a s ním povinnost nastoupiti první kaplanské místo, promění se každý neomysta v takzvaného "neumísto" a je-li trochu moudrý, dá za pravdu Jiráskovi, který studenta po maturitě nazývá odstaveným telátkem. Nu něco podobného možno říci i o neomystovi. Něco jiného je teorie v semináři, něco jiného praxe v životě. A blaze novosvěcenci, dostane li za chefa kněze takových kvalit, jako jsem dostal já.

Dne 5. srpna 1922 celebroid jsem v semináři, načež jsem byl na osmé v sirotčinci, kterou celebroid rovněž novosvěcenc P. Kalous. V sirotčinci pak zdržel jsem se s p. Kalousem a jeho bratrem celé dopoledne prohlídkou budov. Na cestě domů zašel jsem ještě do semináře, kde mi fortnice hlásila velmi důležitou zprávu, že mne tam hledal Princ, kostelník z katedrály, že má pro mne dekret. Na takovou zprávu už jsem se s fortnicí nebavil, vyběhl jsem ze semináře rovnou do katedrály kde na rohu stál Princ, mávající na mne obálkou. Jediný hmat, roztrhl jsem papír a čtu černé na bílém, že jsem od 1. srpna L. P. 1922 kaplanem v Něm. Rychnově u Frymburku. Prince jsem královsky obšťastnil pětikorunou a chvátal jsem domů oznámit mamince, že už nejsem jenom tak nákej tenhlenc, alebrž kaplan v Něm. Rychnově a to pod dekretem a číslem. Dobré matce vyhrkly slzy, vycítila instinktivně, že přestávám do jisté míry býti jejím synem a stávám se synem matky větší, Církve Boží, která má právo se mnou disponovati dle svého. V neděli na to šel jsem poděkovat za své jmenování panu gen. vikáři Brennerovi, kterého jsem doma nezastihl. Celou neděli jsem s matkou mluvil jen a jen o Rychnovu. Jaký asi bude pan farář, mladý, starý, hubený, tlustý, dobrotivý, přísný a kdo tam asi vládne kuchyni. Bude mít s sebou matku, sestru, nebo cizí osobu? Jaký bude tamní lid, kraj, jak se mi tam asi povede? Schematismus věděl toho o Rychnově málo, oznamoval jen suše, že je to v okrese Vyšší Brod, že se vystupuje v Černé Hůrce, že je to 20km od dráhy, že je tam 16 vesnic/můj ty pane celé království/ a že jsou tam dvě filiální školy. A že se tam hovoří deutsch!

Pane Jene, řekl jsem si, tohleto poslední kdyby tak nebylo. Strávil jsem sice v Českých Budějovicích mnoho let, ale německy jsem se v nich nenaučil. Otec sice němčinu ovládal, ale co mi to bylo platno, když jsem ho ztratil v sedmém roce svého věku? Maminka pocházela z ryze českého kraje a na gymnáziu považovali jsme vždy němčinu za předmět nejposlednější. A teď najednou mám začít německy kázat, zpovídat, učit ve škole, úřadovat, zaopatřovat, no dobře mi při tom

nebylo a po první radosti přišla starost a - strach. V neděli odpoledne 6. srpna šel jsem na poradu k svému profesorovi. "Nu, jmenuje se sice Gross, ale není to Němec ani nedělá velikého, budete jistě spokojen. Má u sebe sestru, která bude o vás pečovat, krajina je tam krásná, kostel péčí pana děkana ve vzorném pořádku a co je nejdůležitější, v panu děkanovi najdete kněze, který vám bude bratrem, těšitelem a oporou ve všem. Ničeho se nebojte, zajďte se tam podívat a přijďte mi povědět jak se vám tam líbilo."

Cestování mi nikdy nečinilo potíží, na nádraží jsem se narodil, dráhu jsem měl vždycky rád a tož jsem se rozhodl, že v pondělí ráno se dojezu do Rychnova podívat a představit.

a tak léta páně 1922 7. srpna jel jsem prvním vlakem před 6 hodinou z Českých Budějovic k Želnavě přes Krumlov lokálkou o níž tvrdil Msgr. Řepa, že by na tuto trať měly být udělovány plnomocné odpustky. A mě se ta trať tolik, tolik líbila. Hned za Korosekami začala trať stoupat, jako had objíždět velehoru budějovického okolí Klet. Za Krumlovem je z vysoké navážky krásný rozhled na staré město pánů z Růže, několik minut po té vítají cestujícího prostinké a přece tolik přívětivé věžičky poutního kostela Kájova, kde trůní na oltáři Matička Boží, ochránkyně Šumavy. Opět po chvíli byla podívaná na prostinké městečko Hořici, pak ještě pár stanic a vlak všecek usupený dosupěl do Černé Hůrky, stanice to ze všech stran otevřená. Tam jsem tedy vystoupil a šel silnicí asi 1/2 hodiny do vsi Černá, abych se nejdřív představil panu vikáři Václavu Příbkovi, pozdějšímu prelátu v Krumlově. Na chodbě mne uvítala sestra páně vikářova, tak kolem 45 let " Á jezumankot, tak to je nový pan páter Rychnovský? ", ale mělo to takový nějaký přídomek. Asi jako " A takovéhohle chcípáčka posílají sem na Šumavu do hor?". V kanceláři mne uvítal p. Raab zastupující pan vikáře, který právě odjel s panem děkanem Grossem do Lince. To bylo první ouvej. Byl jsem na prvního pana chefa jak náleží zvědav, nechť si, podívám se aspoň na své působiště, řekl jsem si. P. Raab ze Steinu doprovázel mne hezký kus cesty až na kopec za ves. Neuměl slova česky, ale pokud se pamatuji, pusa nám oběma nestála a co nepověděli ústa, dopověděli ruce jako u hluchoněmých. Prošel jsem Eggetschlagem, za nímž jde silnice jako přímka do kopce, pak je náhorní rovina za níž už zdaleka vítá člověka zřícenina Vítkův kámen, neboli Sv. Tomáš, trůnící na vysoké pohoří, podél něhož si pracně razí cestu Vltava, tvořící do velké dálky viditelný stříbrný pás. Nad Vltavicí Dolní se najednou cesta překotně svažuje a zraku udiveného chodce se náhle objeví v poslední chvíli pod vrchem jako hřibek ukrytá Dolní vltavice, sousední to farnost Rychnova, vzdálená to od toho 2 a 1/2 hodiny.

Kousek od návsi tyčí se pěkný, ale trochu tmavý kostelík, kam jsem si zašel nejdříve. Slohově je kostel ucelený. Na hl. oltáři nelíbili se mi příliš obnažení andělé, jinak však je kostelík útulný a dobře ošetřovaný. Kolem kostela je bývalý hřbitov proměněný v sad, směrem k návsi je v sadu pomník padlým. Náves je dosti souměrná, bokem k ní je vícero selských statků postavených vesměs na jedno brdo, jak už to bývá, ponejvíce patrových. Na straně západní na svahu k řece stojí rovněž jednopatrová fara, kde mne velmi bratrsky uvítal pan farář Schwarzbauer, pohostil a zase notný kus cesty doprovodil po silnici na rozcestí jdoucí do Aigenu u Sarau. Tam odbočil jsem vlevo, rozloučiv se nejprv se svým průvodcem. Byl pochmurný den, každou chvíli se zdálo, že začne pršet. Silnice na Rychnov vedla ponejprv nevládnou klečí, přes širší potok, za nímž o samotě stále venkovská chalupa. Hned za tou počínal hustý les po obou stranách silnice. V těchto místech dohonila mne pošta Frymburská, to jest chatrná bryčka pro kočího a jednoho pasažera, tažená poklidnou shrbenou starou klisnou a řízená Heinrichem Niglem, ještě mládencem, ale šedivým jak mléko. Chtěl jsem sice první cestu ke svým ovečkám vykonati pěšky, než přátelské pozvání kočího nemohl jsem dobře odmítnout. Abych pravdu řekl, bál jsem se německého hovoru, ale naštěstí kočí byl nemluva a mnoho toho ode mne vědět nezádal. Po chvíli se obloha rozjasnilo, slunko vyskočilo a pozlatilo nádherné staré smrky i duby, stojící zvláště po levé straně silnice. Dále v lese odbočovala vlevo užší cesta ke Sv. Tomáši, dali jsme se vpravo, kde po chvíli po levé ruce les přestal a silnice táhla se asi 100 kroků od rakouské hranice stále do mírného kopce až k Rosenhueglu, kde opět u hájovny odbočovala cesta vpravo do Aigenu. Jeli jsem stále vlevo, liduprázdným krajem. Projeli jsme silným zalesněným paloukem po serpentinovité silnici a našim zrakům se ukázali zrovna před námi, ale ještě notně daleko dva zalesněné vrchy. " Tam pod těmi leží Rychnov ", upozornil mne kočí. Hned za zatáčkou ukázala se vesnička Ottenschlag, pravá šumavská jak má být, samá samota. Rosenhuegel i Ottenschlag byly již součástí mé komtury. I vytáhl jsem z kapsy růženec abych první krok do duchovní správy započal modlitbou a doporučil sebe, své budoucí osudy i celou osadu

svěřenou do jisté míry mé zodpovědnosti Královně apoštolů.

Z Ottenschlagu silnička klesala a zatáčela se k Asangu, který vlastně mýjela, poze kolem 3 chalup se projíždí, které zůstávají vlevo. Za chvíli po té vjeli jsme zase do lesa, v němž se najednou ukázalo malebné, skoro pohádkové údolíčko, jímž protékal nesmělý potůček s vodou, jakou mívají pstruzi rádi, hned za můstkem cesta opět stoupala a za chvilku ukázalo se našim zrakům nádherné panorama, daleký výhled do Dolních Rakous a nedaleko za velikým kopcem bylo viděti uměle formovanou barokní věž kostela. "To je jistě Rychnov" povídám kočímu, "ba ne" on na to s úsměvem, "to je Svatý Osvald v Rakousích". Silnice tvořila pravidelnou serpentinu, táhla se hodně po svahu, asi jako železnice, když se jede v Alpách ze Salzburku do Bischofshofen a výhled byl tak čarovný, že člověk zapomněl úplně na trudy života a duše se zrovna rozplývala v té kráse, kterou jedině Bůh stvořiti dovedl. Všecinko byl zalito poledním sluncem srpnovým, které zatím zvítězilo nad nevlídnými mraky a mlhami. Zapoměl jsem v té chvíli na všecko, na kručení v žaludku, na starost, jak asi budu přijat ve faře a ve farnosti, na to, že jsem v kraji, kde člověk zřídka kdy uslyší svou mateřštinu - zapomněl jsem i na Rychnov samotný. V tom cesta utvořila prudký skoro celý kruh, divukrásné údolí zůstalo i s Rakousy za zády a našim zrakům se objevil nový, neméně nádherný obraz: široká údolína s levé i z pravé strany věnčené zalesněnými vrcholy, přímo před námi až na obzoru rýsovala se celá dlouhá řada jako vojáci vedle sebe oddělených chalup - to byl Reiterschlag - a uprostřed údoliny, sotva několik minut od nás, napříč přes silnici prostírala se poklidná, krásná vesnička, jejíž rozběhlé chaloupky podobaly se housátkům, které se batolí za husou. Vpravo vesničky vysoko k nebesům tyčila se mohutná věž, jakoby veliký prst k nebi ukazující, kde je cíl člověka a hned pod ní pěkný barokní kostel, zastíněný poněkud několika obrovskými stromy, čnicími v děkanské zahradě, vpravo od kostela bylo viděti jednopatrovou budovu, dělající dojem malebného záměčku v anglickém parku.

"Tak to je Německý Rychnov", hlásil mi s úsměvem na tváři zaniklý kočí Heinrich Nigl a bičem popohnal kobytku, která ostatně již sama přidávala do kroku. Bylo přesně 1 hodina a 11 minut odpoledne. Můj obličej zvažněl, slza se mi zatřpytila v očích, sejmul jsem klobouk a prosil svátostného pána, aby mne učinil nikoliv dobrým pastýřem, ten už tu by plných 22 let, ale svědomitým hlídacím ovčákem, který by dobrému pastýři byl vždy ochotně k službám a jeho poklidný zde život mu neztrpčoval, když život zde v horách zvláště v zimě býval jistě sám o sobě těžkým dosti. Tehdy jsem se nenadál, že za 11 let zde budu nastupovat opět se slzami v očích, ale větší ještě starostí v srdci abych oral dále požehnanou brázdou, kterou zde vyoral a svým potem, modlitbami a nesčíslnými obětmi zavlážíla zkypřil můj předchůdce, jemuž žádná oběť nebyla příliš velikou, když šlo o spásu duší. Poštovní archa vjela hned na počátku vesnice do dvora prvního stavení vpravo, zaplatil jsem kočímu a kráčet tichou, přívětivou vesničkou k domu božímu, abych se představil tomu, který mne sem povolal ráčil. Kostel byl otevřen dokořán, za svatostánku velebnými prostorami chrámu jako by bylo slyšet nevtůravá slova Páně: "Pojďte blíž, ke mně všichni, kteří obtíženi jste" také ty novopečený kaplánek, kterého tíží svědomí, že němčinu až dosud tolik zanedbával a nyní mu bude scházet. Poklekl jsem u kamenné mřížky v presbytáři a modlil jsem se tak, jako snad nikdy v životě. Bylo mi jako dítěti, které až dosud se batolilo, majíc vždy maminčinu sukni za svou ochranu. Nyní měl jsem opustiti bezstarostný domov a netoliko kráčet sám, ale "hned i učiti jiné, jak kráčetí mají životem, aby, jak praví církevní modlitba: sic transeamus per temporalis ut non amittamus aeterna,

Teprve po té jsem se rozhlédl kostelem. Byla to malá katedrála. Jak jsem později zvěděl, zásluhu o ní měl nynější pan děkan Gross, jak o tom bude ještě řeč na jiném místě. Na nádherném, bohatě barokně vyzdobeném oltáři skvěl se obraz patrona zemí Českých, Sv. Václava, mého druhého křestního patrona. Na levém bočním oltáři byla krásná, patrně z již. Tyrol opatřená socha P. Marie, na pravé pak socha Srdce Páně. Tedy samí dobří známí, řekl jsem si, poprosil ještě kratince o příspěvní, aby to ve faře dobře dopadlo, přihladil jsem si vlasy na hlavě a - aniž bych se byl musil ptát, zamířil jsem do krásné velké budovy rovnou proti kostelu, s mohutným ozdobným výklenkem před vchodem. V průčelí stálo číslo popisné 1. Dvěře byly dokořán ocitnul jsem se nesměle v kamenné chodbě, ale v tom už tu bylo z kuchyně děvčátko asi 17-ti leté a usmívajíc se jako měsíc v úplňku, ptalo se mne jadrnou češtinou, čeho si přeji. "Jsem nový kaplan a přišel jsem se představit panu děkanovi" odpověděl jsem, červenaje se při tom jako žáček, který se dobře nenačil básniče. Hermínka, neteř páně děkanovi mi vysvětlila, že strýček sice odcestoval, ale že je

tu pater Adrian , kaplan ze Sv. Osvaldu a při tom mne strkala do schodů, načež v prvním poschodí mi ukázala na jednoduché , bíle natřené dveře, nad nimiž na velké černé tabuli stálo švabinou ve dřevě vyřezané slovo: Kaplan. V mžiku letu vpadla sama do dveří vedlejších , odkud se přikutálel do kaplanky, tou dobou - vacante sede capellani - kanceláře maličký, kulat'oučký , širší než delší velebníček v bělostném hábitu – P. Adrián. Podáváje mi obě ruce, nutil mne k posazení a měl hned na počátku řeči fůru. Ale tomuhle pánovi jsem věru málo rozuměl, měl dolnorakouský přízvuk a jaksi polykal slabiky, takže jsem nestačil uši otvírat. Ale viděl jsem jasně, že ho můj příchod těší a že se raduje, že bude mít v sousedství kolegu. Za nějakou chvíli někdo nesměle zaklepal , ale nevešel. P. Adrián šel sám ke dveřím, které rázem otevřel dokořán. Na chodbě zaplavené odpoledním sluncem jednoduše a přitom velmi vkusně oděná slabší dáma střední postavy, maličko prošedivělých vlasů s mírným dobrotivým úsměvem na rtech. Na kulat'oučké tváři Adrianové rozehrál se úsměv ještě více a již zvučně mi vykládal, to "že jest slečna sestřička páně děkanova, povoláním odborná učitelka měšťanských škol, u níž on to má rozlito, ježto nehoví češtině, slečna učitelka pak že nehovoří německy, bojíc se cizí gramatiky.

Představil jsem se sám slečně učitelce, jsa tuze rád, že po vodopádu němčiny tryskající z úst premonstrátových slyším zase libozvučnou svou mateřštinu. Slečna učitelka meškajíc tu pouze na prázdninách , zvala nás na kávu do refektáře v přízemí. Vešli jsme do malé jídelny , tou dobou jsou ve stínu. Měla jediné , veliké, umělecky provedené okno z barevných skel zasazených v olovu, obraz představoval košík ovoce a zeleniny. Proti vchodu na stěně bylo rozvěšeno 8 nádherných obrazů Fuehrichových: Marnotratný syn. V tom rozletěly se dveře a jakoby na tůň stoupajíc vešla do jídelny majestátní postava slečny Antonie, nesoucí v ruce podnos se svačinou. Byla snad o něco málo starší slečny učitelky, oděna podomácku, s vysokým účesem a její obličej zářil jako vycházející slunce. " Tak to je náš nový velebný pán", začala zvučně, "tak vás pěkně vítám a přeji vám, aby se vám u nás hodně líbilo" .Těchto pár vět bylo proneseno s takovou srdečností, že jsem neměl ani té nejmenší příčiny, pochybovati o opravdovosti tohoto přivítání. A hned bylo řeči plno, českých , německých, někdy napůl česky-napůl německy, o smích nebyla nouze - a ze mne rázem spadla starost, jak mne asi ve faře uvítají. Měl jsem to za sebou a dobře to dopadlo. Ovšem, zbyval ještě pan Děkan, persona nejdůležitější.

Po kávě vyvedl mne P. Adrián , abych užel Rychnov v celé jeho kráse. Vedl mne k Berneku po silnici, v zatáčce však jsme odbočili vzhůru doleva do lesa, načež po svahu šli jsme zpět, majíce celou nádhernou kotlinu pod sebou zaplavenou září západu. Po procházce modlili jsme se oba v kostele vespery, když tu přišoural se za námi ve vlněných silných punčochách asi padesátník bez kabátu, pouze vestou oděný, třímajíc čepici v ruce. Podával mi ihned přátelsky ruku a představoval se mi jako kostelník. Byl to dobrý duch Rychnovského kostela, starý, věrný, poněkud churavý Karel Kaiser, slyšící na jméno Kchódl . Radostně i já jsem mu podal pravici a vysoukal za sebe německy, že budeme dobrými přáteli.

Druhého dne ráno jsem ve 3/4 na sedm celebroidl a v 8 jsem odjížděl opět poštovní archou k domovu, zanechav panu děkanovi na stole svou adresu s prosbou aby mi laskavě sdělil, kdy bych měl nastoupit. Rychnov i jeho děkanství se mi jak náleží zalíbilo hned ponejprv. Budu mít mamince i p. profesoru Poustkovi co vypravovati!

Kapitola čtvrtá.

S Bohem bezstarostné mládí!

Asi tři dny po svém příjezdu domů přišel první dopis z Rychnova. Byl psán vypsanou, trochu nervozní trukou a na jeho konci stál podpis: Vincenc Gross, děkan. To byl tedy první, třeba jen písemný styk s budoucím představeným. Pan děkan oznamoval mi přátelsky, že mohu nastoupit až koncem prázdnin, snad několik dní před prvním, abych se poohlédl po osadě. Byl jsem tomu velmi rád. Byly to mé poslední prázdniny, nastoupiti jsem měl vlastně ihned, jsa jmenován od 1. srpna, ale pan děkan měl uznání a prokázal mi laskavost ještě dříve, nežli jsme se vzájemně poznali. Na konec ujišťoval mne, že osada mne jistě ochotně přijme, abych se ničeho nebál a - že se těší na mou spolupráci.

Dopis jsem si schoval a mám ho dodnes jako památku. Byl to pramének, který časem, když

musil jsem později Rychnov opustit, vyrostl v celičkovou řeku, neboť i když nás později od sebe roztrhla konsistoř, a nutnost abych zaskočil jinde, kde mne bylo ještě nutněji třeba, naše vzájemná láska nikdy neochladla. Monsignore Gross nepřestal mi býti děkanem a já nepřestal se nikdy cítit jeho kaplanem. Za své pozdější administrativy nepřestal jsem se obracet se stále novými a novými dotazy na svého chefa, který vždy s ochotou a obratem odpovídal na mé dotazy a tak zůstal vlastně do dneška mým učitelem a rádcem.

Někdy 11. srpna zajel jsem si ještě na orelský slet do Brna, to byla má poslední delší studentská cesta. Pak už pomalu loučil jsem se s prázdninovými koutečky, kam jsem za dobu svých studií rád jezdil, buď s matkou nebo sám, kde jsem čerpal osvěžení a uklidnění. Byla to: Nová ves u Českých Budějovic, Nové hrady, Uslovice, kam jsem zvláště na hříbky jezdil, Kaplice a Stein. Kdykoliv později jsem projížděl touto staničkou, vždy se mi vybavovaly krásné vzpomínky na bezstarostná studentská léta. Nuže naposledy jsem tam byl 21. srpna 1922. Ráno i večer bylo hodně chladno, zato v poledne slunko hřálo ještě jako v srpnu. Poněvadž vlak odjížděl domů už za tmy, byli jsem v lese až do šera, kdy teprv nastoupil jsem 1/2 hodinovou cestu l nádraží. Svítal trochu měsíček, ale jen tak pro jméno. Všude vůkol vládl šumavský klid, jen kdesi daleko pasák hlučně sháněl svoje stádo. Poněvadž bylo dosti času, sedl jsem si u cesty a loupal máselníky při svitu měsíce. Za chvíli hnal pastevec své svěšené stádo kolem mne, pohvizduje, časem i propěvuje si písničku. Díval jsem se dlouho za ním, hvízdal si vesele, lupaje bičem za dobytkem. Pasák zašel a nastalo hrobové ticho vůkol, nikde nebyla živá duše. Silnice dlouhá, pustá, člověku až úzko chvílemi. Až po několika minutách ozval se z jiné strany opět hlas jiného pasáčka " Ich weiss nicht was soll es bedeuten, dass ich so traurig bin".

V tom ozvalo se klekání z blízkého Steinu, pasáček ustal ve svém zpěvu, patrně se modlil, na to však pokračoval nerušeně dál. Na nádraží přišel jsem ještě příliš brzy. Sedl jsem si sám a sám na lavičku a přemýšlel o svém budoucím povolání. Také mne ustanovil sám Pán za pasáčka nesmrtelných duší. A dal mi za hospodáře dobrého, osvědčeného pastýře, kterého sice ještě neznám, ale už jsem o něm slyšel z různých stran tolik dobrého, že jsem se ho báti nemusel, naopak těšit jsem se mohl na tu svou pasteveckou práci mohl - až na tu němčinu. Mohl jsem si zazpívat ajé, jenomže s obměnou: Ich weiss ja, was soll es bedeuten, dass ich so traurig bin: die Sprache aus alten Seiten, wollt mir nicht in den Sinn". Ale heslo nebožtíka pana biskupa Hůlky, Deus providebit, mne uklidnilo natolik, že jsem vytáhl sv. růženec, abych prosil za sebe i ty své ovečky, abych jim nebyl na záhubu, abych je vodil na pastvu dobrou a v podvečer svého žití abych mohl klidně odejít k pastýři pastýřů s vědomím, že mou vinou se mi dosud neztratila žádná ze svěšených ovcí v pralesích prolhaného, bahnem nevěry a podlosti otráveného světa.

Dne 26. srpna dodělal jsem ještě své práce v knihovně Jirsíka, majetku to bohoslovců, rozloučil jsem se bolestným pohledem s městem, v němž jsem prožil skoro celé čtyři roky, s lavatoří, s oratoří a se seminářským kostelem, který se mi stal opravdu druhým domovem a kde jsem zažil tolik tichých, svatých radostí za večerních adorací. Dne 27. srpna byla poslední neděle prázdnin. Po mši svaté šel jsem na posvěcení s maminkou do Zvíkova k příbuzným. To už jsme oba cestou málo mluvili, oběma nám tanula na mysli hodina blízkého rozloučení, oběma nám bylo úzko u srdce, maminka přes tu chvíli si utírala slzy. Já až dosud nikdy - kromě pobytu v semináři - nabyl jsem déle od matky, která ztratila oba mé starší sourozence, měla pouze mne jediného. Bylo mi právem úzko z nastávající mé budoucnosti. A matce bylo ještě hůře. Bude tu stát jako kůl v plotě, bez pomoci, bez dětí, bez slova dorozumění. Kdykoliv přijde domů, uvítají ji jen čtyři chladné tiché zdi, bude-li nemocna, nikdo ji neošetří, ublíží-li jí kdo, nebude mít komu si postěžovat. Úkradkem jsem pozoroval tu zlatou dobrou duši, krácející vedle mne a měl jsem se co držet, abych také nesoukal přes tu chvíli kapesník. Inu život už jiný není, Bůh tomu chce, zralé jablko musí od stromu, aby dalo užitek jiným, i když strom si mne vypiplal.

V pondělí 28. srpna rozloučil jsem se se známými a přáteli v Budějovicích, babušky v chudobinci, kde jsem celebroid, s pláčem mi přály všechno nejlepší, slibovaly mi modlitbu na vykročení v těžké životní pouti a maminka po ten celičkový den měla co dělat s balením. Já se o nic nestaral. I ještě za mého farářování opatrovala mne matka vším potřebným. Kupovat a vybírat prádlo, látky na šatstvo, koberce, kupovat denní potřeby jako kartáče, umyvadlo, rohože, rukavice, zkrátka první poslední - to bylo její starostí. Teprve když zemřela a mě připadla její úloha, viděl jsem co jí musela stát má třeba skrovná výbava starostí, běhání, výloh a šetření na vlastní osobě.

Právem hlásá tabulka na jejím rově, že to byla "Mater aurea" bez přehánění. Pán Bůh ti všecičko odplat', zlatá matko!

Kapitola pátá.
Adventus, non autem Domini!

V úterý 29. srpna léta Páně 1922 jsem se stěhoval již definitivně do Rychnova. Celebroval jsem u Srdce Páně již v 1/2 5, snad ještě dříve, kolem 1/2 6 odjížděl vlak k Želnavě. Nejnnutnější výbavu vezl jsem s sebou: seminářský kufr, primiční kříž, ranec peřin. Stran nábytku sdělil mi pan děkan, že kaplanka je zařízená, že tedy nábytku s sebou brát nepotřebuji.

Byl krásný, slunný, skoro už podzimní den. Maminka jela se mnou, aby mne doprovodila alespoň do Černé Hůrky. Minuli jsem Český Krumlov, v Kájově jsem se modlil růženec k Matce ustavičné pomoci, aby požehnala tuto mou první cestu za dušemi, mé první kroky do duchovní správy. Jinak jsem si cestou dělal brevíř. A když jeli jsme kolem Honetschlagského rybníka, v jehož vodách se zrcadlily šumavské hvozdy, jako by mne chtěly uvítat do svého lůna, četl jsem ve vesperách antifonu a žalm 120. tohoto znění: Pomoc má v jmén Páně, který stvořil nebe i zemi. Pozdvihuji oči své k horám,
odkud přijde pomoc.
Pomoc má od Hospodina,
Tvůrce nebe i země.

Nedá by noha tvá kolísala,
neboť nespí její strážce.
Ejhle, nespí aniž dřímá
strážce Israelův.

Hospodin střeží těm Hospodin chrání tě,
je ti na pravici.
Za dne slunce tě nebude pálit,
aniž měsíc v noci.

Hospodin střeží tě všeho zlého,
střeží tvůj život Hospodin.
Hospodin střeží tvůj vstup i východ.
Nyní i na věčné časy. Sláva Otci, Synu, i Duchu svatému.

Přivřel jsem oči a děkoval Pánu za tato slova útěšné modlitby. Dnes po více jak 22 létech, musím pokorně doznat jejich pravdivost. Hospodin sám mne vedl do Rychnova, když pak v roce 1938 v době státního převratu netoliko celičká německá říše, nýbrž i nepatrná Šumava se svým německým obyvatelstvem začala viděti v každém Čechu svého úhlavního nepřítel a když v lesích šumavských v celičském pohraničí ozval se štěkot opakovacích pistolí i strojních pušek, zůstal jsem do posledka na svém místě. A když jsem toto s výslovným svolením konsistoře pro neudržitelnost polit. poměrů téměř v poslední minutě opouštěl, odcházel jsem klidně, pod ochrannými perutěmi dobrotivé ruky Boží, která vskutku střežila velmi, velmi nebezpečný východ z tamního území. Pán svých n i k d y neopouští!

Kolem deváté hodiny vystoupili jsme v Černé Hůrce. Vyžádal jsem si svá zavazadla, svěřil je i sebe poštovnímu panáčkovi, nám již známému Niglovi a zatím co ten rovnal došlé balíky do své ne příliš objemné archy, šel jsem s maminkou kupředu. Oběma bylo nám úzko. Nastala chvíle, které jsem se oba netoliko celičké prázdniny, ale již po léta báli: loučení. Ta zlatá matka rozplývající se v slzách dávala svému jedinému zbylému dítěti poslední naučení na cestu životem: " Jeníku, víš, že nemám už , nežli tebe. Stal jsi se knězem z vlastní vůle a já celičský život nepřestanu za to pánu Bohu děkovat a Jej za tebe stále a stále prosit. ZA jedno tě prosím: dělej vždycky čest svému stavu. Kdybych se měla někdy dovědět, co by se nesrovnávalo s mou představou o svatém kněžství, jak tě

mám ráda, nechtěla bych se k tobě více znát. Ale vím, že k něčemu podobnému nedáš nikdy dojít. Pana děkana i jeho slečnu sestru, třeba mě neznámé, pěkně pozdravuj, že je prosím, aby měli už s tebou trpělivost. Pana děkana vždy na slovo poslechni a važ si vždycky jeho společnosti". Přicházeli jsme právě ohbím silnice k pile, poštovní archa již drkotala za našimi zády. Oba jsme se ohlédli, kočí nás dojížděl, na kozlíku seděla ještě nějaká paní, pošta zastavovala, abych přisednul. Tu matka vzala svou hlavu do svých zlatých, upracovaných dlaní a líbajíc mne na čelo, ústech i prsou dodala: "Požehnej tě všemohoucí Bůh Otec, Syn i Duch svatý, dítě moje, zůstaň vždycky hodný"- Dále už nemohla pohnutím. Já mlčel jsem jako skála, moje hrdlo sevřeno bolestí. Sklonil jsem se rychle, zulíbal ty ruce, které mi tolikrát žehaly a které mnohdy snad do krve pracovaly abych v ničem neměl nedostatku, naposledy jsem políbil matku na ústa, vyskočil jsem hbitě na kozlík a rukou dal znamení vozkovi, aby jel. Věděl jsem, že čím kratší bude rozloučení, tím lepší pro nás oba. Kobyłka tentokrát našťěstí klusala, míjeli jsme pilu, přešli úzkokolejnou trať vedoucí z doloviště do tuhové schwarzenberské továrny, já stále se otáčel a mával kapesníkem, dokud jsem maminku jen viděl. Teprve po hodné chvíli stočila se trochu silnice, já naposledy zamával a - ztratil matku z dohledu. V témže okamžiku jakoby se ledy prolomily, z očí mi vytryskl celý potok horkých slzí, za něž jsem se nikterak nestyděl a jimž jsem pořád volný průchod. Kočí popoháněl kobyłku, má sousedka němka soucitně snažila se mne potěšit. Slzy tekly až do Černé, kde jsem vystoupil, zaběhl do krásného nového kostelíku, abych poprosil Pána, jemuž jsem se zasvětil aby splnil tužbu mé milované matky -abych dělal vždycky čest svému stavu. Načež, ořev slzy, zazvonil jsem na faře u pana vikáře: uvnitř otevřely se dvěře kanceláře, rozštěkal se pes, v tom otevřely se domovní vrata a na prahu mne velmi srdečně vítal pan vikář Václav Příbek, dnes prelát Msgr. ve Vltavotýně. "A to je jistě pan rychnovský pan páter" spustil na mne česky a již volal sestru, aby připravila snídani, že mají hosta. Bránil jsem se, neubráníl však. Vtáhl mne do kanceláře, oznámil mi radostnou zprávu, že pojedje se mnou do Rychnova, že jede zítra s panem děkanem do Lince, že už to mají smluveno. Dopsal ještě nějaké lejtstro, pak odhodil pero, pobídl mne, abych si posloužil připravenou snídani, načež sám rychle se oblékal. Pošťák zatím vyložil zboží pro Frymburk v Černé na poště proti pivovaru, paní vystoupila a když asi po čtvrt hodině přišli jsem s panem vikářem, čekal ještě trpělivě, až se nám uráčí. Tenkrát ještě nebyla Nová Evropa, pracovalo se ještě všude klidně, svědomitě, promyšleně -a každý si dopřával času k oddechu a na nějakou tu minutu se zrovna nehledělo jako dnes. Nastoupili jsme teda oba k vozkovi, pan vikář seděl doprostřed, já doleva, kočí doprava a kobyłka zabrala. Slunko svítilo radostně na první mou cestu do života a hrálo příjemně. Pan vikář cestou jednak mi vysvětloval okolé, jednak mne seznamoval s budoucím mým domovem. Jakmile se objevil Sv. Tomáš, ihned mne upozornil, tam že budu nahoru chodit do školy, dvojtřídky. A zase se mne s účastí ptal, odkud jsem mám-li rodiče a já mu hned napoprvé srdce otevřel dokořán. Bylo mi dobře v jeho přítomnosti, byla to náplast od Pána Boha na bolavou duši. Vypravoval jsem mu, kterak támhle někde za vrškem ,maminka jistě pláče a vzpomíná -a modlí se za mne.

Cesta ubíhala vesele, pan vikář vykládal bez přestání, rychnovskou kolaturu znal jako svou vestu -a ani jsme se nenadáli, byla jedna hodina a Rychnov se zjevil hned před našima očima. Kobyłka zase automaticky zabrala, zařehkala po hřbátku, již minuli jsme malý křížek u cesty vlevo a archa se stáčela do vsi. Před poštou stál pán prostřední postavy bez klobouku, s hodně delším kabátem u krku zapjatým, robustní, s vlasy sčesanými nazad.

Oblečen byl všecek černě, jen u krku bělal se kněžský kolár. Radostně mával zdaleka rukou na přivítanou panu vikáři, který pozdrav neméně radostně opětoval. Kočí zastavil, já seskočil, a zajíkaje se poněkud, představil jsem se panu děkanovi, na kterého jsem byl náležitě zvědavý. Pan vikář nenápadně mrkl na pana děkana, jakoby chtěl říci?: Už jsem ti ho vypovídal, myslím, že toho se nemusíš bát. Pan děkan podal mi upřímně svou pravici., znovu mi přál, aby se mi v Rychnově líbilo a začal hovor s panem vikářem. Šli jsme návsí, já po levici, pan vikář uprostřed, pan děkan po jeho pravici. Zašli jsme do kostela na kratičkou adoraci a odtud zamířil jsme přímo do jídelny, kde zase jako před několika nedělemi rozletěly se dvěře a slečna Tony, nesouc polévkovou mísu v obou rukou, hodně nahoře a smějíc se jako měsíček, vítala aspoň ústy pana vikáře mou maličkost.

Hned po obědě zavedl mne pan děkan do mé kaplanky, znova přál, abych v ní zažil hodně duchovních radostí, načež mne zanechal o samotě, aby se věnoval panu vikáři. Byl jsem tomu rád. Ohlédl jsem se dokonale kolem, vybalil své svršky, do poliček pod oběma okny vybalil své knihy, do stolu dal psací náčiní, vykoukla jsem oknem, jaká bude vyhlídka a začalo se mi to líbit. Obě okna

hleděla jednak na hlavní portál kostela, jednak na bíloučský, pravý prostínek šumavský hřbitůvek, uprostřed něhož stál veliký, krásný kamenný kříž, na němž visel korpus pravým zlatem zlacený. Napravo od hřbitova se tísnil malý domek pro kostelníka a za hřbitovem asi tak 20 minut daleko černaly se už smrkové i sosnové lesy. Oj, Klostermannův oblíbený kraj, zcela dle mého vkusu. Od 5-6 udělal jsem si breviář, v 6 byla svačina, načež jsme se všichni tři šli podívat na nákladnou a zbytečnou stavbu třípatrové celnice za Rosenau u Hoerleinoedu, na níž vozil se materiál z takové dálky a takovými oklikami přes St. Oswald, U.Markschlag, Rosenhuegel, Asang, Rychnov, Bernek, Rosenau, že snad ani za sto let se tato budova vyplácet nebude při nepatrné, ba žádné frekvenci pohraniční. Ale stavělo se, snad proto, aby se odpomohlo nezaměstnanosti. Cestou mi vykládal pan děkan, co dělat, kdyby zítra někdo přišel a žádal o to nebo ono.

Večer jsem poprvé usínal v novém domově a vzpomínal na matku. Jaké asi ono to tu bude.?

Kapitola šestá.

První lekce.

Tož dne 30. srpna byl jsem poprvé pastor animarus ve vlastním slova smyslu. Páni odjeli již ve 4 ráno, já celebroidal až v 7. za osadu a za sebe. Po mši svaté zůstal jsem trochu trčet při německém zdrávas Královno, nu ale neutekl jsem od toho. Celé odpoledne jsem ještě rovnal svůj malý inventář a trnul strachem, jen aby nikdo nepřišel a abych mu nemusel říci : Aber ich verstehe gar nicht " a běžet pro slečnu co by tlumočnicka. Naštěstí ovečky dle rčení páně děkanova pásly se samy, nechávajíc na pokoji svého zatímního pastýře. Pan děkan vrátil se z cesty hned na to odpoledne a již k večeru týž den mne vedl na první pastorální cestu k nemocným do Berneku. Nejprve ke starší ženě, pak k Schneiderovi, řečenému Ortbauer až na samém konci vsi Reiterschlagu. Už cesta do Berneku mne zcela zaujala. Kus po silnici, pak dali jsme se doprava stezkou pro chodce kolem Steiningerovy chalupy, za níž v malém, jakoby malovaném údolíčku protékal stříbrný potůček s čist'oučkou horskou bublavou vodou. Přes potok vedl místo lávky mohutný, plochý kámen, nad tímto můstkem pak u cesty na jiném svislém kameni stál plechový, hezky kolorovaný Sv. Jana, můj patron. Za potůčkem stezka serpentinovitě stoupala vzhůru. Došedše na silnici, stáli jsme už na pokraji Berneku, zamilované vesnice páně děkanovi. Důvodů k této lásce bylo povícero. Předně tam byli samí moudří občané, kteří nemilovali ani svárů, ani hádek. Za druhé procházka tam byla tak zrovna pro osvěžení, asi 3/4 hodinky, bez zvláštní námahy. A za třetí byla tam slušná hospoda, kde čepoval hostinský dobře ošetřenou medovinu. Nejprve šli jsme tedy k pacientům. U Ortbauera vyhrnulo se nám v ústrety celé hejno drobotiny, asi 7 dětí, z nichž nejstarší hošík mohl čítati nějakých 10-11 let, všichni až s nápadnou uctivostí líbali nám oběma ruce, jak měli přísně nakázáno od táty a matky. Abych pravdu děl, byl bych se té pocty skromně vzdal, poněvadž horní část ruky zůstávala někdy od těch nejmenších zavlhlá, ale nebylo ani pomýšlení. Matka přísným zrakem kontrolovala celé to hejno, koná-li řádně svou povinnost.

Ortbauer sám byl ubožák, byla to větší jen chalupa, protože dětí přibývalo a příjmů nebylo, zkusil štěstí- jako mnozí jiní pašeráctvím.

Pašeráctví nebylo na hranicích ničím nečestným, naopak, mnozí pěstovali je jako sport, jiní zase v něm brousili svůj um asi jako měšťáci v šachu, nebo venkované v kartách. Je nesporno, že k této "živnosti" bylo vedle železného zdraví třeba i jakéhosi nadání, o které v nižádné chalupě nouze nebyla. To už dědily děti od tátů a tito od dědů. O nadání tedy ani u Ortbauera nouze nebylo, huře bylo se zdravím. Nebyl žádný silák a když kdysi v zimní noci, v níž se čerti ženili a nebylo na krok viděti -podle pašeráckého názvosloví slula taková noc "skvělou" , tlupa jich byla překvapena finanční stráží právě v okamžiku, když přes hranice převáděli neproclený dobytek, pustili všichni utýrané dobytčátka a hleděli se spasiti útekem, protože ztráta dobytka byla vždycky ještě menším zlem, neřkuli ztráta osobní svobody, nebo těžká pokuta finanční, kterou toti chudáci stejně nebyli s to zapavit. Ortbauer tedy sice finančníkům utekl, ale jsa zpocen prostydl natolik, že si z této noci odnesl kloubový revmatismus, který jej napotom uvrhl na lože z něhož už nepovstal. Nyní celičká práce ležela na ubohé mladé ženě, která vedle toho musila ještě ošetřovat i těžce nemocného manžela. Budiž řečeno k její cti, že tuto úlohu konala poctivě, třebaže s nasazením všech sil. Neméně poctivě vychovávala i své děti, u nichž kázeň byla domovem právě tak, jako modlitba. Do

chalupy vcházelo se ze silnice, vedoucí k Reiterschlagu. Chalupa ležela vpravo od silnice a hodně pod ní.

Nuže do tohoto domu bolesti pan děkan chodíval pravidelně dvakrát týdně, aby tam vnášel slova útěchy ubohému sedlákovvi, aby mu krátil pomalu se vlekoucí čas a aby přiváděl ubožáka na jiné myšlenky a odváděl ho od bolestí a zoufalství. A Ortbauer byl za to z té duše panu děkanovi vděčen. Věděl, kdy obyčejně pan děkan přicházívá, očekával už na něho a opozdil-li se někdy, počítal minuty, kdy dvře se otevřou, v nich se objeví mužná postava páně děkanovo a zazní jadrný hlas jeho křesťanského pozdravení. Pan děkan býval pro Ortbauera a to, co je dnes každému druhému člověku rádio, noviny, zprávy z nejbližšího okolí. Nebylo-li novin, zalovil pan děkan ve své paměti z dob minulých a začal vypravovat o svém kaplanování v Dolní Vltavici, o tehdejších zlatých časech, jindy o pouti do Jeruzaléma, kterou vykonal se starým Max. Rosenauerem z Rychnova a jedním známým knězem z Vltavice, v posledních létech rád hovořival o Římu a o audienci u Sv. Otce, které se zúčastnil, tuším v jubilejním roce 1925. A Poslouchával nejen Ortbauer, poslouchaly i děti, oči na stopkách, aby jim ani slovíčko neuklouzlo a aby pak mohly obšťastňovat zase jiné méně šťastné děti ze vsi zprávami, třebaže hodně zkreslenými dětskou fantazií. V zimě, kdy bylo méně práce, přislechla si tuze ráda i Ortbauera, arciť že přitom nezahálela, loupajíc při tom brambory pro celou rodinu k večeři - bylo věru co loupat! - neb o látajíc tlusté vlněné ponožky pro všechny caparty. A když jednak staré hrkavé hodiny začaly dýchavičně odbíjet a hned po nich zazněly pěkné pendlovky, visící sedlákovvi nad hlavou a pan děkan povstal, aby nastoupil cestu k domovu, Ortbauer si obyčejně povzdychl, jakoby chtěl říci: "Škoda věčná, že to tak uteklo"

Nuže k tomuto nemocnému mne pan děkan zavedl hned první den našeho společného pastorování. Chtěl tím bezesporně vnést do svých častých návštěv obměnu pro pacienta tím, že mu představil svého nového tovaryše. Ale jisto jistě měla tahle návštěva jiný, daleko hlavnější účel: nový kaplan se měl od prvního dne v duchovní správě učit lásce k nemocným, opuštěným, chorým a tito ubožáci měli zase pro něho být hlasitým mementem pro případ, že by pokušení doléhalo a zhoubný vliv světa pokoušel mladého nezkušeného kněze lákat do svých tenat. Vidíš, dobrá máti, kdybys byla od prvopočátku znala kněze, k němuž mne boží láska poslala do učení, mohlas mít o spoustu starostí méně, tvůj nezkušený synek dostal se do dobrých rukou, vyšel pouze ze semináře praktického a místo řady profesorů a představených dostal jediného, který mu nahradil všechny ty učené pány zasedající s brýlemi na katedře.

Ortbauer při slovech páně děkanových mne chytil za obě ruce a dívaje se zaslzenýma očima upřeně na mne i panu děkanovi do očí, pravil svým bohrým způsobem: Pane páter, jsme rádi že jste přišel, budou vás potřebovat naše děti, bude vás potřebovat osada a bude vás potřebovat i pan děkan, který už je na třetí rok sám. Jsem rád, že si trochu odpočine od toho štvání a vy děkujte áu bohu, že jste do Rychnova přišel! Nebude se vám u nás stýskat, budeme vás mít všichni rádi!

To byla má první lekce in cura animarum, při níž jsem se nepotřeboval pranic učit, při níž jsem nemusil dřítat nad rozevřenou latinou, při níž jsem nemusel namáhat mozek -- a kterou jsem si přesto tak hluboce vryl v paměť, že do smrti na ni nezapomenu, dík svému novému profesorovi pastorálky - blížeuské křesťanské lásky. 1578

Kapitola sedmá. Můj nový domov

Jak již bylo řečeno, jest Něm. Rychnov vesnička k pomilování jak polohou, tak i podnebím. Leží asi 700m nad mořem, jest ze tří stran chráněna zvláště před severními větry, otevřena pouze na západ, kde se hned za děkanstvím rozkládá několik hodin cesty do dáli sahající obzor s vyhlídkou na Sv. Osvald a Horní Rakousy.

Centrem a perlou vesničky jest její kostelík krásný zvenčí, daleko krásnější ještě uvnitř. Stojí přesně proti vchodu do děkanství a z malé jídelny v přízemí jest krásně viděti na hlavní oltář. Na severní straně kostela vzadu stojí mohutná věž, jejíž štíhlé proporce by musily uspokojit i sebevětšího estéta. Rovněž na severní straně u presbyteráře je sakristie, do níž se vchází ze hřbitova. vlevo v ní stála kaplanská zpovědnice, proti níž vedl vchod do chrámu, napravo od něho bylo

klekátko. Sakristie bývala za pana děkana po celičský den otevřena právě tak, jako byl kostel otevřen dokořán. Kalichy se do fary nenosívaly a přece se nikdy nestalo, že by se něco ztratilo. Pečlivému větrání, jemuž pan děkan sám věnoval velikou péči, vděčí kostel za svou zchovalost. Loď byla pouze jediná, ale mohutná, dlouhá, s krásným klenutým a štuky zdobeným stropem. Presbyterář byla za slunečných dnů pozlácována paprsky denními třemi velikými okny. Hlavní oltář byl dvoudílný. Zadní část, přiléhající ke zdi chrámové, měla ve svém středu obraz Sv. Václava v bohatě řezaném rámu a svršek oltáře, nádherná umělecká řezbářská práce, byla nesena šesti v polokruhu stojícími žlábkovanými sloupy. Dolejšek této oltářní části tvořila rovněž umělecky řezaná, pěkně za oltářní mensou postavená zpovědnice páně děkanova. Mensa stála o samotě před zadní částí, jsouc od ní oddělena ochozem. Stála na dvou dřevěných schodech, třebaže mensa i celá část s ní spojená byla z kamene. Svatostánek byl ze dřeva, bohatě pozlacen, s vypuklými dvířky dvoustrannými, po jeho stranách stály po třech dřevěné, čistě v baroku pracované svícny. Nad svatostánkem byl rovněž pracně vyřezávaný trůn pro výstavu Sanctissima. historicky cenná socha Panny Marie, upevněná dnes trůnem, tehdy ještě na oltáři nestála, byla sem péčí páně děkanovou přenesena se Sv. Tomáše později, když vyvstalo nebezpečí, že by pro svou cenu mohla být ukradena do ciziny. Celý oltář tvořil dokonale umělecky vyladěný celek a žádné velkoměsto by si nemohlo lepšího přát. Je s podivem, odkud se toto umělecké dílo dostalo do kostelíka zapomenuté šumavské vísky. Pod oběma okny v průčelí chrámu od zadní části oltáře tvořily čtyři podstavce pro čtyři české patrony, ve dřevě řezané a dobře zlacené. Po obou stranách presbyteráře pak byly lavice, rovněž krásná, umělecká řezbářská práce. Nad vchodem do sakristie byla na neobyčejně ladně upravené konzole skupinka soch, tvořících sv. rodinu, základ to spořádané lidské společnosti. Celá presbyterář pak jest překlenuta klenbou, odznakem to sedmi zdrojů, od Spasitelů ustanovených ku posvěcování o sedmi polích jeho veliké rodiny. Ve čtyřech větších polích jest vždy obraz jednoho ze sv. evangelistů. Jinak je klenba presbyteráře příjemně nebítravě modrá, ozdobená malými hvězdami. Na pravo od vchodu do sakristie jest do zdi vestaveno jistě také historicky velmi cenné kamenné gotické sanctuaryum, zdobené vpředu kovanou železnou mříží, také to starou ruční prací.

Celá presbyterář je o jeden kamenný schod vyšší, nežli loď a oddělena od ní po stranách kamennou mříží vždy o mohutných třech sloupcích, uprostřed pak otevíracími železnými dvouramennými dvířkami.

Za zvláštní zmínku stojí ještě dva olejové obrazy, umístěné také v presbyteráři, s to hned proti epištolní a nejčistšího srdce Panny Marie na straně evangelní. V kostele vimperském zase stojí proti hlavnímu vchodu na konsolách umístěny veliké sochy rovněž dvou těchto srdcí, posvěcujících svět. Obraz srdce páně by neudíval, ježto počátek úcty této sahá do XVII. století /1673/, úcta k nejčistšímu srdci Panny Marie však má teprve svůj hlavní původ od zjevení se Panny Marie ve Faimě v Portugalsku, tedy teprve za pevné světové války /1917 v říjnu 13/.

Hlavní loď jest rozdělena po levé i pravé straně vždy na tři pole, strop tvoří rovněž nádherná hluboká klenba, částečně štuky zdobená. Vedle zastavení křížové cesty jest na evangelní straně, rezervované pro ženy, obraz Sv. Maří Magdaleny, na straně epištolní naproti pak obrsz Sv. Aloise z Gonzagy. Na prvním polosloupě na straně ep. jest hezký vysoko na krásně pracované gotické konzole bolestná Panna Maria, na druhém Neposkvrněné Početí, protěkšek tohoto tvoří na straně evangelní dřevěná umělecká socha Sv. Josefa s Božím Děťátkem, na druhém pak polosloupě směrem k oltáři jest zasazena mohutná a přece štíhlá zase barokní kazatelna, jejíž zrovna klasicky vymodelovaná ve dřevě stříška nese sochu Sv. Jana Křtitele. Před oltářem P. Marie stojí stará kamenná křtitelnice s dřevěným řezaným víkem. Lavice v Lodi po obou stranách jsou vkusné, jednoduché. Chor pro zpěváky stojí na dvou zděných sloupech, vpředu má zase barokně zaoblenou fasádu, na straně evangelní jest zvenčí vstup na chór a výklenek pod ním, přezývaný panem děkanem na vrabčí hnízdo. Je to maličký chór tak pro asi 6-8 lidí.

Varhany na chóru byly již staré, ale konaly dobře svou službu. Nuže tato svatyně stala se mi opravdu druhým domovem, vedle útulné kaplanky. Sem mne vodíval pan děkan zrovna tak, jak kdysi P. spirituál v semináři na adoraci po obědě, při níž klekával v posled. lavici vpravo, já vlevo. V těchto prostorách jsem prožil velmi mnoho krásných, šťastných chvil svého kapl. a později i farářského života a vždy s velikou láskou na toto místo přebývání Božího vzpomínám.

Kapitola osmá. Můj nový domov, fara.

Z kostela do děkanství jest pouhých pár kroků přes školní cestu, kterou nechci nazvat ulicí, poněvadž to byla jen cesta do školy, která pak za školou mění se v pouhou stezku ke kostelníkům a odtud dolů do mlýna a ke kovárně. Podobně jako chrám, bylo i děkanství již zvenčí impozantní. Můj strýc se smával, že takovou rezidenci nemá ani černohorský král Petr. Byla to rohová budova, na straně jižní sousedící těsně se školou, na všech ostatních třech stranách byla okna. Vchod do ní tvořil zděný přístavek, chránící proti největším vánicím v zimě, jímž se vešlo do prostranné, kameny dlážděné chodby, kde hned napravo ode dveří byla již zmíněná jídelna. Druhý vchod vedl do království slečny Antonie, do kuchyně, dámského pokojíka a spíže. Kuchyně byla rozlehlá, trochu tmavá, majíc pouze jediné okno do dvora, pod nímž byl vodovod s výbornou horskou vodou. postavený před mým příchodem rovněž na nátlak páně děkanův až ze svatotomášského kopce, stojícího hned za vesnicí a zásobující vodou též školu, kostel a Anzingerovu hospodu.

Svatotomášským kopcem nebudiž rozuměn vrch opatřený zříceninou, tento jest dobrých 6-7 km dále k východu. Za kuchyní byla ložnice slečny sestry pana děkana, sloužící též za zimní jídelnu a za touto opět byla spížirna v rohu budovy, opatřená dvěma menšími okny. Na tuto zimní jídelnu mám pěkné vzpomínky. Aby se uspořilo palivo, ohřívala v zimní době slečna večeři na železných, v rohu stojících vysokých kamnech, takže tam bývalo tak útulno "jak v pokojíčku". Hned proti dveřím stávala pohovka, před ní stůl, vlevo v rohu za kamny byla postel, vpravo ode dveří skříň na šaty. Nad pohovkou visel tuhou kreslený velký obraz P.-Marie s Děťátkem, před nímž jsme celý personál farní se modlívali sv. růženec v době postní a adventní. Pan děkan klekával vždy po levé straně pohovky, opíraje se rukama o její lenoch. Z ním klekávala jeho neteř sl. Hermínka, vždy veselá, tutlajíc s námahou smích a zastírajíc si oběma rukama ústa, jestliže předmodlívající pan strýček si spletl právě desátek. Po růženci bývala večeře, po níž se četly noviny. Pan děkan svého "Čecha", já jeho opozici "Lidové listy", které teprve po převratu 1918 začaly vycházet.

Oba jsme si svorně své plátky půjčovali a pan děkan mnohdy zle se pouštěl do Lidového listů právě proto, že oponovalo starému, zasloužilému "Čechu", který měl nesporně svou oprávněnou zasloužilou starou tradici a jehož feuilletony z pera páně Dra Rudolfa Horského a články Žákovy daleko předčily úvodníky a články teprve v bahně republiky se zrodivších katolických borců píšících do Lidových listů.

Noviny jsme čítávali vždy při petrolejové lampě, o elektrice se Rychnovu nesní dodnes, třebaže nový režim, nastolený v říjnu 1938 vedle dráhy, lázní, biografu a mnoha jiných vymoženost sliboval Rychnovu především elektrické osvětlení. Sliby - chyby, v tomto případě zvlášť.

Proti hlavnímu vchodu do fary byly velké skleněné dveře, vedoucí do velké trochu temné komory, kde se obyčejně cídily boty a z komory doleva se vešlo do malé prádelny opatřené kotlem. Z prádelny byl východ na dvůr, chráněný opět velikým přístěnkem ze dřeva, v němž bylo několik metrů dlouhé kamenné koryto, hezky hluboké, kam ve dne v noci tekla čistá voda z vodovodu a kde máchalo se prádlo. Z přístěnku pak se šlo na čtyřhranný dvůr, kde vpravo byly dole kolny na dříví, nahoře pak spousta komor pro hospodářské náčiní a haraburdí. Na západní straně dvora byla stodola a vjezd do dvora a polí, na straně jižní pak byly stáje pro vepřový, hovězí i koňský dobytek, nad nimiž opět veliká půda s budíky pro holuby. Před všemi těmito stájami bylo kamenné zápraží, k němuž vedl extra vchod z chodby do menší zahrady.

Při děkanství Rychnovském byla dvě systemisovaná místa kaplanská. Druhá kaplanka, používaná jako spolková místnost pro Nar. kongregaci dívek byla v přízemí proti jídelně, tedy od vchodu doleva. Za ní vlevo i vpravo z chodby vedly vchody do sklepů, jichž bylo v rychnovské faře aspoň na 4 - 5. Na straně levé byl skvostný sklep pro zelí, brambory a zeleninu, vše se mohlo klást odděleně. Sklep byl vytesán do skály, takže při náletech dneška by tam měla fara ideální kryt. Doprava se šlo do velikého, prostorného sklepa vinného, který byl pod zemí, klenutý, s maličkým okénkem na sever.

Do prvního poschodí ve faře se šlo po úzkých dřevěných schodech, opatřených dřevěným zábradlím po levé, železným po pravé straně. Uprostřed nade schody visel kříž. chodba nahoře byla podélná, veliká, se dvěma menšími okny k západu. V průčelí chodby na stěně visely dva větší podlouhlé obrazy ze Svaté země, pod nimiž pak fotografie tří rychnovských poutníků, jimiž bylo

dopřáno shlédnouti božího hrobu vlastníma očima, mezi poutníky uprostřed byl pan děkan. V pravém rohu stála obrovská dřevěná skříň, rychnovský to archiv farní. Vedle něho šlo se dvojími jednokřídlými dveřmi do kaplany, kde vpravo od vchodu stála postel, harmonium a stůl u okna. Proti vchodu bylo vyřezávané klekátko s křížem na čelném místě na stěně mezi oběma velikými okny. Vlevo ode dveří stála dobrá, vysoká kachlová kamna, za nimi umyvadlo, skříň na oděvy a prádelník u okna. To bylo celé zařízení. Včeko prostinké, jednoduché z měkkého dřeva, žlutě natřené. Po nějakém luxusu ani památky. A přece strávil jsem zde svá nejšťastnější kněžská léta, za jejichž návrat, kdyby bylo možno, dal bych všechno na světě.

mezi vchodem do kaplanky a kanceláře byla skříň na paramenty. Farní kancelář byla zároveň obývacím pokojem páně děkanovým. Vnitřek byl rovněž zcela prostičký. Vlevo tmavě natřená postel, vedle ní klekátko, nad nímž umělecky řezaný kříž, pod ním bezbarvý ale nádherný elipsovité obrázek v kovovém rámečku: Kristus sedící a na jeho klíně jakoby žalující hlava klečícího mladého muže. Tenhle obrázek zrovna mluvil a padl mi do očí již při první návštěvě. U okna pak stál starý, poctivě pracovaný barokní krásně leštěný stůl psací. Vlevo ode dveří stálo starší zavírací dřevěné umyvadlo, od něho napravo byly dvojité dveře vedoucí do hostinného pokoje, a u samého okna stála skříň s matracemi, dobře leštěná, z tvrdého dřeva, nahoře se sklápěcí deskou, nad níž visel diplom, svědčící o čestném občanství páně děkanově v obci Reuterschlagu, kam Rychnov přísluší. Zdežto kaplanka měla dvě okna, kdežto malá kancelář pouze jediné. A jako u starých kukačkových hodin otvírá se malé okénko každíčkou hodinu, a v něm se objevuje volající kukačka, tak otvíralo se toto kancelářské okno pravidelně každíčkové ráno kolem šesté hodiny, v něm objevila se postava ve žlutém županu a z okna se ozvalo známé "Kchódl?". Kostelník přijímal tu rozkazy pro celý příští den.

Z kanceláře doleva vedly dveře do dlouhého, dnes již ve dva přepaženého pokoje, kde o prázdninách bytovala slečna učitelka z Hradce, sestra páně děkanova. Místnost měla dvě okna k východu, jedno na sever. Uprostřed stával dlouhanský stůl. Tento pokoj byl - abychom tak řekli - mučírnu, kde si za dlouhých letních dnů odpykával pan děkan své kancelářské hříchy, nu něco podobného jako kaple sv. Kateřiny na Karlštejně pro Karla IV. Matriky totiž byly do jisté míry slabou stránkou páně děkanovou a ta byla silná. Pan děkan Gross nesporně raději a obětavěji sloužil duším v ledové zpovědnici, v přetopených, prachem přeplněných třídách, při namáhavém nočním zaopatřování ve sněhových vánicích - nežli papíru. A tak se stávalo, že matriční zápisy vyřizoval jen v letu, zapsal nejnnutnější data, dal podepsat kmotry a svědky, zavřel almanach a vhodil do almaryl. Teprve o prázdninách dopisoval staré zbytky, občas před vikářskou vizitací. A tu se uzamkl ve svém pokoji, rozevřel matriky po celém stole a psal a psal. Těžko říci, modlíval li se při tom Magnificat či Miserere. Ale k jeho cti budiž řečeno, že se přes to jeho matriky, když se rok s rokem sešel, byly vezdy ve výborném pořádku a pan vikář nikdy neměl příležitosti k nějaké výtce. Nejkrásnější místností byl sám salon ve faře, opravdová to komnata, do níž se vcházelo jednal z chodby, jednak z hostinského pokoje. Měla čtyři okna, její rozloha byla opravdu jako v zámeckých síních, podlaha byla parketová, bílá, nenapuštěná. V pravém jejím rohu stála obrovská kachlová stará šlechtická kamna, kulatá, tvořící věžovitou špičku. Celá kamna stála na několika železných nohách, pod nimiž rovněž podlaha byla kachlová. Vytápěly se z chodby a to celými poleny. Vlevo od vchodu stála postel, mezi oběma okny na straně západní byla sváteční pohovka, nad níž v rámečku visel věneček z brkvoří darovaný k 25. výročí sv. kněžství. Průčelí zdi na severní straně zdobila knihovnička, na jejímž pultě nahoře stály opět obrazy ze sv. země a poprsí knížete pána. V rohu po obou stranách stály dobře pracované, tuším tvrdé skříně na prádlo a šatstvo. Vedle toho po pravé straně komnaty stál ještě veliký štelář, odzdola až nahoru plný knih, poněvímé bohovědných. Na kamenné zídce za kamny stála veliká krabice se starými gramofonovými deskami a ozdobná petrolejová lampa. Pokoj sám měl starou dobře zachovalou malbu, představující bodláčí ornament. Venku na chodbě veškeren nábytek byl natřen čistě bíle a lakován.

Kapitola devátá.

Pohled zpět a tři milé zahrady.

Takto vypadaly oba tyto domy při mém příchodu 1922. Zcela jinak vypadaly oba tyto domy při příchodu mladičkému tehdy, asi nejmladšího na tehdejší doby děkana v diecézi, bývalého velebného pána z Dolní Vltavice, Vincence Grosse roku 1900. Zcela jinak arci' vypadala také

duchovní správa v Rychnově při příchodu páně děkanově a při příchodu mém, kdy už celičkou tu vinici páně přeoral, zavlažil svým potem a zúrodnil tolikými obětmi a modlitbami. Nuže kostel rychnovský byl tehdy ve smutném stavu. Oltáře byly oprýskané, barva na nich skoro k nerozeznání, řezby ulámané, mnohé scházely docela, zlato počernalé, pokud někde ještě prokukovalo, okna bídná ještě v bídnějších rámech, zcela obyčejná, zvony dva malé, omítka venku opadaná, zkrátka byla to smutná podívaná pro nového duchovního správce. Rychnov potřeboval mladé, neopotřebované síly jako soli - a Bůh mu ji poslal. Mladý děkan dal se do práce. Lecčemu se naučil za 11 let svého kaplanování v Dolní Vltavici i za své administratury v Gloeckelbergu. Ale jiné bylo kostelní práce jako kaplan obhlížet a sledovat a jiné bylo práce - a to nákladné práce - v chudičké kolatuře zavádět, podnikat, vyjednávat, doprošovat se, lámat předsudky patronátu, prát se se stavitelem, dělat policajta nad zedníky a nádeníky, zkrátka tvořit. Ale mladému děkanovi nescházela ani dobrá vůle, ani energie. Umínil si jednou, že osadu musí předat svému nástupci v jinakém pořádku, nežli ji převzal sám a co si jednou umínil, od toho neustoupil. A tak kostel k nemalému údivu osadníků, zvyklých na staré nepořádky jako špatně jdoucí hodiny, začal prosvítat, začal být pomalu kostel, dům Boží, stánek Nejvyššího. Napřed dal opravit oltáře. Práci zadal firmě, o které musil vědět, že není laciná, která však byla známa svou poctivou prací. A když se jednalo o rozpočet, naporučil si toho tolik a kladl tolik podmínek, že firma sice na veškeré páně děkanovy podmínky přistoupila, avšak s jistou obavou, bude-li tento mladý člověk s to, veškeré položky také jednou uhradit. Snad počítala s tím, že v nejhorším případě bude možno soudně si vyžádat nedoplatek z jeho osobního konta. Ta by se byla přepočítala. Mladý děkan mnoho úspor neměl, měl však něco, co je cennějšího nad vkladní knížky, měl velikou víru, ještě větší důvěru v pomoc Boží - a měl od Pána dar, tyto vlastnosti dovést vštěpovat také druhým, svým osadníkům. A dovedl tyto chudé horaly povzbudit k takové lásce k domu Božímu, že netoliko sebral, co vyžadoval náklad na všechny tři oltáře, ale ještě něco zbylo. A tak po nádherné restauraci oltářů, po jejímž provedení se teprve ukázalo, jaké umělecké skvosty Rychnov choval pod vrstvami prachu a nánosů, přikročil mladý děkan k druhé etapě: k opravě oken. Patronát nechtěl zprvu ani slyšet, schovával se za konzervátora památkového úřadu, který tehdy snad měl jiné jméno, na konec svoloval sice, aby byla pořízena nová, ale jednoduchá, bezbarvá, se čtvercovými poli zadělanými do železných rámců, jako jsou dosud dvě okna na západní straně choru. To se mladému energickému děkanovi nechtělo zamlouvat. Řekl si, že kostel není fabrika a jednal bez patronátu dál, sháněl firmy, vyrábějící chrámová barevná okna a žádal o prospekty. Agenti začali si podávat ruce, nabízeli horlivě své služby, ale pan děkan Gross byl náramně vybíravý. Věděl, že pořizuje věc snad na celá staletí, delikátní, proto se neukvapoval a hledal dál. Kdysi zavítal do Rychnova již pán, dělající velmi dobrý dojem svým zevnějškem, nebyl to agent, byl to sám výrobce chrámových oken a prosil pana děkana o zadání práce, že je právě ve finanční tísní, že by však se vynasnažil dostát všem požadavkům na něho kladeným a ukázal některé obrázky svých prací. Pan děkan cizince pohostil a slíbil, že mu v krátké době sdělí své rozhodnutí. A hned po jeho odchodu se informoval u kněží, pro něž cizinec byl před tím pracoval - a došlo odevšad nejlepší uznání a doporučení. Pan děkan dále neotálel. Stanovil podmínky: okna musí být radostná, barev živých, nikoliv křiklavých, především jasných, nesmí stínit v kostele, vypočetl pro jednotlivá okna obrazy světců, které si přál v nich mít a žádal o rozpočet. A hned po jeho doručení přijal jeho nabídku. Za několik měsíců došla drahocenná zásilka v pečlivém balení. Pan děkan okamžitě sám se chopil kleští a páčidla, nemnoho se dočkat toho, co uvidí. A užel něco, nad čím se mu asi radostí oči zalily: umělec nejen že plně vyhověl jeho požadavkům, on milého mladého nedočkavého děkana omráčil. Ihned byly pořízeny také dobré drátěné mřížky jakož chránítka proti krupobití a kostel za několik dní zaskvěl se takovou krásou, že přicházeli zvědavci až z Rohrbachu, Haslachu a ještě vzdálenějších rakouských míst a městeček, aby shlédli, co má Rychnov a co se nevidí hned taj v každém venkovském kostele. Krásné, ba nádherná a při tom velmi jednoduchá barevná okna, vypracovaná opravdovým umělcem. Okna u Sv. Víta na hrdě pražském pořízená k roku 1929 hýjí barvami, stála statisícové náklady, svými rozměry se nedají vůbec přirovnávat k rychnovským, ale v jednom předčí okna rychnovského kostelíka okna prvního chrámu českých zemí: svou elegancí a nádhrou, která je prostičká a ---z níž mluví zbožnost, kdežto z oné mluví honba za lidskou chválou.

Asi v roce 1912 pořídil pan děkan ze sbírek vykonaných po osadě nádherné, velké zvony, z nichž se však dlouho netěšil. Přišla válka a vis maior, nikoho se neptajíc, prostě co vzala, co stálo

osadu nemalý náklad a jejich původce, pana děkana stovky dopisů, cest, vyjednávání, rozčilení, práce a výloh. To jest jen zlomek prací provedených panem děkanem Grossem v kostele. O spoustě menších nelze psát, aby vzpomínky neunavovaly příliš.

Také ve faře pan děkan nelenil a představoval, zdokonaloval, co se jen dalo. Jemu vděčí dnešní kaplani za svou tak drahou přívětivou kaplanku, která až do jeho příchodu byla nizoučká, takže se rukou na strop dosáhlo a měla dvě malá, čtyřhranná okna jako na protější západní straně chodby. Velmi nákladnou stavbou byl již zmíněný vodovod, jehož délka obnáší necelé 2km. Velmi prospělo vzhledu celé vesničky odstranění nepěkného plotu, táhnoucího se od rohu děkanství až po mohutnou lípu před vchodem na chor a zakončeného nevkusnou boudou zděnou, v níž bylo koryto a přítok vody z farského vodovodu. Tento zděný plot dlouhý alespoň 40m dal pan děkan odstranit asi v roce 1923 a koryto na vodu a vodovod k němu dal zavést do školy, čímž se prospělo škole, kostelníkovi a - hřbitovu nejvíce. Práce nebyla lehká, musila se trhat skála dynamitem před farní budovou, ani toho se pan děkan nezalekl. Jeho nástupce pak pořídil druhé koryto na vodu asi o 2m níže pod zídou na hřbitově, které naplní se večer vodou pomocí šlahounu, takže každý může pohodlně hroby kropiti.

K děkanství patří dvě zahrady, menší na straně jižní, krytá na straně severní farskými stájemí, na východní školní budovou, má kolem zeď po obou zbývajících stranách, uprostřed pak u jižní zdi jest kulaté kamenné koryto rovněž s vodovodem, také dílo páně děkanovo. Zde se pěstovala jednak zelenina, jednak květiny pro kostelní ozdobu, pak rybíz a několik peckovitých stromů zdobilo malý trávníček na jižní straně.

Druhá, daleko větší zahrada byla ovocnářská, táhla se po celé délce farní budovy na straně severní a k východu zabíhala až hluboko ke vsi, až proti Anzingerově hospodě. Bylo v ní velmi mnoho dobrých zimních jabloní, které jsme trhávali kolikrát až za sněhu a které bývaly cennou pochoutkou v dobách nekonečné zimy tamních krajin.

Na západě chránily ovocné stromové dva ohromné javory, o nichž byla zmínka při příjezdu do Rychnova a které dodávaly celému Rychnovu příkrasu velikých parků. Dnes oba stromy už nestojí, byly poraženy od lidí bez srdce a bez kultury, vandaly XX. věku, proti všem protestům duchovního správce, biskupské konzistoře i patronátu. Pan děkan zřídil si na této zahradě i rybníček pro pstruhy, později vypuštěný. Za mého kaplanování bývala zahrada elderádem čtyř pořádných beranů, jediného to dobytka drženího na děkanství. Na jaře když stromy kvetly, býval to pravý pozemský ráj.

Ale nejlépe se mi líbila zahrada třetí, zelená co do ní sejou ta drahá semena, svaté pole, prostírající se kolem do kola kostela. Na straně k návsi byl hřbitov obehnaný pěknou železnou mříží, na ostatních stranách zdí, a měl dva vchody, hlavní od kostelního portálu. Kdysi stála na návsi zrovna u hřbitova farská chalupa pro hrobaře, poněvadž rušila pohled na kostel, dal ji pan děkan zbourat a postavit nové, pěkné bydlení pro kostelníka. Hřbitov byl na velikou kolaturu, čítající 2.200 duší, hodně malý, naštěstí se tam nerodili lidé, kteří ještě po smrti se rádi roztahují, každý býval spokojen s místem mu určeným., mezera pak mezi hroby býval tuze úzká. Uprostřed hřbitova stál již zmíněný kříž, pořízený Václavem Hoferem z Berneku, když mu padl jediný syn ve válce. Kromě několika málo hrobů u samého kostela, zdobených mramorovými deskami, na zdi kostela připevněnými, byl jedinou ozdobou všech hrobů malý, asi 1m vysoký dřevěný křížek s papírovým corpusem, u zámožnějších lidí býval corpus porcelánový

Byl vždycky z měkkého dřeva, u dětí bílý, u svobodných žlutý, ženatých a vdaných osob černý, a byl pořizován současně s rakví. Uprostřed kříže byla dřevěná tabulka, nesoucí jméno nebožtíkovo, věk a ves, odkud pocházel. Celý tento „pomník“ stával za mých ještě dob v roce 1935 celých 10 Kč, někdy vydržel celých 10 let, ne-li, dal se snadno pořídit nový. Větší hoch nesl vždy tento křížek v čele smutečného průvodu ze vsi až do Rychnova k místu na návsi, odkud býval nebožtík vyzvednut a nesen do kostela, po zakopání hrobu byl křížek zapíchnut do země a bylo po starostech. Železných, ale maličkých, jednoduchých křížů bylo na hřbitově náramně málo. Tato prostá výzdoba téměř všech hrobů působila zvláštním dojmem. Abych to vyjádřil slovy Čelakovského. „V jedné hospodě na nocleh pán nepán se sejdem.“ Ano, zde na Rychnovském hřbitůvku nebylo stranických rozdílů, sedlák, nádeník, dřevař, tkadlec, hospodský, všichni měli tentýž náhrobek, tentýž rov, zde si byli všichni rovni, jak je to ostatně nekaždíčkém hřbitově, nikoli však tak viditelně oku lidskému jako zde.

Na tuto zahradu zelenou, prostinkou a milou jsem měl vyhlídku z kaplanky, na této posvěcené zahradě modlíval jsem se rád breviář, sem jsem zacházel rád i za měsíčních nocí, vracel se od zaopatřování nemocných a tato zahrada mi přirostla dvojnásob k srdci od 7. června 1934, kdy jsem do její posvěcené půdy zasel do nejdražší sítě každého smrtelníka, tělesnou schránku své předobré matky. Odpočívá tam ve stínu milovaného domu Božího, zrovna pod oknem na kůru, slyší tam každý první pátek v měsíci radostné písně opěvující Srdce Páně, slyší tam radostné zpěvy rorátní i kající zpěvy postní a velkopáteční, slyší tam mohutné zpěvy mariánské, slyší tam i zvuk zvonku, ohlašujícího denně příchod Páně na oltář, uslyší tam jistě jednou též radostné Aleluja, zvěstující hříchu propadlému světu, že končí se vláda Antikristova a počíná se éra věčnosti v níž po spravedlivém soudu bude vládnou t jedině Beránek Boží a s ním ti, kdož půjdou po jeho pravici.

Kapitola desátá. První neděle a první zaopatřování.

O úterka do soboty jsem byl jako na číhané, prohlížel okolí Rychnova, seznamoval se s terénem, cestami a cestičkami. Nemálo zvědav byl jsem na první neděli v duchovní zdejší správě. Ba, já vlastně ani pořádně nikdy neděli na venkově neprožil. Ve městě šlo se dopoledne do kostela, pak jsem něco čítával, v poledne býval o trochu lepší oběd, odpoledne po procházce chodíval jsem na požehnání a večer bývalo studium. Jak vlastně taková venkovská neděle bude vypadat? Upozorněn panem děkanem, že není vyloučeno, že budu musit do zpovědnice, vynašel jsem si německou knihu s názvem: „Promluvy ve zpovědnici“ /- se dnes všecko nevytiskne!-/ vynašel neděli XIII. Po Sv. Duchu, v ní naučení na evangelium Sv. Lukáše 17. kapitola, 11. - 19. verš, o deseti malomocných, a ta stodolou studoval jsem německé říkání, jímž bych oblažil kajícího, který by mne požádal o slyšení sv. zpovědi. To bylo v sobotu odpoledne.

Neděle byla 3. září. Pan děkan, vida asi, že bych se tomu zpovídání německému tuze rád vyhnul, sám mi nabídl, abych měl ranní, po níž na první neděli odpadávalo kázání a byla výstava Nejsv. Svátosti, sám pak převzal ranní zpovídání, velkou mši sv. a ještě kázání. Žehnal jsem mu za to v duchu. Ranní - která byla rovněž vždy po celý rok zpívaná, byla v létě v 7, velká v 9, v zimě o půl osmé a půl desáté. Podivil jsem se nemálo, když v sedm hodin byl poměrně veliký kostel plničký, třebaže mnozí farníci, např. ze samot za Horním Markšlágem měli dobré dvě hodiny cesty do kostela. Ale jaké to tam byly cesty! Samý výmol, samý kámen, přes hory a přes údolí - inu Šumava. A ti lidé přišli a přišli rádi, znajíce cenu mše svaté. Jsou kraje v Čechách, kde ranní začíná o osmé, kraj jest jako dlaň rovný, osadníci mají nádherné, betonové silnice, takže ani za nepočasí si bot neumaží a naříkají, že v osm hodin je pro ně mše sv. příliš záhy. A kdyby se jim na devátou přeložila, vymluví se na velikou dálku, mají - li slabou hodinku - a nepřijdou. Po ranní mši sv. ohlásil pan děkan, že udělím všem společně primiční požehnání.

V 9 hodin bylo kázání páně děkanovo, na které jsem byl přirozeně nemálo zvědav. Čeho jsem si všiml hned na počátku, bylo velmi jasné, pomalé a dobře artikulované předčítání jak epištoly, tak i evangelia. Vzpomněl jsem při tom na slova svého zlatého spirituála, dnes preláta Magra. Dra. Melky: Pamatujte si pro vždycky: kdybyste dvě kázali, nepovíte nikdy více a nikdy lépe nežli jest to, co jest obsaženo v několika slovech Písma svatého. Kázání samo trvalo tak kolem půl hodiny. Bylo pronášeno pomalu, aby venkovský lid mohl podávanou mu látku dobře chápat formou lidovou, při níž se kazatel úzkostlivě vyhýbal všem silnějším výrazům. Tamní lid miloval slovo Boží a nikdy mu nebylo kázání příliš dlouhé.

Odpoledne po požehnání mne pan děkan trochu zaučoval do jednotlivých možných případů duchovní správy, ježto v pondělí ráno ve 3 hodiny chtěl odcestovati do malých lázní Schallerbachu v Rakousích na 3 neděle. Po večeri seděli jsme jako obvykle v družné zábavě, když asi kolem osmé hodiny přišla hlásit slečna Toni, že je zaopatřování. Pan děkan, tehdy 56letý, nabídl se, že půjde sám, vida asi, jak měním barvu. Tolik svědomí však jsem měl, že jsem rozhodně prohlásil, že tentokrát s ohledem na jeho noční odjezd nemohu přijmout jeho velikou službu lásky. Pomodlili jsme se tedy po večeri a já běžel nahoru pro talár. Jako dnes si ještě pamatuji, kterak jsem na chodbě

honem ptal se ještě slečny Toni, jaká je to nemoc. Když mi řekla, že Lungenenzündung, honem jsem ještě zvědál dále, není-li to nakažlivé, nechápaje honem, o jakou nemoc jde. Pár let později měl jsem v malé nemocnici okresního městečka zpachtovány všechny případy tyfu, spály, tuberkulosy a jiných chorob a nikdy později už mne takovéto obavy nepřepadly.

Pan děkan i celý farní personál, jako vždy, čekal již v kostele na požehnání, když jsem přiběhl. Vyňal jsem Sanktissimum, sal do bursy, kostelník vložil do ruky výrostkovi mosaznou ozdobnou lucernu se zvonkem a již jsme kráčeli kostelem do tmavé noci. Venku již jsme nepotkali živé duše. Cesta vedla za farní budovu podél samoty dolů ke kovárně, pak přes potok do Mueckenschlagu, vesnička to vzdálené asi 2 hodiny, čítající pouze 6 čísel, za níž v hlubokém údolí protékal Schwarzenberský kanál, tvořící místy státní hranici mezi republikou a Rakousy. Nejprve od fary šlo to s kopce, pak po volném svahu vzhůru, pak opět se začala cesta svažovat, až se proměnila v hodně prudký sráz, uprostřed něhož Mueckenschlag ležel. Byl jsem jako slepý, šel jsem tudy poprvé, modle se k Pánu, jehož jsem nesl, aby mi byl nápomocen. Tma byla zrovna egyptská. Šli jsme až do poslední chalupy, kde na dvoře mne průvodce vedl do jakési chajdy s nízkým vchodem, pak krátkou chodbičkou do dveří, které byly ještě nižší prvních, takže jsem se musil hodně skrčit, až nejsem veliký. Před námi otevřela se malinká sednička, kde bylo se možno sotva hnout, ozářená pouze dvěma hořícími svícemi na improvizovaném oltáříku na stole. Vpravo od dveří na loži v barevných peřinách kanafasových ležela těžce oddychující stařenka. Vedle lože byl tu pouze stůl, židle a skříň ne právě velká. Nic jiného nebylo by sem více vešlo.

Celá malá vesnička přišla nám, vlastně svátostnému Spasiteli, naproti, nyní všichni zůstali venku, chasník mne provázející postavil lucernu na židli a vzdálil se také. Já po vykonaných modlitbách jsem s tlukoucím srdce přistoupil k loži, abych poskytnul poslední útěchu těžce nemocné. Ale hned na počátku naskytla se překážka. Babička nejevila vůbec známek vědomí. Mně vyrazil pot na čele a v duchu jsem sbíral veškerém um, abych si vzpomněl, co radí pastorálka v takových případech. Mluvil jsem německy zřetelně, jak jen jsem dovedl, pomalounku, aby mi nemocná dala aspoň známku, že mi rozumí. Všecko marné. I vzal jsem její ruku do své, že jí budu předřikávat zrcadlo zpovědní, aby mi v případě, kdy se bude cítit vinna, stiskla ruku. Všechno marné, nevěděla o sobě a mne, který jsem vzýval kdejakého svatého, nebe zcela oslyšelo. Na konec nezbylo, nežli dát babuše rozhřešení a svaté pomázání, Sanktissimum musil jsem vzít zpět domů. Po vykonaných obřadech prosili mne ženy, které byly toho dne na mši sv. v rakouském Sv. Oswaldě, kam měly trochu blíže, že slyšely, že jsem dával primiční požehnání, abych jim je také udělil. Učinil jsem tak s radostí. Bylo to mé poslední „primiční“ požehnání, udělované dobrým duším na samých rakouských hranicích.

Domů mne doprovázel opět můj průvodce, poněvadž zatím dalo se do deště, požádal jsem ho u lesa, aby se vrátil, že již nezabloudím. Domů jsem přišel kolem 11. Faru - jako obvykle - nechala slečna otevřenou, jinak se zavíralo na mohutný železný hák. Zlodějů se v Rychnově nebylo třeba báti. Mokrý oděv a boty jsem nechal na chodbě, vklouzl do kaplanky rozsvítil lampu a honem jsem hledal pastorálku, abych se přesvědčil, zdali jsem nechybyl. Celkem bylo vše správné. Teprve nyní jsem si jak náleží oddychl, klekl, pomodlil jsem se večerní modlitbu, zhasil lampu a za okamžik jsem byl také v bezvědomí.

V pondělí odpoledne jsem doběhl ještě jednou se podívat na včerejší pacientku. Dařilo se jí značně lépe, mluvila a děkovala mi za včerejší službu. Doplnil jsem s ní, co včera nebylo možno. Na zpáteční cestě mne chytila zlatá selka, výborná máma, Dobritzbergerová, smějíc se na celé kolo, že musím k nim, ochutnat jejich proslulý mošt. Byla to žena, matka asi deseti dětí, již dorůstajících, která, pokud jen trochu mohla, dennodenně chodívala do srážného kopce do Rychnova na mši svatou, majíc dobrou půl hodinu, ale cesta, kterou musila vykonat, rovnala se cestě půl druhé hodiny po rovině. Dva z jejich synů později vstoupili do řádu školských bratří. Její manžel byl rovněž vtělená dobrota, člověk od přirozenosti bodrý, nefalšovaný, pravdymilovný, křesťan podle Srdce Božího, který rovněž, jak byl rok dlouhý, ani za nejhanebnějšího počasí v neděli a ve svátek mše svaté nevynechal.

Když po létech v roce 1933 vrátil jsem se do Rychnova, abych zaujal místo pana děkana, odcházejícího na odpočinek, zastihl jsem tuto selku na lůžku bolesti. Byla trochu raněna mrtvicí,

nohy měla neobyčejně oteklé a nemohla se hnouti. Takto ležela asi deset let, nenařikajíc, zcela odevzdána do vůle Boží. V tomto domě jsem viděl na vlastní oči, kterak živá víra dovede i největší utrpení člověku osladit a člověka pomalu přetvořit v anděla.

V roce 1938, bylo to v létě, byl její manžel v neděli u sv. zpovědi, k níž chodíval nejméně měsíčně, a u sv. přijímání. Po mši sv. zašel ke mně, platit nějaké léky pro svou ženu. Stěžoval si mi, že mu není dobře a že má dojem, že je v Rychnovském kostele naposledy. Těšil jsem ho, že nebude tak zle. Týž den večer tiše skončil, zanechav tu truchlící a trpící svou dobrou ženu osiřelou. Naštěstí vzal si nejmladší syn za ženu dceru nebožtíka Ortsbauera z Berneku, rovněž velikého trpitele, takže mladá žena měla porozumění pro svou předobrou tchýni.

Kapitola jedenáctá.

Škola.

K rychnovské kolatuře patřily tři školy. Čtyřtřídky v Rychnově, dvojtřídky ve Sv. Tomáši a jednotřídky v Dolním Markšlágu. Za nepřítomnosti pana děkana chodil jsem hned z počátku do všech, po jeho návratu měl jsem dvě doma a Sv. Tomáš. Té první cesty jsem se bál, jedinou útěchou mojí bylo, že mne pan děkan již dříve představil panu řídícímu Novotnému, který dobře mluvil česky, rovněž tak jeho paní.

Škola v Rychnově byla těsně vedle fary doprava, jenomže stála asi o dva m výše na kopci, a měla dva vchody. Prvním se šlo do bytu správce školy, druhý vedl do školy samé. Třídy byly dosti prostorné, světlé, v zimě, kdy se nešetřilo topivem, skoro až útulné. Nicméně P. T. učitelskému sboru lépe se zamlouvalo zápraží školy v létě a malá chodbička v prvním poschodí v zimě. Vedle p. řídícího učila tam tehdy sl. Uč. Poutlová, trochu příliš do sebe uzavřená, jinak dobrá, pak resolutní Amasonka sl. Dicková, která svou přísností a řízností jazykovou hleděla nahrazovat to, co jí Pán Bůh na vzrůstu ubral, pak mladý učitel, jehož jméno mi vypadlo již z paměti. Punčochy látovat učila sl. Stierbergerová, rychnovská rodačka, opravdově zbožná a nekompromisní, zakládající se hodně na své hodnosti. K tomuto sboru blížil jsem se tedy před osmou hodinou hned v úterý 5. září v taláru, který u mne měl nahrazovat totéž, co u sl. Dickové šlejfřství jazyka. Pan řídící mne všem představil, při čemž jsem se červenal jako pivoňko ve strachu, abych konvenční formou nebyl donucen pustiti se příliš hluboko za ochrannou hráz svého ne právě nedozírného jazykového oceánu. Naštěstí vedl se jen všední hovor, takže jsem nejen rozuměl, ale tu a tam mohl i slůvko prohodit. Po té mne zavedla sl. Dicková do své, tuším, druhé třídy. Děti, vidouce neznámého jim dosud kněze, ztichly rázem, pozdravily křesťanským pozdravem, na komando sl. Učitelky se posadily, načež takto asi je jejich vychovatelka oslovila: „Zde vám představuji nového velebného pána, kterého budete hezky poslouchat. Bude-li mi pan páter na někoho žalovat, vyřídím si to s ním mezi čtyřma očima. Je to příjemné nebude, toho si buďte jisti! Však mne znáte!“ - načež se obrátila ke mně, podala mi ruku, změřila celou třídu asi jako Kleopatru své dvořeniny a zmizela ve dveřích. Hned jsem postřehl, že je to znamenitá učitelka dovedoucí působiti na cit, jehož sídlem u takových malých Barabášů je bezesporně Zadní Indie. Dávno před devátou zazněl železný zvonek hned za dveřmi, oznamující přestávku. Nevím, kdo se vyhrnul dříve, zdali žáci či učitelstvo, toliko si pamatuji živě, že všechny tyto přestávky trvaly obyčejně déle, nežli hodina sama, až mi bývalo toho času líto. Přetřásaly se tu vesnické klepy, pna řídící obyčejně opeřil hovor nějakou tou anekdotou, o které u něho nikdy nouze nebylo, kouře při tom svůj čibuk, zašel-li při tom trochu dále, nežli se slušelo, sl. Dicková dovedla ho jediným slovem zase přivést do pravé meze.

Dávno před vánočními a velikonočními přetřásl se pravidelně termín prázdninový. Nějakých konfliktů ve škole vůbec nebylo. Pan řídící byl dobrák, byla-li někde závada, domluvil chybujiícímu mezi čtyřma očima a v dobrotě, neškodil zásadně nikomu. Byl veliký muzikant, ještě jeden ze starých kantorů, na chóru však nehrál. V zimě tu a tam mne zval, abych si s ním přišel zahrát nějaké to duo na housle, při čemž pro kašdické hudební znaménko měl nějaké to epitheton hyzdens, jako místo andante ??andere Tante. V zimě bydlíval s rodinou nahoře v malém pokojíku s okny a vyhlídkou na západ do Rakous. Náramně rád jídal konzervované rybičky, jako rusíky, sardinky, očka atd., které objednával ve velkém při čemž mne zval jako spolukonzumenta. Nikdy v životě ani před tím ani potom nenajedl jsem se tolik zamilovaných rusíků, jako za oněch blahých dob. Po

starém způsobu nosíval tento pán ještě plnovous, někdy ne mnoho pěstěný, který soukával celičkový den. Učíval pouze první třídu, učitelem byl znamenitým. Byl dobrým znalcem šumavského ptactva, velmi mnohé kusy vycpané ve školním kabinetě byly jeho dobrým výrobkem.

Ježto pan děkan pobyl v Schallerbachu do 22. září, chodil jsem za něho také několikrát do Dolního Markschlágu. Cesta byla hodně obtížná. Nejprve přes výšinu za Rychnovem přes silnici, pak již zmíněným Teufelschlosem malým překrásným lesíkem, jímž protékal potůček niky nezamrzající, po té kus po silnici, načež v Assengu se sešlo od silnice polní cestou doleva, pak kolem kapličky příkře dolů k rakouské hranici k Zierlingerovu velkému mlýnu. Vždycky usměvavý pan otec i jeho rovněž milá mírná panímáma obyčejně už čekávali před mlýnem, aby se něco nového dozvěděli ve své samotě, kde sebemenší novinka bývala přetřásána z nedostatku jiných zpráv. Za mlýnem se přešlo přes splav, načež cesta, asi 2 km dlouhá, vedla stále do hodně strmého kopce, takže povozem se tudy nedalo jeti. Na jaře a na podzim, dokud země neumrzla, bývala ta cesta k utopení, obtížná, klouzavá, nebezpečná, v zimě opět bývaly v těchto místech, otevřených všem větrům, takové závěje, že člověk zapadával až po pás a do školy přicházel všecek vysílen. Cesta ústila v Markschlágu samém na okresní silničku. Ves sama stála po pravé straně silnice, pouze škola a kaplička vedle ní tvořily výjimku. Řídícím tu býval p. Schinko. Uměl rovněž česky, ale nemluvil, nebyl zlý, nebyl však daleko takový dobrák, jako p. řídící Novotný. Byt měl v přízemí vlevo od vchodu, kuchyni a dva pěkné pokoje. Třída byla v prvním poschodí, veliká, o čtyřech oknech na jižní stranu. Vytápěla se železnými, vlastně plechovými kamny, jejichž roury vedly přes celičkou světnici.

Vyučování v této škole, kde byly děti všech stupňů pohromadě, nebylo malým oříškem. Učil-li katecheta ty malé, zlobily ty velké a naopak. Ta hodina tu bývala perná, ještě hůře bylo, když v pozdějších letech přišlo nařízení, že z úsporných opatření mají se obě hodiny spojit při jediné cestě. Tedy jsem si vyžádal extra dvojí docházku, třebaže mi druhá cesta placena nebyla, vyučování to však prospělo i mému zdraví.

Cesta domů bývala už radostnější. Tu a tam mohl člověk zajít k sedlákovi Hoferovi, takto jinak velikému Nimrodu, který měl dva dosti inteligentní výrostky a jednu dceru. Cesta zpáteční skýtala také lepší rozhled na celičkový Ašant, na druhé straně hlubokého údolí a na vrcholy a lesy za ním čnicí. Jindy člověk zase zašel navštívit starou Schustrovou v Ašantu, vdovu po „Botentoni“, kde byli rovněž dva velmi hodní, již dospívající synové a tři dcery. Tato selka, třebaže nebyla valného zdraví, chodívala rovněž velmi často denně na mši sv. zvláště v zimě. Chodívala hodně vzpřímena, šermujíc rameny na obě strany. V té rodině událo se cosi podobného zázraku. Její prostřední dcera, Terezie, kdysi utíkajíc z pole, promokla do kůže. Doma pak, jsouc všecka rozpařena, ponořila hlavu do studené vody. Později utvořil se jí v hlavě vřed a sice asi uprostřed hlavy za nosem a očima. Dívka, nemajíc tušení, co jí hrozí, nevěnovala věci velké pozornosti, teprve kdy začal jí valně slábnout zrak, rozjela se s bratrem k očnímu odborníku k Dru Glauberovi do Čes. Budějovic. Tento doktor byl žid, ale svému oboru rozuměl, jak náleží. Po prohlídce nařídil bratrovi, aby nemeškaje zavezl děvče na kliniku do Prahy, ačli už nebude pozdě. Poněvadž sám tou dobou jsem vždy po nějaký týden - to bylo až v roce 1936 - v Praze byl nucen hledati pomoci lékařské, navštěvoval jsem dívku v její opuštěnosti, jsa rád, že tam nejsem tak zcela nadarmo. Seznámil jsem se s docentem kliniky, sekundářem, i velmi hodnou, třebaže civilní sestrou, která ošetřovala Terezii. To už děvče pozbylo zraku docela. Primář mi řekl čistou pravdu: děvče přišlo pozdě, nádor je stížený rakovinou, operovati to nelze. Poněvadž pak hrozí veliké bolesti, kdyby měl nádor růsti, dali děvčeti tzv. radiový obklad, jehož následek byl, že nádor začal sice odtékat nosem, současně však měl za následek ztrátu zraku navždy, což se arcit' děvčeti neřeklo. Bylo to na jaře, v dubnu, sestra na otázky dívčiny, kdy prohlédne, odpovídávala: „Oh, to nebude hned tak, do té doby jistě jablka uzrají.“ Koncem dubna pak dívka, trpíc žalem po domově, byla přivezena domů. Když jsem sám domů přijel, vyjevil jsem matce plnou pravdu, znaje ji jako ženu, která vždy a ve všem dovedla se podříditi vůli Nejvyššího. Zbožná matka zdvojnásobila své modlitby. Na Sv. Trojici přišla ke mne plna radosti, že děvče dnes ráno prozřelo, že ihned zpozorovalo, že mají nový vzorek malby na stěně, pořízený za její nepřítomnosti. V několika málo dnech viděla vskutku zase normálně. Nemeškaje sdělil jsem tento fakt setře ošetřovatelce do Prahy, která mi odepsala dlouhým dopisem, asi v jádru tohoto znění: „Netušíte, jakou sensaci učinilo zde vašich pár řádek. Lístek šel u doktorů z

ruky do ruky. Může-li Terezie, trochu jen, ať sem přijede, lékaře váš případ nesmírně zajímá. Je to jistě zázrak, který je možný - psala doslovně - jen na venkově, těšícím se plnosti sv. víry. Když pak bratr pacientky zajel do Budějovic referovat o věci Dru Glauberovi, stal se druhý „zázrak“: tento na krejčary tuze opatrný medik byl ochoten Tereze hradit veškery útraty s cestou spojené, přijde-li se mu ukázat. Nejela ani do Budějovic, ani do Prahy, cítíc asi sama beznadějnost svého stavu. Zemřela v srpnu 1938, zachovavši si zrak až do smrti.

Kapitola dvanáctá. Svatý Tomáš

Asi půldruhé hodiny na východ od Rychnova rozkládá se na mohutném vrchu zdaleka široka viditelném - asi jako Klet' u Českých Budějovic - zřícenina Vítkův Kámen a pod ní malá vesnice, čítající kolem 180 duší, s názvem Sv. Tomáš, německy Wittinghausen. Kde se vzalo to apoštolovo jméno, je záhadou. Tamní kostel mu zasvěcen není, pouze oltář na epištolní straně nese jeho obraz. Kdežto Rychnov leží 740 m nad mořem, je nadmořská výška Sv. Tomáše o 300 m vyšší, tedy 1.040 m. Stoupání tedy náležité, takže člověk pokaždé mohl zpívat od plíc: Blíž Tobě, Bože můj, blíž Tobě, blíž...

Učíval jsem tam v pondělí a ve středu odpoledne a přicházel jsem nahoru všecek urvaný, takže nejednou jsem spal v chodě mezi vyučováním. Sednout jsem si nemohl, to bych byl chrápal v tu chvíli. Kdybych byl věděl tehdy, co vím dnes, že totiž zažívání jest nejtěžší funkcí pro srdce, nebyl bych nikdy před tím obědval, nýbrž s krajícem chleba byl bych se vydal vzhůru, chléb snědl až ve škole a obědval bych až po příchodu ze školy. Korunou mé nerozumnosti bývalo plazit se vzhůru do nekonečného kopce s lyžemi na nohou. Tu jsem zapínal svůj ne právě prvotřídní srdeční motor na tři mašiny: zažívání, stoupání a ještě stoupání s velikou přítěží.

Cesta šla napříč celým Rychnovem, hned za vsí šlo se vedle hlubokého úvozu příkře nahoru asi čtvrt hodiny, kde na úpatí lesa stála stará nízká zděná kaplička, od níž dolů býval nádherný pohled jak na Rychnov, tak i daleko, daleko do Horních Rakous. Za kapličkou šlo se chvíli hlubokým lesem vysokým, načež se vyšlo na velikou mýtinu. Cesta stále, nyní však jen pozvolna, stoupala. Chodíval jsem tudy velmi rád, poněvadž jsem skoro nikdy nepotkal živé duše. Cesta zůstávala na pravé ruce, jdouc kolem lesa oklikou. Přešed v zimě v létě vlhkou, bažinatou louku, ocitnul jsem se zase na silniče, která byla samý výmol, samý kámen, samá stružka a písek. Autem nebylo možno tudy jeti, pneumatiky byly by vzaly za své za pár jízd. Pak zůstávalo hezky dlouho mlází po levé straně, doprava pak otevíral se nekonečný rozhled na Linden a dále až na Kapelle, obec to vzdálenou od nás asi 5 hodin cesty. Tamní kostel na vrcholku hory dominoval širému okolí a byl zdaleka viditelný. Asi po čtvrt hodině člověk opět ocitnul se ve vysokém lese, ale zase jenom po jedné straně, tentokrát po pravici, až za chvíli začal se zdvihal těž na straně druhé. V těchto místech by se byl člověk druhého nedovolal. Daleko na stráni nalevo od cesty bydlil sice hajný Artinger, chlap jako hora s havraními vlasy i vousy, ale to bylo od silnice příliš daleko. Cesta stále stoupajíc vedla skoro přímo do Sv. Tomáše, po levici byl vysoký svah nad cestou. Najednou začalo se mezi stromy cosi proběhávat, stromy prořídly až po pravici přestaly zúplna a před námi ještě asi 1 km cesty stála rozlezlá vesnice, či lépe samoty, nad nimi zřícenina a na pravém konci kostelíček. Byli jsme u cíle své vycházky, ve Sv. Tomáši. Od lesa až ke vsi táhla se veliká trochu nakloněná náhorní planina, jen tu a tam ozdobená osamělým smrkem mohutného vzrůstu. Obyvatelé zdejších chalup byli ponejvíce dřevaři, někde i byli jak ty sosny-hrubšího zrna. Tato ves neměla téměř žádného spojení se světem. Nebyla tu ani pošta, ani fara, jen dvě hospody pro letní turisty. Několik set kroků pode vsí byl malý lovcův schwarzenberský zámeček, obývaný fořtem, Černay se jmenoval, fořtovna sice měla telefon, nikoli však veřejnou hovornu.

Kostel, zasvěcený umučení Páně, byl značně veliký, jednoduchý sice, ale krásný, gotický. Zvláště presbytář stála za bližší podívanou. Hl. oltář Spasitele, po jehož obou stranách stály čtyři rovněž umělecky provedené sochy z pískovce skoro v životní velikosti. Kolem oltáře vedla dřevěná mřížka, také solidní to řezbářské dílo provedené rukou odborníka. Po pravé straně oltáře stála lavice pro knížete pána a gotickou stříškou nahoře. Lavice patrně byla dílem téhož dobrého mistra, který stavěl hl. oltář. Klenba presbytáře byla čistě gotická s kamennými žebry, uměle se prolétajícími. V

lodi kostela byly pak ještě dva boční oltáře a kazatelna. Na chóru stály dosti dobře fungující varhany. Mše sv. tu bývala zřídka kdy, obyčejně jen za přítomnosti Jeho Jasnosti na požádání, Nejsvětější svátost se tu neuchovávala. Sakristie byla velmi vlhká kobka, opatřená pouze jednoduchým stole, židlí a starou almarou. Kolem kostela byl pěkný, tichounký šumavský hřbitov, kam se pochovávali pouze osadníci svatotomášští. Nad hlavním portálem nahoře na svoru střechy stála štíhlá pěkná věžička opatřená jediným zvonem. Od kostela vzhůru k ruině vedla pěší cestička mezi balvany a pastvinou ještě asi 1 km ne-li víc. Vystoupit na zříceninu vyplatilo se každému turistovi. Stála uprostřed velikého lesa, svažujícího se směrem k Frymburku hluboko do údolí. Kromě schodů nahoru vedoucích vedle nichž stály pouhé holé čtyři stěny kdysi mohutné stavby, nebylo možno nic vyčísti z dějin tohoto hradu. Po nějakých komnatách nebo jiném rozčlenění nezůstalo památky. Ale rozhled odtud byl nádherný na všechny strany. Byl vidět Frymburk, Schwarzbach, Dol. Vltavice, Horní Planá a na druhou stranu hluboko do Rakous. V létě bývali tu hosté denně, v zimě bylo vše tuze opuštěné.

Od kostela dolů vedla silnička ke zmíněnému zámečku, dále pak k menší kapli, kam kdysi konávaly se poutě, kaplička byla asi pro 40 osob, a pod kaplí ještě asi 300 kroků zcela o samotě stála dvojtřídní škola, přízemní. Za mých kaplan. Dob býval tu řídicím pan Puschem, také uměl dobře česky, měl hodnou hromádku dětí, z nichž jeden syn byl hotový Lamželeso. Učitelem druhé třídy byl Otto Fleisner, Budějovičák. Tato škola na rozdíl od Rychnovské byla velmi čistá a její kabinety péčí schwarzenberské správy dobře vybaveny. Učitel měl podlouhlý ne zrovna vlidný pokojík napravo od vchodu, p. řídicí bydlil vlevo, měl kuchyň a dva pokojíky. Třídy byly světlé, obě za sebou, přízemní, s ohromnými okny. Ježto cesta vedla těsně podle školy, mohl vidět každý pocestný učitele až do péra.

Chodíval jsem do této školy opravdu rád. Pan řídicí byl dobrák od kosti. Čekával s učitelem už před školou na můj příchod, načež jsme vešli všichni do kuchyně, aby také chudák paní řídicí se dozvěděla něco o světě. Ta škola byla vskutku ztracená varta, pro jejíž obyvatele vycházka do malého Rychnova byla už asi čímsi podobným, jako jinému venkovanu návštěva okresního města. Kněz, štrumpffrajajn, jak se jí říkalo, listonoš a kominík byly jediné osoby, zprostředkující pravidelný styk školy s ostatním světem. O jak bych byl býval pokaždé těm dobrým lidičkám přinesl fůru a ještě kopec samých zajímavých, dobrých zpráv. Žel, kolikrát celou cestu jsem marně přemýšlel, čím bych zpestřil pravidelné své návštěvy. Rádio tenkrát ještě nebylo, v Rychnově samém a v okolí se ani nekradlo, ani neloupilo, nikdo se nikdy neoběsil, peníze nezpronevěřil, oženil-li se někdo, bylo to promyšlené, takže nikdy za rok nešli od sebe, jo, to bylo těžko, nosit novinky, naneštěstí se tehdy ještě o nějakém Dru Josefu G. Nevědělo. A tak se vždy mlátila stará, vymláčená, zdrchaná sláma. Ještě že tam měl pan řídicí svou meteorologickou stanici, takže nám mohl zvěstovat vždy na setinu milimetru, kolik přes noc napršelo vody, kolik připadlo sněhu, jaký vane vítr a jak asi bude zítra. Teprve po strávení těchto vědeckých poznatků jsem vkročil vždy nejprve do první, od 2 - 3 do druhé třídy. V téhle škole scházel střed. V obou třídách byli totiž jedinci jednak hodně nadaní, jednak hodně natvrdlí. Ale učilo se tam radostně, zvláště v zimě, kdy venku praštil mráz, kamna dýchala a západní slunko, jako zvědavá panenka po obě hodiny svítilo radostně do obou tříd. Po škole už jsem se nezdržoval, zvláště měl-li jsem s sebou v zimě lyže. To se člověk po celé dvě hodiny vyučování těšil na požitek, až pojede domů. A bylo se nač těšit!

Kapitola třináctá

Linden a někteří jeho obyvatelé

Kvůli polovině dětí, které byly jednak z Linden, jednak z Lindner Waldhäuser, volíval jsem zpáteční cestu o málo delší, ale skoro ještě krásnější, nežli byla cesta lesem, přes Linden. Ty chodívaly pak se mnou, v zimě jsme společně jely domů na lyžích. Bývala to krása, když člověk, sotva opustil školní zápraží, ještě v zahrádce školní si připevnil koníky a škorňe na nohy, uhnul za roh a již se jelo proti zapadajícímu slunko, tvořícímu na čistounkém sněhu miliardy diamantů, hrajících všemi barvami. Nejprve to šlo zvolna pár set kroků k menšímu lesíku, byla to polní cesta, po obou stranách byla tu chudičká políčka, na nichž se dařil nanejvýš oves a brambory, tu a tam trochu žita. Hned prvním rokem po mém příchodu napadl první sníh již 10. října, mandlíky žitné

stály tehdy celé mokré ještě na poli, kde také už zůstaly i přes zimu. Lidé se tu rvali s přírodou, která mnohdy macešky odměňovala jejich potem zkropenou poctivou práci.

V prořídlém lese dělila se cesta vedví, bylo možno volit obojí. Jelo-li se povozem, musilo se doprava, cesta doleva byla jen pro pěší. Nejprve vedla trochu do kopce, po obou stranách řídkým, malým ještě porostem, přes veliké balvany, obrostlé v létě mechem a vřesem, v zimě po nich nebylo památky. Jakmile tu člověk dosáhl nejvyššího bodu, pak už se jelo skoro až do Rychnova krásně, ani tyčí nebylo potřeba, sníh jen šustěl a za koníčky se jenom prášilo. A jakmile jsme opustili lesík, naskytla se nádherná podívaná, děti rozjely se do šíře dolů směrem k Linden, kterážto vesnice stála na svahu dlouhého vrchu asi 1 km doleji, takže pozorovateli zdola se mohlo zdát, že se na vesničku valí bleskurychle nějaká lavina. Kluci předjížděli, nemohouce dobře snést, aby děvčata zvěstovala dříve doma příchod ze školy.

Když později v r. 1937 jsem tudy šel pěšky s nejd. panem biskupem Dr. Remigererem z Prahy, který zastupoval chorého pana biskupa budějovického na visitaci, a stanuli jsme na okraji lesa nahoře, pod námi pak rozevřel se obrovský rozhled, hlásil jsem mu, že všecko co vidí kolem, je má slavná kolatura. Nenabízeli jsme mu ji jako dárek Kristu Pánu, poněvadž by ji byl právě tak nepřijal, jako Spasitel nabízené mu území. Pan biskup zakroutil tehdy hlavou a dodal: „No to jste hotovým králem.“ Osada rychnovská byla opravdu neobyčejně rozlehlá, díky spoustě samot, připadajících vesměs do jejího rajónu a z tohoto kopce byla jedinečná podívaná, lepší nežli ze zříceniny svatotomášské, poněvadž zde rozprostíral se obzor bezprostředně.

Na lyžích bylo možno se vesnici vyhnout a jeti stále z kopce nerušeně dál. Obyčejně však jsem se tu stavíval, byli tu hodní lidé. Bezprostředně přede vší zabořil jsem oba talíře holí do sněhu, lyže utvořily pluh, načež jsem v mžiku vypřáhl, nechal stát klidně komoně venku a zašel doprava do hospody. Nikoli na střepec piva, spíše na sklenku čaje, ačli právě měli v hospodě oheň. Kuchyně a hostinská místnost bylo jedno a totéž. Hostinský i jeho žena byli obětaví katolíci, kteří nechyběli žádnou neděli v kostele, byť byla sebe větší siberie, měli jediného kluka, chodícího do Sv. Tomáše do školy. Jeho první cesta po příchod domů bývala k troubě u kamen, kde mu matka nechávala chudíček oběd. Uprostřed vesnice byla malá kaplička, tak zrovna pro těch pár obyvatel vesničky. Proti hospodě směrem k Rychnovu stál veliký selský statek, patřící jakémusi Píhale z Hořic. Do ubohého, nizounkého výměnku tohoto statku jsem chodíval pravidelně navštěvovat starou Sukovou, ležící dlouho již jako Lazar. Trpěla vodnatelností, její ruce i nohy bývaly až běda oteklé. Asi tak jednou za měsíc nosíval jsem jí Tělo Páně, to býval svátek v celé vesnici, která věděla, kdo to přichází. Stařenka vždycky s radostí mne vítávala. Šlo se k ní dvorem, pak jakousi tmavou kolnou, nežli člověk přišel do světnice. V kolně nebylo dlažby. V sednici byly dvě postele, skříň už hodně sešlá, dvě židle a stůl. Po stěnách pár, až běda začouzených, zasklených obrázků, přinesených z poutí a v čele světnice, mezi dvěma malinkými okny. Aby teplo v zimě nevycházelo a v létě čerstvý vzduch dovnitř nemohl, stál na stěně kříž. Chudý tmavý výměnek sdílela s matkou její již rovněž hodně starší, svobodná dcera, Luisi, svědomitě obsluhující starou ubohou matku. Jako matka, byla i dcera upřímně zbožná, chodívala velmi často denně na mši svatou, ačkoli měli hodinu do Rychnova. Snad byla často duše zvláště milá Bohu, protože koho Pán Bůh miluje, toho křížem navštěvuje. A tato mladší Suková nesla kříž snad ještě těžší, nežli její nemocná matka. Byla citlivé povahy, na statku dával jí přiženivší se sedlák jasně cítit, že je mu přítěží. Vedle toho trpěla asi nervovou chorobou. Navenek bývala ke každému vlídná, dobrotivá, laskavá, takže povrchnímu pozorovateli se mohlo zdát, že prožívá bezstarostné dny svého stáří. Nebylo tomu tak, ba právě naopak, o svém vnitřním utrpení však kromě zpovědníka nikdy nikomu se nezmiňovala. Nebylo právě lehké, vést tuto duši, zvláště mladému knězi, pokud sám neprošel dlouhou trpkou školou bolesti. Snad tato dobrá žena musila mít často více trpělivosti se zpovědníkem nežli naopak. O svět kolem neměla naprosto žádného zájmu, žila čistě a jen Bohu, či lépe řečeno: přinášela denně Pánu oběť svého celoživotního utrpení - a to oběť nikoli malou. Po smrti matčině, když se jí poněkud uvolnilo, bývala v kostele ještě častěji. V neděli přicházívávala v dlouhanské hedvábné starodávné sukni, kterou vlekla až po zemi, o největších svátcích nosívala černé celosametové, dobře uchované šaty, na hlavě měla vždy černý hedvábný šátek. V kostele bývala první, i v nejkřutějších mrazech, ke sv. zpovědi přicházívávala až zcela naposled, nechávajíc klidně všechny předejít. Po mši sv. zacházívávala se ohrát do kuchyně ke slečně Toni, načež bývala pak ještě na velké mši sv. Přes poledne zůstávala samojedinká ve chrámu, jako kdysi prorokyně Anna, až do požehnání ve 2

hodiny, byla-li po něm mariánská kongregace, byla i na této, načež pomalu ubírávala se samotinká k domovu. Snad tyto až nerozumné posty měly za následek její nervovou ochablost a nespavost. Ale myslila to jistě dobře a na věčnosti bude jednou jistě bohatá.

O kus dále směrem k Lindner Waldhäuser v posledním statku na západní straně vesničky bydlila v podnájmu rodina krejčíka Galleitnera, také dobří lidé ještě starého poctivého ražení. Ba, nebili to lidé, byli to lidičky. Krejčí dělal čest svému řemeslu, byl tenký jako nit a málo delší jehly, jeho žena, jakbysmet a, poněvadž jablko nemůže padnout daleko od stromu, měli dospělou, jinak velmi moudrou dceru, kterou bylo skoro možno na dlani pochovat. Všichni živilo se poctivě a jejich chudičká, ale přívětivá, světlá setnička zářila vždycky na Šumavě ne právě všude oblíbenou čistotou. Uprostřed stála malinká plechová kamínka, bubínek, v nichž se topilo chrastím v létě pracně nasbíraný. Po smrti krejčíkově dochovala dcera i matku ke hrobu. Matka ke konci života trpěla rakovinou nosu. Za vsí k východu o samotě bydlil starý Braunschaid s holou hlavou a plnovousem. Jeho tvář silně připomínala paušální obrazy, jak bývá zobrazován Pěstoun Páně. Vedle toho žila tam velká trpitelka Leitnerová, zemřevší až někdy v r. 1934 na rakovinu. Pán rač jí odplatit její statečnost ve snášení křížů.

Kapitola čtrnáctá Kostelní personál, čili Messnerhäusl.

Kostel rychnovský měl vzorného kostelníka, o němž již byla zmínka. Tento Karel Kaiser bydlil se svou ženou Cäcilií, rovněž velmi snaživou a pracovitou, v domku, podobajícím se malé vilce, postaveném péčí páně děkanovou dlouho před mým příchodem. Domek stál za školou od cesty, vedoucí ke kováři na levé straně. Pro vodu chodili ke škole. Oba tito manželé byli staří poctivci, kteří sobě pokládali za čest, že jim byla svěřena péče o pořádek a čistotu v domě Božím. Nevím, zdali tu byli již před panem děkanem, či zdali teprve jím byli v kostelnictví dosazeni. Ten, kdo si vybral tyto manželé za sluhy kostela, nemohl věru učiniti lepší volbu. Ti lidé pro kostel žili, čistota domu Božího byla jejich největší radostí a pýchou a nepočítali, co jim to vyneslo. Karel Kaiser byl o tři roky mladší pana děkana /nar. 9. 11. 1869/, bylo mu tedy za mého příchodu již 53 let, jeho ženě bylo 41 /nar. 9. 11. 1881/. Bůh dal jim jediného syna Maxmiliána, který později s toužou láskou jako mladý muž přejal službu svého tatíka. /Nar. 24. 5. 1905/. Vedle toho sdílel domácnosti kostelníkovu i jeho starý svobodný bratr, který vlastně vypadal starší, nežli byl /nar. 6. 6. 1886/, povoláním zedník.

Tito čtyři lidé bydlili tedy v domku, stojícím na vrcholu kopce, svažujícího se dolů ke mlýnu, hned za hřbitovem, kamž hleděli ze zimní kuchyně jediným malým oknem. Do domku se vcházelo po třech kamenných schůdkách. Chodbička byla maličká, čtvercová, hlavní obydlí bylo vpravo, velká, prostorná a velmi světlá světnice, opatřená dvěma okny, zírajícími na jihovýchod, z nichž byl pohádkově krásný výhled do údolí, jimž protékal rychnovský potok, za nímž jako Betlém, jen asi čtvrt hodinky za Rychnovem, na zalesněném svahu byly roztroušeny chalupy, řečené Klein Rosenau. Dvě ostatní okna vedla k jihozápadu, těsně pod nimi vedla zmíněná cesta do kovářny a Sv. Oswalda a do Uřeše. Zařízení uvnitř měli prosté, ale vždy velmi čisto tam bylo. Z této světnice šlo se do další, trojúhelníkové, dlážděné jen cementem. K domku patřil též malý chlév pro 2 kusy dobytka a kozu, stojící proti vchodu, z pravé strany, tuším vtesaný do skály, na níž stála škola. Pod okny měli malou zahrádku. Od fary měl kostelník zpachtováno za pakatel nějaké to jitro polí a dobrou louku, takže snadno uživil ta Boží hovádka.

Kchodl byl takto vyučený zedník, ale neprovozoval řemesla, jsa stále churav s plícemi. Jeho dobrá žena odedřela všecinko sama. Chlapce, když dorostl, dal na ševcovinu, které hoch později nechal a stal se listonošem, po smrti otcově pak vedle toho též kostelníkem. Hoch byl neobyčejně inteligentní, měl krásné písmo, které by člověk u něho nikdy nehledal, a když se do kostelnictví zapracoval, lnul takovou láskou k této své nevýnosné službě, že v r. 1939, kdy novými poměry jsa nucen starati se o výživu své početné rodiny, to už měl 8 dětí, vedle toho se staral o matku, strýce, tchána a tchýni s pláčem pouštěl své tolik milované místo, aby nastoupil jiné, výnosnější, z něhož by snáze uživil tolik krků.

O čistotu prádla kostelního starala se a stará asi dodnes matka Maxlova. Jako zářil vždy celý

kostel úpravou, tak i sakristie i veškery skříně kostelní. Krajky vždy sama vyspravila, bylo-li třeba, v kostele po večerních pobožnostech, jako např. po vzkříšení, ji nemrzelo, přinést putnu s vodou a při obyčejné svíčce vytrít celý kostel, aby na Boží Hod ráno zase zářil čistotou. Její syn Maxl měl zase zvláštní nadání pro květinovou výzdobu oltářů. Tato není nikdy věci zrovna lehkou, ani při jednoduchých oltářích. Hlavní oltář rychnovský však byl tak rozlehlý a tolik členitý, že vyzdobit jej - to už byl kus práce. Sám jsem dovedl tuto velikou práci ocenit teprve po létech, kdy byl jsem nucen tu a tam oltáře sám zdobit. Přiznám se, že té nádhery, jaké docílil hravě Maxl, nedocílil jsem nikdy, i když jsem měl květinových darů k dispozici sobě více. Před velkými svátky nestyděl se Maxl na svá listonošská záda vedle těžké kožené torby posadit si i velikou ženskou nůši, v níž pak snášel z celičkého svého rayonu ty nejkrásnější květináče, které kde našel a vyžebal. A byl to člověk slabounký, třebaže neobyčejného vzrůstu, měřil jistě aspoň 185 cm. Kdo zná denní jeho procházku z Rychnova přes Asang, Ottenschlag, Rosenhügel, Ober Markschlagm, Hadernathal, Unter Markschlag, Zierlingerův mlýn pod Asangem, pak po hranicích rakouských podél schwarzenberského kanálu do Muckenschlagu - domů, kterážto cesta vede doslovně přes hory a údolí, pane, ten dovede ocenit lásku toho hochy k domu Božímu, jestliže vedle dopisů a balíků dovedl nosit po stráních a srážech těžkou nůši plničkou květináčů.

U pana děkana sloužil po smrti svého otce asi od roku 1929. Když přišel kněz do sakristie, bylo vždy vše přesně přichystáno, vše na svém místě a kostelník měl každý krok takřka vypočten. Vše se dalo zticha, bez hluku a beze slov, jichž třeba nebylo. Pan děkan pořídil svého času pro kostel velikou Maxim-lampu petrolejovou, o světlosti asi 500 svíček. O rorátech a v postě kostelník denně lampu časně z rána plníval a uváděl v provoz, což také nebylo vždy zcela jednoduché. Malé opravy pořizoval si všecy sám. Vedle toho jeho krásnou vlastností byla - opravdová zbožnost. Nebylo řídkostí někdy v neděli večer v tuhé zimě viděti Maxla, jak klečí pod chorem se svíčkou v levici, s modl. Knihou v ruce pravé, to obyčejně po odzvonění klekání, jindy opět, zatím co jiní šli na silvestrovskou zábavu, modlíval se Maxl večer křížovou cestu sám a sám. Ke stolu Páně chodíval dennodenně, jeho sv. zpověď bývala tak opravdová, že nebylo možno pochybovat o jeho hlubokém náboženském základu a jeho vskutku závidění hodné víře. Pán mu jeho horlivost také hmatatelně odměňoval. Několikrát, jsa velmi chatrného zdraví, zápasil s životem, několikrát byl zaopatřen sv. svátostmi a na smrt zcela přepraven - Pán vždy skoro zázračně jej zachránil. Škoda, že musil nechat své zamilované služby, dejž Bůh, aby se k ní ještě vrátil, jak by si jistě z celé duše přál.

Kapitola patnáctá

Ostatní kostelní personál a jeho pozdější osudy

Daleko menší horlivost ve službě Boží vykazoval varhaník, čili organist, jímž byl tehdy již starší Ortner, povoláním tkadlec. Hloupý nebyl, musikant dobrý, jako manžel ubohý. Byl tak trochu potrhlý, dej mu Pán Bůh věčnou slávu. Jeho žena snad nebyla zlá, snad bylo třeba držet ho zkrátka, ale milý organist v ní viděl Xantipu. Měl dvě děti, dceru a syna. Hned jakmile zmizel pan děkan z Rychnova, aby léčil své nervy v Schallerbachu, ponavštívil mladého, nezkušeného kaplana a žmoulaje v ruce svou umazanou čepici, servíroval mi hned na poprvé žalosti svého manželského pekla. Poslouchal jsem ho s plnou účastí, teprve když zakončil svou Odysseu pokornou žádostí o vorschuss s úlisnou tváří, věděl jsem, kolik uhodilo. Když jeho první žena zemřela, našel si náramně brzy druhou, v Heurafflu, o hlavu větší, nežli byl sám a svatba byla v několika dnech. Prohlášky jednou za třikrát a hned v pondělí veselice. Snad se bál, chuděra, že mu někdo bude chtít bránit v jeho nově se otevírajícím manželském ráji. Pan řídící na pensi Schmidtmayer nabídl se mu tehdy, že mu zahraje, aby nemusil opouštět svou nově vyvolenou družku života hned několik vteřin po oddavkách, ale Ortner jej jakožto „břídila“ brskně odmítl a sotvaže dořikal manželskou přísahu, doběhl na chor a začal slavnostní fanfáry ku počtě nové polovice, zanechav tuto v radní lavici bezradně seděti.

Hrobníkem byl dosti mladý ještě Lackinger, otec mnoha dětí, jemuž chtěl pan děkan dát nový zdroj příjmů, aby snáze svou četnou rodinu uživil. Lackinger si služby nevážil, přes opětovné výstrahy se stále opíjel, až byl pan děkan nucen, zvoliti si nového již staršího, svobodného muže,

jménem Bayera, který pak konal svou službu vždy přesně, řídě se pokyny duchovního. Před Lackingerem hrobařil prý bratr „Gruber Luisy“, jehož však jsem neznal. Gruber Luisa patřila také jaksi k našemu personálu. Chodívala denně zrána na faru, kdež její jedinou funkcí bylo cídění bot. Byla to stařena prostřední postavy, ztepilá, vždy usměvavá.

O ministranty v Rychnově nikdy nebyla nouze. Také ve škole nikdy nečinili potíží při pozdějších funkcích, při nichž bylo hochů potřebí. Při mém příchodu ministrovali panu děkanovi dva bratři Lausbergerové z Klein Berneku, mně pak Higl Frantík, pozdější holič, dnes poddůstojník za války a Rudolf Prieschl, hoch z velmi početné rodiny, jehož otec byl továrním dělníkem, docházejícím až daleko do továrny do Loučovic, asi 4 hodiny cesty, ovšem vždy na celý týden. Tento Rudolf Prieschl stal se za války wahrungwürdig, kterýžto titul mu byl přirknut soudem proto, že jako Redemptorista příliš horlivě kázal. V Církvi Boží však byl a zůstal vojínem znamenitým, jehož nejmocnější zbraní jest Slovo Boží a sv. růženec. Dnes kaplanuje kdesi v Bavorsku. Higl Frantík měl původně studovat, když však lékař zjistil, že jeho plíce nejsou zcela pevné, sešlo s tohoto projektu, hoch vyučil se později ve Vimperku Holičem, načež asi 1932 si otevřel vlastní krám v Rychnově. Onen Rudolf Prieschl má za své povolání co děkovati panu děkanovi, který naň upozornil v roce 1924 P. Brunnera CSSR, který tehdy v Rychnově vypomáhal. Pan děkan získal chlapeci obětavou příznavkyni v osobě sl. Stierbergerové, ind. učitelky, vyměnil řadu dopisů s klášteřem v Plánu u Mar. Lázní, kde měli Redemptoristé tehdy svůj juvenát, chlapec byl přijat, vytrval - a osvědčil se. Svou primici slavil v Rychnově v roce 1938 počátkem srpna. Druhý kněz, vyšlý péčí páně děkanovou z Rychnovské osady, je Antonín Keplinger, rodem z Multerberger Waldhäuser ze samoty u lesa č. 14, dnes rovněž horlivý řeholník řádu Sv. Ignáce z Loyoly a za války již od prvopočátku činný jako milosrdný Samaritán při velikém lazaretě v Brestu Litevském, kde byl pravou rukou operujících vojenských lékařů. Místo jeho pobytu toho času je mi neznámo. Víím však ze sporé poslední jeho korespondence, že jako vždycky byl, tak že i zůstal horlivým pastýřem duší. Maje jako vojenský duchovní privilegium od Sv. Otce, nositi stále u sebe nejsvětější Tělo Páně, užívá pilně této nesmírné výsady a jeli po operaci odvážen pacient, jehož hodiny života jsou sečteny, neopomene nikdy posloužit vedle těla i jeho nesmrtelné duši, takže požehnání plynoucí z jeho svěcení jest díky vzácnému porozumění páně děkanovu pro jeho vyvolení ke stavu duchovnímu zvláště bohaté.

Pan děkan působil na této osadě plných 33 let, nejprve kypřil tu vinici Páně svým slovem, lépe řečeno, slovem Božím, pak ji zaléval svými obětmi a když vinice se radostně zazelenala a byla náležitě okopána a půda v duších zkyprěna na tolik, že réva měla a mohla již roditi bohaté plody, to jest: když celá řada rodin vychovává už své dítky tak, aby je mohla obětovat službě oltáře, odchází pan děkan Gross, tehdy již Monsignore, do ústraní, na odpočinek, aby jako Jan přenechal radost z tak dlouhé a namáhavé práce jinému, sám pak zalévá dál to Boží símě ustavičnou modlitbou za ty jemu tolik drahé a také zcela oddané duše. Nebýti této přenešťastné pohromy válečné, jsou jistě nejméně čtyři hoši vyšlí z jeho školy v kněžském semináři, nebo již u oltáře, Reiter z Kl. Berneku, Bayer František z Rychnova, Schuster z Klein Rosenau a František Keplinger, bratr zmíněného Jesuity, který nucen válkou nastoupil voj. Službu a stal se důstojníkem. Tento a Schuster jsou již na pravdě Boží, oba padli ve vřavě válečné.

Z řad Mariánské kongregace, panem děkanem založené a až do odchodu na odpočinek vzorně vedené, vyšla celá dlouhá řada řeholnic, ponejvíce milosrdných sester. Počet jejich neznám, ale myslím, že jich jest přes deset, vedle dvou již dříve zmíněných synů Dobritzbergerových z Muckenschalgu, kteří vstoupili jako bratři laici do řádu školských bratří.

Řekl mi kdysi velký muzikant a skoro světec, P. Loško, u Srdce Páně v Budějovicích trávicí svůj odpočinek: Kdybyste v duchovní správě nic více neučinil, nežli vychoval Církvi svaté jen jediného kněze, nebyl jste knězem nadarmo. Monsignore, spočtete kněze, řeholníky a řeholnice, které jste Církvi svaté daroval. Až jednou bude Pán žádat počet z hřiven Vám svěřených, nebude nalezena žádná v zemi zakopaná a bez užitku.

Kapitola šestnáctá

O zlaté kaplanské svobodě a konkordátu.

Dne 22. září vrátil se pan děkan ze Schalierbachu, kde meškal od 4. Slečna Toni jela mu naproti do Lince, kam jezdívala častěji nakupovat, jažto cesta ke vlaku a vlakové spojení byly daleko příznivější nežli do Českých Budějovic. Byl pátek odpoledne, já, domluviv se dříve se sl. Toni, šel jsem udanou mi cestou oběma naproti. Nejprve ke kovárně, odtud dále po bídné cestě podél potoka. Za můstkem odbočil jsem do lesa doleva, kde cesta zase stoupala jakoby do nebe. Dnes je v polovině této cesty v lese útulná kaple, která tehdy ještě nestála. Vyšed lesem až na vrchol, spatřil jsem pod sebou poprvé vesničku, ležící na samých hranicích rakouských, zvanou Ureš. Čítala jen několik málo stavení, hned za vsí byla hranice a malý jen kousek za touto již první rak. Obec Oedt. Mezi oběma těmito vesnicemi jsem potkal pana děkana se slečnou. Musil jsem podat ihned hlášení, co nového v duchovní správě, načež pan děkan proti všemu očekávání začal na mne pouze německy. Slečna Toni se smála mým rozpakům a já v té chvíli vzbuzoval tu nejupřímnější lítost nad tím, že jsem nevěnoval trochu více péli gramatice a slovníku samospasitelské němčiny.

V sobotu 30. září s tlukoucím srdcem jsem požádal pana děkana, zdali bych se mohl podívat domů. Cítil jsem, že je to trochu brzy, zvláště když mi daroval vlastně celý srpen, ale touha po domově byla veliká - byl jsem přece poprvé od maminky. A pan děkan beze všeho svolil, ba na mou otázku, kdy se mám vrátit, sám mi nabídl, že „mohu jeti zítra po ranní v neděli a zpět přijeti ve čtvrtek. Tehdy, neměl-li mne již dávno koupeneho, si mne koupil docela. Těšil jsem se jak malé dítě na tu první cestu domů, jak všechny, zvláště matku, překvapím. Pranic mi nevadila cesta pěšky z Rychnova až ke dráze, což bylo dobré 3 a půl hodiny. Vedle matky těšil jsem se neméně i na seminář, s nímž jsem byl ještě dlouhá léta po vysvěcení tak úzce spojen, že jsem v jeho prostorách se pohyboval vždy jako v rodném domě, s bohoslovci jsem ještě po léta udržoval velmi intimní písemné styky.

To tedy byla první cesta domů a poněvadž jsem svolení tak lacino si koupil, zatahal jsem brzy po té, zase asi za měsíc, už nikoli za prst, nýbrž za celou ruku. A tak jsem si zvykl jezdit domů skoro měsíčně, vždy skoro na celý týden. Pan děkan sledoval tu jistě také jeden dobrý výchovný prostředek: chtěl mně, mladému knězi, poskytnout dostatek čistých nevinných radostí, i když sám tím musil do značné míry trpět. Vždyť přišlo-li zaopatřování za mé nepřítomnosti - a o to nebylo nikdy v Rychnově nouze - musil sám, třeba za noci - a daleko, daleko. Vracíval jsem se vždycky všecek pookřálý na duchu i těle a život v Rychnově se mi tuze líbil.

Ten dobrý a moudrý rychnovský pan chef svou blahovůlí v dávání dovolené neprospěl tím pouze mé osobě. Vždycky, kdykoli nyní můj kaplan přichází s touhou, jako kdysi já jsem činíval, vzpomenu na dobrého svého představeného a nikdy neřeknu „ne“. Teprve po létech jsem zvěděl, že to, co mi velmi brzy zevšednělo, bylo pro mne velikým štěstím, jehož se nedostane každému. Vypravoval mi kdosi, kterak již asi druhý nebo třetí den po své ordinaci musil nastoupiti místo, k němuž neměl ani za mák lásky a od svého faráře nedostal svolení ani k tomu, aby mohl na dva dny zajet k babičce, která toužila tolik po požehnání z ruky vlastního vnuka. A nesměl ani později nikam, ani k bratrovi, ani k rodičům. Farář byl již starý a jinak velmi hodná a dobrá hospodyně trnouc vždy strachem, že by mohlo přijíti znenadání zaopatřování, sama dbala toho, aby kaplan ani na půlden nebyl mimo dům, kromě vyučování ve škole, po jehož skončení musil neprodleně domů, kde se už na něho čekalo. A dodal tenkrát: já na svá první léta nemohu s valnou láskou vzpomínat! Oh, ten jistě nikdy paměti pro svého dosud žijícího pana faráře psáti nebude a třebaže jak pan farář, tak i jeho velebný pán byli oba kněží velmi horliví a poctiví, rozešli se skoro rádi a udržují styky pouze nejnnutnější. Pan děkan Gross byl znatel lidských povah i duší. Nepřeháněl, šel zlatou střední cestou, nebyl extrémistou a jeho heslem bylo slovo Páně: Co chceš, aby jiní činili tobě, čiň i ty jim. Snad viděl, i když mnoho schopností ten mladík nemá, má přece jenom dobrou vůli. A té si vážil a tu odměňoval. Poněvadž nám v právu v semináři kladli na srdce, že do čtrnácti dnů po nastoupení má podat farář i kaplan návrh obapolné smlouvy, v níž mají býti vytýčeny přesně práva i povinnosti obou, šel jsem brzy po té k panu děkanovi, abychom jako udělali nařízení konsistoře radost. Pan děkan se na mne od psacího stolu obrátil, změřil mne pohledem přes cvikr a dodal: „Víte, já jako kaplan nikdy smlouvy s farářem neměl, myslím, že to bez ní oba také vydržíme.“ A vydrželi jsme to a krásně k tomu. Na druhém svém místě ve Vimperku sám pan děkan mi dal návrh smlouvy k nahlédnutí. Podepsal jsem jej a když byl schválen konsistoří, napsal ho pan děkan ještě jednou,

načež jsem jej sám dvakrát musil opsat, nemaje tehdy ještě stroje. Jeden exemplář byl pro archiv farní, druhý pro vikariátní, třetí pro konsistorní. Nu a jaktěživí jsme ho nepotřebovali, jenom že jsme si oba na tom psaní pochutnali.

Do Vimperka jezdíval Jeho Eminence nejd. pan kardinál Piffel z Vídně ke svému bratru na dovolenou, vždy zcela sám, s kufříkem v ruce. Kdysi jej pozval pan děkan na oběd. Pan kardinál litoval, že již následujícího dne musí odejeti, že dostal telegram, aby se dostavil ku podepsání konkordátu. Pan děkan k tomu poznamenal: „To musí být nepříjemné vyjednávání“, načež dodal pan kardinál: „A je to pro kočku. Je-li pořádná vláda, není třeba konkordátu a nestojí-li vláda za nic, nepomůže ani deset konkordátů.“ A zrovna tak je to s kaplanskou smlouvou. Je-li řádný farář i kaplan, nepotřebují smlouvy, nestojí-li oba za mnoho, nepomůže ani deset smluv. Já - díky Pánu Bohu - pořádného děkana měl, proto smlouvy nebylo potřebí.

Kapitola sedmnáctá První kázání

Až do posvícení měl jsem posvícení - nemusil jsem kázat, pan děkan mi dal dispens. Proto se mi ten počátek tolik líbil. Pan děkan velmi obezřele mne zaučoval do duchovní správy. Věděl z vlastní zkušenosti, co to znamená, kázat německy kaplanovi, který pouze česky studoval a vyšel z ryze české rodiny. Proto mne zpočátku hodně šetřil, věda, že toho ještě užiji. A tak padla první zmínka o mém kázání v pondělí 9. října. Přišel jsem ze školy ze Sv. Tomáše, plna ještě ruměnou barvou ve tvářích od ostrého větru, když v kanceláři bouchly dvakrát za sebou dveře, ozvaly se kroky a po krátkém zaklepání rozevřely se dveře kaplanky, v nichž objevil se pan děkan, v dlouhém černém lehkém kabátě, s trepkami na nohách, s cvikrem na nose a s lejtrem v ruce. Jak už měl ve zvyku, postavil se u kamen, opřel se o jejich hranu a povídá zcela nevinně: „A což pak, velebný pane, abyste si příští neděli zakázal. Je posvícení, tuhle jsem vám něco našel, chcete-li, přeložím vám to do němčiny, do soboty se to naučíte a v neděli překvapíte Rychnováky aspoň. Víte, váš předchůdce skoro všechna kázání četl - byl to rovněž Čech - ale to není to pravé. Chcete-li, pomohu vám.“ Ve mně ovšem hrklo jak ve starých schwarzwaldských hodinách, ale uznat jsem musil, že přece jenom jednou s kázáním začít musím. A zde mi podával pan děkan otcovskou ruku pomocnou. Přijal jsem jeho návrh ihned a již za několik okamžiků seděl jsem v jeho pracovně u psacího stolu, pan děkan procházející se po pokoji, diktoval mi do péra a já psal první německé kázání. Do večere byli jsme hravě hotovi, pak jsem je musil nahlas před panem děkanem přečíst, pan děkan mi tu a tam opravil přízvuk, který jsem si také musel poznamenat, načež do zející rány nalil pár kapek oleje útěchy a ujistil mne, že to jistě půjde, abych se bez strachu do toho pustil.

Lejstro mělo 5 sešitových stránek, tedy denně musil jsem se aspoň jednu naučit zpaměti. Naučil jsem se tomu šťastně, ale všecek nešťasten stoupal jsem příští neděli 15. října na kazatelnu, bylo mi asi jako odsouzení, když stoupá na lešení k šibenici. Kolena se mi chvěla, dech se úžil. I ten německý Otče náš jsem se modlil z knihy. Při čtení sv. evangelia jsem měl jediné přání, kdyby tak trvalo do večera, abych jen kázat nemusil. Nu, netrvalo, žel. Sklapl jsem knihu, políbil, osadníci se posadili v lavicích a „oči všech doufaly ve mne“, abych mluvil slovy Písma. A já v těch očích přímo četl tichou otázku: „Co pak on tenhle mladej ze sebe vysouká?“ Vzadu pod chorem za sloupem, aby mne nerušil, krčil se pan děkan. Spustil jsem, asi jako když se otevře kohoutek u vody. Štěstí mi přálo, nezůstal jsem trčet, odvaha přemohla obavu, vylil jsem celičkou svou německou duši jedním takřka dechem a když jsem došel k Amen, bylo mi asi jako běžci, který s jazykem vyplazeným až pod bradu dosáhne konečné šňůry. Byl to křest nikoli vodou, ani touhou, ani ohněm, alebrž potem. Když pak po mši sv. přišel zase pan děkan do kaplanky, zase se postavil na rohu u kamen a pronesl: „No tak vidíte, dobře to šlo napoprvé“, bylo mi asi jako vojáku, jemuž po bitvě poklepá generál na rameno a řekne: „Dobře ses držel.“ Od té doby už jsem kázal pravidelně.

Ta německá kázání nebyla nikterak lehká. Od té doby, co jsem se musil připravovat na ně, neměl jsem skoro chvílky volné. V neděli odpoledne a v pondělí po škole musil jsem si někde v knihách najít látku, která by se jednak hodila pro budoucí neděli a pro venkovský lid, která by však se také hodila pro mou paměť. Volíval jsem raději delší nežli kratší věty, poněvadž při mnemotechnickém memorování jsem si musil podtrhnout a pamatovat hlavně počátky vět. V úterý

po škole jsem si kázání napsal a dvakrát nebo třikrát přečetl. Asi jako když prádlena nejdříve namočí prádlo. Ve středu jsem se pak učil nazpaměť první, ve čtvrtek druhou a v pátek třetí a poslední stránku, jako když se pere nejdříve prádlo bílé, pak barevné a naposled staré hadry, v sobotu pak jsem celé kázání několikrát si musil z paměti přeříkat, pak byla naděje, že se to příští neděli podaří. To jsem jaksi to duchovní prádlo osušil a připravil na neděli na žehlení. Přišlo-li mezi týdnem něco mimořádného do tohoto pořádku, např. delší zaopatřování nebo dokonce návštěva, která mne připravila o celý den času, to už bývalo ouvej.

Kdysi, spoléhaje na sobotu, věnoval jsem více času v týdnu tuze lákavému lyžaření a milé kázání jsem stále odkládal. A když přišla sobota, přišlo s ní i zaopatřování. A aby neštěstí bylo dovršeno, po večeri druhé. Do Uřeše, za tmy, spousta sněhu byla, to znamenalo, jdu-li v 8, že se vrátím nejdříve v půl 11. Ale po návratu čekal ještě z části breviář. A zítra kázání! Vzal jsem tedy na prsa bursu, do levice baterku, do pravice lejtstro a místo modlitby studoval jsem cestou kázání, či lépe němčinu. Při tom ve spoustě sněhu sotva stopu po cestě bylo znáti. V tom ohledu to mám teď nepoměrně snazší. Stačí, jestliže si v pátek a v sobotu najdu látku na kázání, mám-li tu, nepotřebuji nic memorovat. V češtině stačí, znát hlavní kostru, rem tene, verba sequentur, a v neděli lze jít na kazatelnu jako okovaný.

Jindy zas, bylo to také v zimě, nebylo dne, abych nemusil jít zaopatřovat. Na nedostatek zaopatřování si nikdy rychnovský duchovní stěžovati nemusil. Lékař bydlil až ve Frymburku, tedy 2 a půl hodiny, při tom bylo třeba vylézt na Sv. Tomáš a zase dolů a to dvakrát, tedy ztrátu půldne. Pro doktora, kterému nad to se musila vedle remunerace hraditi také cesta, případně zjednati povoz, chodilo se jen v nejdůležitějších případech, za to kněze si zavolal kde kdo, někdy také po zabijačce, když se přejedl natolik, že mu už požerák nechtěl brát. Bylo zaopatřování tehdy v pondělí po škole, v úterý opět, ve středu rovněž a ve čtvrtek hned po mši svaté až do samot za Multerbergem, na samých hranicích. To jsem se vrátil až po poledni. A při obědě, s nímž pan děkan počkal na mne, řekl mi: „Tenhle týden máte celý rozběhaný, těžko byste se kázání učil, příští neděli budu kázat sám, vy až za týden. Oh, to jsem si tenkrát oddychl a v duchu vzýval Hospodina, kdyby tak příští týden zase chtěli hodně páchat, půjdu raději ke každíckému chudákovi s bolavým břichem, nežli sedět doma s palci v uších a učit se verbum divinum. Jak vidno, zbožné přání to zrovna nebylo.“

Kapitola osmnáctá Lyžování a „koncerty“

Můj předchůdce, P. Stanislav, musil býti znamenitým lyžařem. Kde kdo o něm vypravoval, kterak jezdíval s větrem o závod. Nestačil mu prudký svah obrovského svatotomášského vrchu, míval do lyží zapřeženy dva veliké řeznické psy, rychlé jako jeleny. Když viděl jsem primitivní lyže školních dětí, hochů i děvčat, namnoze to byly ubohá dvě prkénka, vpředu zahrocená, a dokonce i na dřevěnkách připevněná jen dvěma provázky, řekl jsem si: tohle nemůže být nic složitějšího. Objednal jsem si od dobré firmy pořádné lyže z Horní Plané, vyrobené z javoru, v Budějovicích koupil - tehdy nejmodernější - Bilgeriho vázání a jakmile jsem měl vše pohromadě, zkoušel jsem své první štěstí hned za děkanstvím. Oh, tam byl terrain pro lyžaření jako stvořený. Po zasněžené louce k Hoferovi, pak přes několik větších hrbolů a přes cestu, vedoucí k Václavu Bayerovi, doleva rovnou dolů až k můstku, nedaleko kovárny. A zase zpátky, nikoliv však k faře, nýbrž přímo nahoru, k silnici a ještě přes ní až na samotný vrchol, kde stojí malý lesík, patřící, tuším Kaisrwirthovi. Odtud pak pustí se dolů, byl-li sněh umrzlý, přes několik dosti vachrlatých velikých hrbolů, k tomu bylo třeba už kousek zručnosti. Byl jsem tenkrát mladý, odvážný a - lehkomyšlný. Poprvé jsem se začal učit 21. listopadu, za pár dní šlo to dokonale. Obvykle jsem jezdíval se školními hochy, tu a tam převzal jsem učitelce i hodinu tělocviku a jezdil sem s hochy i děvčaty, jednou jsem měl i dvě třídy najednou, počtem asi 80 dětí, všechno na lyžích. Večer při měsíčku, jezdíval jsem obvykle se svými věrnými ministranty. Bývalo to radosti, že bych byl projezdil, nemít jiných povinností, třeba i celý den, při měsíčku zas celičkou noc. Bože, když vzpomenu na celý ten čarovně krásný a ještě stříbrným svitem luny ozářený kraj, v pozadí se černaly hluboké černé lesy, co jsou všechna divadla, tance a zábavy proti takovému zdravému užívání darů přírody!

Nic nevadilo, že člověk vyryl mnohdy do sněhu celý lavor?, jindy dokonce celou vanu - dle lyžařské hantýrky. Troufali jsem si tehdy tolik, že bychom měli ještě dnes děkovat svému anděli strážci, že to neodskákal některý zdravý úd.

Ale lyže byly někdy také velmi užitečné, například při zaopatřování, jestliže bylo sněhu přes příliš. Tu člověk nebyl vázán na cesty a stezky, namířil si přímý cíl a šlo se přes pole, loky, vrcholy i údolí.

Měly však takové jízdy i své stinné stránky. Kdysi, vracel jsem se na lyžích sám a sám od nemocného z Uřeše, pustil jsem se - bylo to k večeru kdy silně mrzlo, z kopce obloukem dolů. Zapoměl jsem na jedno: že odpolední slunko přímo pražilo do stráně, speklo obrovské tehdy spousty sněhové, které současně hned zamrzly. Na sněhu se utvořila tvrdá kůra, po níž jsem se pustil dolů. Sotvaže jsem se ocitl na této hladké, tvrdé, šikmé a k tomu velmi srázné ploše, rozejely se lyže automaticky takovou zběsilou rychlostí, že na zabrzdění nebylo ani pomyslení. Nohou nebylo možno brzditi, nejel jsem po sněhu, nýbrž po ledě, a chtít zabrzdit holí, bylo by znamenalo okamžitý pád. Ostatně jsem se mu stejně nevyhnul. Když jsem viděl, takhle že bych srazil někde vaz, stočil jsem směr, pokud to jen zběsilý let dovoloval, nakloněním těla doprava, tím aspoň trochu jsem zmírnil svah i rychlost, načež - jak jen jsem dovedl pozorně - jsem sebou praštil na pravý bok celým tělem. Šťastně to dopadlo, jen ruce to odnesly zkrvavenými odřeninami, poněvadž jsem skoro nikdy rukavic nenosil.

Jindy opět vzal jsem si lyže na cestu do Sv. Oswalda, kam jsem chodíval ke sv. zpovědi k panu faráři Ludvíku Obermüllerovi, premonstrátu. Byl to krátkozraký pán poněkud větší postavy, neobyčejně vysokého čela, držení těla bylo trochu dopředu nakloněno. Vítával mne vždycky srdečně, bratrsky, radostně. Nikdy mne nepropustil beze svačiny, byť jsem chvátal sebe více. Nabízel vždycky svým rakušáckým: „Pikoaše“. Což mělo být: Bitte gar schön. Nuže, jednou jsem se zdržel více, než bylo zdrávo. Když jsem vyšel z fary, byl už hodný soumrak, když pak s bídou velikou dojel jsem - pořád z kopce - až ke schwarzenberskému kanálu, jímž se před léty plavilo polenové dříví, neviděl jsem na krok více. Tma byla jako v pokrokářské hlavě. Dověkl jsem se do Muckenschlagu, kde jsem zašel k známému nám již Dobritzbergerovi, který mne potěšil, abych jen chvilku posečkal, že vyjde měsíc. Vyšel skutečně, předešla jej však taková mlha, že zase nebylo na krok vidět. Nicméně, aby o mne neměli obavy ve faře, dal jsem se na cestu, kterou však, jakmile jsem přicházel na vrchol kopce, jsem ztratil úplně, po nějaké stopě nikde ani památky, vítr všecinko zavál. Aby mé neštěstí bylo dovršeno, přetrhl se mi pásek u pravé lyže a já tu stál, nevěda kudy kam. Tma přede mnou, tma za mnou, mlha nade mnou, mlha pode mnou. Dobře mi tenkrát nebylo. Věděl jsem, že je tu kdesi schovaný malý mlýn, tuším Trumplmühle mu říkali, ležící těsně pod kopcem, což jestliže v téhle mlze, kterou krájet bylo možno, vjedu do vody, tekoucí ke mlýnu? Veškerá orientace byla nemožná, všude mlha, mlha, mlha. V tom - z dále ozval se známý zvuk zvonu, v Rychnově kostelník vybízel celou osadu k pozdravení andělskému. Tehdy jsem se nemodlil. Okamžitě dal jsem se směrem, který soudě dle zvuku zvonu, musil mne přivést na cestu a k lesu, lyži s roztrženým řemínkem táhl jsem za sebou. Šťastně jsem se také k uročskému lesu dostal. Teprve nyní jsem sejmul čepici a poděkoval Bohu i Andělu Strážci za tohle přispění. Byl jsem mimo nebezpečí. Za chvíli byl jsem za mostem, ke kovárně bylo pár kroků a cesta nahoru k domku kostelníkovu byla ohraničena chatrným dřevěným zábradlím vyčnívajícím ze sněhu. Měl jsem vyhráno. V zadním pokojíku čekal na mne již pan děkan čta ve svém „Čechu“ zamilovaný feuilleton Rud. Horského.

Kolem 22. listopadu, svátku to Sv. Cäcilie, pořádány bývaly jak v Rychnově, tak i ve Sv. Oswaldu - sit venia verbo- „koncerty“. V Rychnově obyčejně v tu dobu sedláci pořádali hon, nějakou tu srnku pak dali ke Kaiserwirtovi, aby připravil něco k lepšímu a aby se jim lepší trávil, objednali si chrámovou muziku, aby jim držela „Koncert“.

Nuže také Sv. Oswald nemohl zůstat pozadu. V roce 1922 pořádali tam tento „koncert“ v neděli před Sv. Cäcilií, 19. listopadu a pozvali k němu i rychnovskou honoraci. Také my dva neměli scházet. Ihned po požeňání, tedy před třetí hodinou, jsme vyrazili současně s panem řídícím a jeho paní, jakož i s panem vrchním strážmistrem Festlem, který vzal také svou polovici s sebou. Tomuto poslednímu říkával pan děkan prostě „pane vrchní“ a panu vrchnímu to náležitě lahodilo. Byl to již starší pán, trochu širší, černých vpravdě četnických vousisek, jinak dobrý. Počasí nám přálo, slunko zářilo, jen sněhu bylo na tuto dobu příliš, příliš mnoho, takže místy jsme zapadali až po břicho. Já co

by Benjamin vedl jsem celou tu karavanu.

„Koncert“ byl v hospodě na rohu, jakmile se do Sv. Osvaldu přišlo. My dva zašli nejprve navštívit pana souseda do fary, ostatní vpadli ihned do hospody. Teprve k večeru šli jsme i s panem farářem také na „koncert“. Tak tak, že nám ještě místečko udělali. Všecko bylo přecpáno, kouře bylo, že se krájet mohl, nad stoly blikaly dvě petrolejové lampy s tuze mdlým osvětlením a za pultem řval helikon a ostatní ta plechová a smyčcová verbež o překot. Že tam Bacha a Bethovena nehráli, netřeba poznamenávat. Publikum po každém čísle křepčilo nadšením, takže jsem s politováním musil konstatovat, že ne mám hudebního pochopení pro krásno a dobro ani, co by se na šťourátko do zubů vešlo.

Pan děkan na štěstí také ukázal svou hudební zaostalost, soudě aspoň z toho, že již ve čtvrt na devět večer se poroučel, nemaje porozumění pro vyšší zážitky. Byl jsem tomu opravdu rád a když vyšli jsme sami dva do mrazivé noci, ozářené jasným svitem měsíčním, vydechl jsem si z celých plic. Ta cesta domů byla na celém koncertě to nejkrásnější. Sněhu spousty, cesta obtížná sice, ale všude vůkol vládl Božský klid. V Mueckenschlägu tu a tam ještě blikalo nějaké to chatrné světélko. Pan děkan si asi uškodil náhlým přechodem z horka do mrazu, aspoň celou cestu naříkal na bolení zubů. Místy zapadal hluboko do sněhu, takže jsem mu musil pomáhat, přes to dostali jsme se dobře domů před desátou hodinou. Pan řídící druhý den byl hodně nevyspalý a litoval, že nešli s námi. V noci sněhu ještě připadlo, takže jejich putování bylo ještě svízelnější našeho. Ale užili více „umění“.

Kapitola devatenáctá Adventus domini a kaplanské vánoce

První snůh v roce 1923(42) - arcit' jen poprašek - padal 10. října. Po patnáctém listopadu bylo již v Rychnově všude tolik sněhu, že někdy ani pošta nejela, nemohla. Prohazování silnice dělo se vždy teprve, když snůh trvale napadl a zůstal ležet. Pokud se sněžilo, nemělo smyslu prohazování, poněvadž přes noc ho napadlo více, nežli přes den bylo odházeno. Blížil se advent a pan děkan mne včas upozornil, to že budeme oba po celou tu dobu zapraženi. Já kul železo, dokud bylo žhavé a upozornil jsem ho šetrně, že bych tuze rád ještě dříve ponavštívil metropoli. Pan děkan se pod cvikrem pousmál a dodal jen: „Nu, jed'te si, když vás to nebude mrzet.“

V neděli 26. listopadu byla v Rychnově pravá Siberie, vítr skučel, okenice již celou noc před tím jen jen řinčely, když se rozednilo, všude byly takové závěje, že lidé přelízali přes ně - a přece byl kostel plný, i když nějaké procento zůstalo doma. Den na to, v pondělí byl jsem připraven na cestu. Hned po mši svaté jsem vzkázal po ministrantovi, pojedje-li pošta. Přiběhl se vzkazem, že nikoli, že by neprojeli. A já se na domov tolik těšil. Necht' si, řekl jsem si, pojedu „po svých“. Vzal jsem tedy lyže a rozloučiv se vesele ve faře, nastoupil jsem cestu ke dráze. Nebylo to ode mne rozumné. Jezdil jsem na nich sotva týden, nebyl jsem jim zvyklý, a pak: vláčení lyží po rovině velmi unaví. Proto jsem s nimi daleko nedorazil. Dříve, nežli se zatočila silnice do Teufelslochu, zanechal jsem oba své komoně u dobráckého Kitzmülera na samotě vedle silnice a vypravil jsem se pěšky, co by mušketýr, abych mluvil novoevropsky. Den byl krásný, po včerejší meluzině hned z vysvitlo slunko a proměnilo sněžné nekonečné pláně v moře všemi barvami hrajících briliantů. Do Ottenschlagu to šlo jakž takž - avšak za touto vsí přestala každá stopa další a cestu, vlastně pouze směr její mi ukazovaly dvě rovné přímkové od lyží pošťákových, který jel pro listovní poštu do Vltavice přede mnou. Zůstal jsem na vahách, mám jít dál, či se vrátit. Všude vůkol mne byly sněhové spousty, na silnici ani stopy po šlápotě, půjdu-li dál, budu musit až do Vltavice vyšlapovati si cestu sám a sám. Ale touho po domově zvítězila a já vykročil dál. Měl jsem vše vypočteno, šel jsem záhy z domova, vlak musím stihnout. A přece se mé výpočty ukázaly vadné. Do Vltavice přišel jsem všecek vyčerpan nadlidskou námahou a rvaním se spoustami sněhovými nikoli, jak jsem chtěl, ve čtvrt na 12, nýbrž až přesně v poledne. Z Vltavice neodvážil jsem se jíti kratší cestou přes Ratschlag, zůstal jsem na silnici a chvátal dále. Nikde jsem po celé ty dlouhé hodiny nespátřil člověka, nikomu se nechtělo od teplého krbu. Přes tu chvíli jsem zíral na hodinky, přijdu-li ještě na vlak. Přidával jsem do kroku, ale srdce si naříkalo, že už nemůže. Byl jsem propocen na kůži, vzhledem ku daleké cestě jsem se poměrně hodně lehce oblékl, za Vltavicí začal do mne znovu prát ledový severák. Na nic jsem nedbal, jen dál, jen dál, aby mi vlak neujel. Konečně dorazil jsem na nádraží, kde v kanceláři u pana přednosta seděl - pan vikář, patrně asi odpočívaje cestu do školy.

Spráskl ruce, cože jsem se to v takové čině vydal na cestu. Na dlouhé výklady nebylo času, v minutce tu byl vlak. Na štěstí coupé bylo velmi dobře vytopeno, takže se mi nic nestalo.

Pobyl jsem si v Budějovicích až do soboty, kdy jsem se opět vracel. Tentokrát mi bylo hej. Na nádraží v Černé Hůrce, sotva vlak přisupěl do stanice, přivlekl pošťák do poštovních saní náramný kožich a nánožník, zaslaný sem již včera laskavostí páně děkanovou a tak jsem jel v teplounku - užívaje nádherné sanice - až do Rychnova.

Dne 3. prosince byla první neděle adventní. Celičský tento posvátný čas byl v oné osadě vskutku důstojnou přípravou na svátky radosti. Denně již po šesté hodině jsme musili do zpovědnice, poněvadž tamní osadníci rádi přijímali svaté svátosti, nebyli totiž z oněch „osvícenců“, kteří se domnívají, jdou-li jednou do roka ke správě Boží, to že si Pán Bůh mlaskne. A netoliko dospělí přinášeli rádi oběť rannějšího vstávání do zimy, také děti na příklad za Sv. Tomáše, mající dobrou hodinu (z kopce dolů, nahoru skoro dvě) přišly v určený jim den již v 6 hodin do chrámu, musily tedy nejdéle v 5 ráno jíti z domova. Po celý advent byly první rorate v půl 7, i v neděli, ve všední dny, dovolovaly-li to rubriky, byly druhé rorate hned po prvních, jinak byla denně po zpívané rorátní mši sv. u oltáře P. Marie druhá zpívaná v barvě dne. Varhaník tam věru užil ledových klaves, když hrál téměř nepřetržitě skoro pět čtvrtí hodiny. Po prvních roratech nikdo neodcházel, přišel-li, zůstal také na druhých. Kostelem - jako všude - zvučely radostné nápěvy adventních písní. V lavicích plně obsazených skláněly se na obou stranách mužské i ženské postavy nad nebeklíči po případě se zpěvníky, držící obyčejně v levici tzv. sloupky voskové.

Největší účast jak v kostele tak i u stolu Páně bývala na svátek Neposkvrněného Početí, kdy každoročně objednával pan děkan některého řeholníka na výpomoc. V ten den již v 5 hodin ráno, když šli jsme do zpovědnice, musili jsme se v kožiších prodírat zástupy mužů a jinochů, připravujících se na sv. zpověď. Výrostci skoro každý držel sv. růženec omotaný kolem ruky, v níž držel modl. Knížky. Za svou víru a za sv. svátosti se tam nestyděli. Mariánská kongregace dívek měla v ten den obnovení slibů odpoledne po požehnání.

Čím více blížily se svátky, tím více bývalo denně poenitentů, takže jsem začínal podávat hned po proměňování pana děkana u postranního oltáře. A když se tento vracíval, ještě jsem mnohdy nebyl hotov s podáváním. Byla to radostná práce, v Rychnově se na kněze nedívali jako na sedláka, písaře, matrikáře, k němuž se chodí jen pro matriční listy nebo platit pachtovné, nikoliv. V Rychnově byl kněz vskutku knězem, lékařem duší, který chtěl nechtěl musil se starat o posvěcení vlastní, nechtěl-li se rdít před vlastními ovcemi, vida jejich touhu po pravém křesťanském životě. A duch křesťanský tam byl všude tehdy znát. Ti lidé mnozí žili ve veliké bídě, nebylo vedlejších výdělků, polností málo a tuze chudičkových, skalnatých, obtížných, takže veliký počet osadníků zasedal po celou zimu za tkalcovský stav, aby při blikotu maličké petrolejové lampičky s kulatým knůtkem a maličkým cylindrem si přivydělali na denní chléb. A mnozí tkali překrásné kusy, jako corporály, bělostné damaškové ručníky, povlaky, kapesníky, to vše pak nosívali na zádech lifrovat do Rakous do Haslachu, kde byla továrna, která jim dodávala přízi i vzory. A byl to výdělek více než hubený. Při pilné práci od šesti hodin ráno večer do devíti, bez polední přestávky, jenom co něco shltli, dostávali tak 3 - 4 Koruny za den, kde měli stavy dva nebo dokonce tři, tedy dvoj až trojnásobný žold. Hýřit se z takovýchto příjmů nedalo. A ti lidé byli rádi, že mají to. Pekelný hluk po celičský den a cvičení oběma nohama i rukama při tkalcování měli nádavkem. Byli spokojeni s málem, nikdo jim tehdy nemaloval ráj na stěnu, nesliboval hory doly, jako elektriku, dráhu, parní lázně, kino, snad i operu, aby po vyždímání z nich posledního trpce získaného haléře se jim vysmál a uvrhl je do bídy ještě nepoměrně větší. Žili ti lidé klidně, spokojeni svým prostinkým, ale mravným životem rodinným, jejich krásný kostel byl jejich nebem, neměli žádných větších nároků. Blahoslavení chudí...

Vánoce se kvapem blížily. Už tu byl 23. prosinec, který připadnul tehdá na sobotu. Večer v půl osmé zazněly rolničky před děkanstvím a z kožichů na Boží tmu se vyklubali tři vzácní hosté, kteří měli přinést vánoční radost do všedního života: panu děkanovi přijela jeho sl. Sestra učitelka z Hradce s neteří Mařenkou a mně má dobrá matka, přijavši laskavé pozvání páně děkanovo a pobývši v Rychnově až do 27. prosince.

Štědrý den na to byl vpravdě rodinným svátkem. Slečna Toni celé odpoledne jako velitelka generálního štábu s maršálkou kvedlačkou v ruce dávala rozkazy Hermínce, Mařence, Cilli kostelníkové a Gruber Luise, co ještě schází černé omáče, co se má připepřit, co prisolit, kam dát

majoránku a kam šafrán a hned také udávala kvantum, jako primář, když diktuje receptis. Před slavnostní večeří byl v pokojíčku vzadu společný růženec, od něhož slečna Toni přes tu chvíli odbíhala, aby dohlédla, není-li její fronta ohrožena kočkou, psiskem zvaný Koko nebo lidskou zapomnětlivostí.

Po večeři, která znamenala encíků lopoty a starostí celodenní pro slečnu Toni i celý její štáb, odebral jsem se s maminkou do dobře vytopené a útulné kaplanky, abychom vzpomínali na živé i zemřelé naše drahé a nerušili tytéž vzpomínky těch dobrých lidí v dolním pokojíčku.

Středem vánočních svátků - jako všude jinde - byla půlnoční mše svatá, kterou celebroid pan děkan. V 11 hodin v noci zazněly s okének u zvonů nahoře na věži trubky, hlaholíci do dálky celé osady krásnou něm. píseň: Stille Nacht, heilige Nacht, alles schläft, einsam wacht.... Vzbudil jsem maminku, která si po večeři trochu zdřímla, aby šla do velkého pokoje okny shlédnout nádherné divadlo: po všech cestách vedoucích do Rychnova, neproházených, uzounkých je prošlapaných, jakoby poletovaly svatojánské mušky. Od Muckenschlagu, od Trumplmühle, po silnici, od Asangu, od Berneku a Reiterschlagu, všude bylo viděti řetězy mihotavých světél, kdo jen trochu mohl, spěchal na půlnoční, aby si zajistil místočko, odkud by dobře viděl a slyšel. Za chvíli už se začaly ozývat těžké kročeje a dupání před kostelem, to chodci shazovali nadbytečný snůh, aby je v kostele tolik nezábilo. Jesličky stály vždy u oltáře Panny Marie, jsou chráněny hradbou dětských zvědavců a ozářeny s obou stran po třech svíčkách. Byla to drahá, pravá, krásná tyrolská práce. V půl 12 to už býval kostel plničký a Lausberger z Klein Berneku modlil se svým trochu mečivým hlasem růženec. Na choru zatím plechy i strunové nástroje si navzájem posílaly pozdravy v podobě „áčka“ většičko předem neklamně, že to bude tuze, tuze slavné. Na klínech matek krčily se děti ještě do školy nechodící, přes tu chvíli se otáčejíce na chor ve zvědavém očekávání věcí příštích.

V tom vyšel ze sakristie v červeném taláru a bělostné, vyžehlené komži veliký, hubený Kchodl, aby rozsvítil hlavní oltář i celičkový kostel. Měl co rozsvěcovat, začínával již ve tři čtvrtě na 12.

A za chvíli už hořel kostel v záplavě vánočních svíček, celá křížová cesta, celý lustr, všechny oltáře, kde jen jaký svícen stál, žádný nezaháel. V tom ministranti trhli u sakristie zvonce, na věži současně rozhlaholily se všechny zvony a za celou smečkou ministrantů kráčel i oltáři pan děkan za mé asistence. A když zazpíval hlasitě, slavnostně a radostně „Gloria in excelsis Deo“, zařinčela všecinka okna a lustr se zatřásl, když s choru se ozvalo hřímavé a všemi možnými instrumenty provázené: „Et in terra pax hominibus bonae voluntatis.“ A krčky dětí se natahovaly, aby viděli to Boží děťátko v Betlémě, jemuž všechna ta upřímná chvála platila. Po půlnoční podobal se Rychnov veliké prskavce. Z oken kostela ještě plála světla pomalu od Kchodla zhasínaných svíček a kde jaká cesta podobala se dlouhánskému paprsku, osadníci za svitu luceren spěchali k domovu, kde je po hodech duše čekaly - sit venia verbo - hody vepřové, v tom kraji obvyklé.

Kapitola dvacátá

Zima a půst

Rychnov měl sice poštovní úřad, neměl však telefonní linky, ta byla pořízena až po mém odchodu rovněž přičiněním vždy agilního a praktického pana děkana, který měl rozsáhlé styky s vlivnými osobami.

Pošta bez telefonu měla své světlé i stinné stránky. Onemocněl-li někdo a bylo-li třeba narychlo volat lékaře, musilo se jít při nejmenším do fořtovny do Sv. Tomáše požádat o laskavost, tamní telefonní stanice byla zcela soukromá. Přišel-li odněkud ze světa telegram, posílal ho opět pošt. Úřad Frymburk do Sv. Tomáše, odkud pak některý hajný jej donesl adresátovi, ovšem bylo zase třeba tuto službu laskavosti honorovat. To byly stinné stránky. Pro mne byla pošta bez telefonu skoro dobrodiním. Jakmile totiž začal padat snůh a sypal se několik dní nepřetržitě, nastaly mi radostí dnové - nucených prázdnin. Škola se zavřela, kdo pak mohl žádat děti tamhle z Multerberger Waldäuser, aby chodily 2 hodiny po krk ve sněhu do školy? Zavřela se také pošta na několik dní. Bylo-li to možné, jel v tom případě pošťák pro listovní poštu do Vltavice na lyžích, nebylo-li ani to možné, zůstávali jsme bez pošty. Panu děkanovi nejvíce scházival jeho „Čech“, mně nescházivalo pranic. Kde byl jaký marod, tomu se doneslo Tělo Páně v advent, všichni byli tedy zaopatřeni - já

býval volný jak ten pták.

A tu jsem brával obyčejně své dva mrštné ministranty a dělávali jsme výlety na lyžích po okolí. Hned v roce 1923 napadlo tolik sněhu, že i hodně staří osadníci nebyli takových jeho spoust pamětníky. Tehdy v Rychnově a v Reiterschlagu stavěli si lidé sněhové tunely, aby k sobě vůbec mohli. V Rychnově byly dva na konci vesnice, když se šlo ke Sv. Tomáši, sám jsem jimi projížděl na lyžích. Daleko více bylo jich v Reiterschlagu, kde se nakupilo tolik sněhu, že ohrožoval bezpečnost mnohých chalup. Střechy byly tak zatížené, že hrozily sesutím. Lidé narychlo odhazovali sníh z ohrožených objektů. Lékař by se byl tehdy povozem ne saněmi nebyl vůbec do vsi dostal, sněhu bylo tolik, že 1/ nebyli by stačili lidé z celé vesnice k jeho odhazování, a 2/ aby se jakž takž odpomohlo, byl by se musil na fůrách odvážet, ale kam a kudy, když nebylo hnutí nikde?

A tak jsem se svými kluky objížděl kraj a seznamoval se dokonale s okolím. Na lyžích není člověk vázán cestami, zamířili jsme vždy rovně, ať proti kopci nebo lesu, nebo po něm dolů, skalisek nebylo se třeba obávat, sněhu bylo tolik, že prostě všecko bylo jím pokryto. Tu se teprve oči otevíraly nezkušenému měšťákovi, když viděl tu tajemnou ruku Boží, ona píše tisíceré stopy ve sněhu po svých tvorech. Tenkrát poprvé jsem začal se učit číst v mysliveckém slabikáři. „Nebesa vypravují slávu Boží a dílo rukou Jeho zvěstuje Obloha“ sice, ale i celičká matka země. Jen číst je třeba umět, číst a rozumět.

Svátky radosti uplynuly jako mraky na obloze, přišel únor a s ním i smutný půst, jehož jsem se právem bával sám i pan děkan. Sníh ležel obyčejně až do poloviny, někdy až do konce března. Pamatuji se velmi živě, že jsem tehdy ještě na Sv. Josefa krásně lyžařil!

A v postě bylo nutno denně vysedat v ledovém kostele v ještě ledovější zpovědnici. Pan děkan měl sice kožichy nejen pro sebe, nýbrž i pro kaplana, o něhož v tomto oboru se starati nebylo nikterak jeho povinností. Ale co to bylo platné, sedá-li člověk od šesti ráno nepřetržitě do půl 10 i déle, zima si najde cestu i kožichem do těla člověka.

Ve dny masopustní, kdy jinde se hýří, tancuje a chodí maškary, zavedl pan děkan za světové války, kdy piva nebylo, vždy třídenní výstavu nejsv. Svátosti, spojenou s přijímáním sv. svátostí. To zase vždy někdo přišel na výpomoc. Tři hospodští to sice rádi neviděli, že jim uchází obchod a lidé místo do hospody táhnou se do chrámu, ale pobožnost se jednou vžila a pan děkan už od ní neopustil. Po celé tři dny jsme zpovídávali, zpověď ta platila sice s dovolením Ordinaria za velikonoční, nicméně těch, kteří by byli nepřišli přes to ještě jednou v postě ke sv. svátostem, bylo pramálo. Missionář odjížděl již v úterý masopustní odpoledne, takže na pope. Středu jsme nevěděli, co dříve, celebrovat, podávat, či dávat popelec.

Teprve v pondělí po druhé neděli postní začalo pravidelné postní zpovídání. Již dávno před postem pořídily mi školní děti na rozkaz páně děkanův přesné seznamy všech mužů, žen, dětí nad 14 let a nemocných, vše podle vsí a čísel domů. Patříčně nalinkované a rubrikami opatřené listy jsem dětem sám vypracoval. A tak jsem měl vždy včas přesný počet těch, kteří mají přijíti ke sv. svátostem podle vsí, čísel domů a stavů. Ve volných chvílích jsem pak ještě před postem vypracoval - abych tak řekl - zpovědní plán. V pondělí po druhé postní neděli začala sv. zpověď pro ženaté a vdané, rozvržená na 14 dní, pak byl týden pro dívky a týden pro jinochy. Vždy před počátkem stavovských zpovědí byla tu neděli po požehnání příprava na sv. zpověď, v níž pan děkan probral všecky vlastnosti řádné sv. zpovědi, zvl. Pak naučení o zpytování svědomí a o lítosti, jako o missii. Tato věc byla velmi praktická. Bylo-li některý den poenitentů pak příliš mnoho, ptal jsem se jen, zdali byli na jejich stavovském poučení. V kladném případě nebylo třeba zvláštního poučení, poněvadž všecko nutné se jim řeklo již při přípravě. Chodil jsem do sakristie na všecka tato cvičení, abych se něčemu přiučil. Příprava pro mládence trvala akorát 70 minut. Někteří pod chorem sice již jevíli známky netrpělivosti, ale málo jim to bylo platné. Pan děkan nikdy neutekl, dokud svou práci pořádně nedokončil.

Po celý půst jsem si musil přehodit rozvrh hodin ve škole, poněvadž všecka dopoledne byla zadána pro zpovídání. Jako v advent, byly i v postě po celý ten čas obě mše sv. denně zpívané, jenomže ne za sebou jako v advent. V 7 hodin měl vždy mši sv. pan děkan, po ní se přerušilo zpovídání, pak děkan zaběhl na snídani, zatímco kaplan v kongregační místnosti dole ve faře v přízemí vlevo četl seznam těch, kteří toho dne byli ke sv. zpovědi určeni. Hned po mši sv. přišli všichni kandidáti za ním, jednak aby se ve vytopené místnosti zahřáli, hlavně však aby se dali vyškrtnout a aby jejich jméno nevzalo úhonu tím, že by trčelo nevyškrtnuté v seznamu hříšníků.

Tohle byl prastarý šumavský zvyk, jenomže ne všude již dodržovaný. Samo sebou se rozumí, že ve skutečnosti jsme nikdy nekontrolovali, kdo byl či nebyl u sv. svátostí, tím méně jsme to ohlašovali, nanejvýše kostelník sečetl denně počet sv. přijímání, odečetl ty, kdož byli denními hosty a věděli jsme stejně dobře, kolik jich asi nebylo u správy Boží. Bylo jich pramizivé procento, či jen jeho část. Za vyškrtnutí každý platil tzv. Ausstreichkreuzer, náležející pouze kaplanovi. Nu, nebylo to právě špatné. Denně to dělávalo 30 - 40 Korun. Jestliže tehdy stálo máslo sotva 10 K 1 Kg, přeložte si těch 40 Korun na 4 kg másla dnes v době války a uznáte, že to byly nějaké peníze! Ti kdož přijítí nemohli, trousili se pak poslední dny ve sv. týden ke sv. svátostem - a také k vyškrtávání. To jsem pak chodíval jako ministr, veškera lejstra jsem musil brát s sebou a u každého zjišťovat, jakého je stavu, odkud a ze kterého čísla.

Po této proceduře šlo se znovu do chrámu, kde se pokračovalo ve zpovědích tak dlouho, dokud poslední nebyl hotov, tak do 9 - půl 10. Pak kostelní znovu sezváněl a všichni - až na matky, které ponejvíce po ranní běžely k dětem, zúčastnili se i druhé zpívané mše sv. id když už ráno byli u sv. přijímání. Nežrídka se muži a zvláště chasníci po mši sv. složili a přišli poprosit kaplana do sakristie, aby jim ještě na konec držel kříž. Cestu, kterou mu honorovali. Tak jsem přicházel k snídani až někdy v půl 12. Vedle toho každý stav a každá ves si platila více mší sv. „ke cti umučení Páně a na odpuštění hříchů“. Rychnováci obyčejně si vyžádali i odpoledne sv. požehnání, poněvadž drželi všeobecně den, kdy byli u správy Boží, jako svátek. Po skončených pobožnostech celý kostel přepadl pak pekaře, který musil mít vždy napečenou velikou zásobu tzv. zpovědních rohlíků. Ten, kdo byl u zpovědi velikonoční, musil všem členům rodiny přinést po rohlíku, asi jako když u nás poutník ze Sv. Hory musí každého známého podarovat sv. obrázkem. Měl-li mládenec srdce děravé a v té díře nějaké to děvče, kupovával rohlík úměrný své lásce. Byly k dostání rohlíky, které se mohly nosit skoro na ramenou. Odpoledne po zpovědi se nepracovalo.

Oh, bývala to tůra namáhavá, to zpovídání, a přece naň vzpomínám s velikou vděčností a láskou. Tam si nikdo neopovážil dělat si z kněze ve zpovědnici blázny, zpovědi byly vesměs upřímné, dobře míněné a my, kněží, dovedli jsme si té upřímnosti vážit. Ty dobré duše měly rády nás a my je, nikomu ani nenapadlo stavět nějaké hloupé nacionální přehradu. Stávalo se velmi často, že osadníci i když měli v místě kněze cizího a Němce k tomu, šli ke svému vlastnímu duch. správci raději, nežli k jinému, cizímu. Bůh vás tam opatruj - a chraň před falešnými proroky!

Kapitola dvacátá první Sv. týden. Boží tělo.

Svatý týden byl v Rychnově ne pouze v liturgii, nýbrž byl prožíván celičkou osadou. Na květnou neděli již od rána zase po všech cestách i srážech putovaly děti i dorůstající mládež k domu Božímu, nesouce na ramenou někdy až několik metrů dlouhé „ratolestě“ ku posvěcení. Tyto byly vždycky plné zeleně, někdy i květů. O papírové růži arcit' nebyla nouze nikdy, ale zeleň a čerstvé květy v tuto časnou jarní dobu byly v tamním studeném kraji opravdovou vzácností. Kluci dědili od otců a dědů různé praktiky, jak si zavčas takové ratolesti opatřit. Musili znáti jednak ony druhy prutů, které nejdříve raší a pak musili vždy hezkých pár neděl před květnou nedělí si ony pruty opatřit a pak pečlivě v teple a světle ošetřovat. Dávali je obyčejně do vysoké nádoby na okno ve světnici, kde se stále topilo.

Čím větší kdo měl haluz, tím byl na ní hrdější. Když pak celá ta banda kluků i výrostků naplnila horní polovinu kostela, nebylo pro samé haluze oltář viděti. Kostelník musil zavčas odstraniti věčnou lampu, jinak by ji byli hoši s pruty shodili.

Hned odpoledne pak každý hospodář obcházel své polnosti i luka, aby všude dal aspoň po haluzi. Pašije zpívali zpěváci na choru vždy s citem a pietou. Krista Pána zpíval inteligentní Messner Maxl, který byl značně hudebně nadán a měl krásný bas.

Ke sv. zpovědi chodili už pouze tak ty paběrky ve sv. týden. V noci ze zeleného čtvrtka na Velký pátek konala osada po celou noc až do rána adoraci k uctění krvavého potu Páně. Rozdělení

byli jednak po vsích a stavech. Zvláště kolem půlnoci býval kostel plničký, to přicházeli osadníci na křížovou cestu. Byla-li noc měsíčná, to bylo hej, hůře bylo, jestliže nebe bylo pokryto mraky, však ani jimi nedali se tamní lidé odstrašit. Na Vel. pátek byl kostel plničký, že by jablko nepropadlo. Po celý den pak chodívali farníci svátečně odění k „líbání“ - jako v Čechách. Boží hrob byl zase u Panny Marie, býval sice prostý, ale vkusný. Kolem dokola hrobové jeskyně hořely lampičky, do nichž hospodyně nosívaly vyvařené máslo, ničím jiným se nesvítilo. Másla bývalo tolik, že světla hořela i v prázdné jeskyni po celé svátky. Jak se časy mění - dnes by na takovou ubohou lampičku byl trest smrti.

Na bílou sobotu odpoledne chodíval jsem vždy hned po obědě do Sv. Osvaldu ke sv. zpovědi, abych byl včas na vzkříšení, které bývalo tak v 6 hodin večer. Celé odpoledne již chodívali muži i ženy svátečně oděné k adoraci. Ze vsí, které měly vlastní hasičské sbory, přišly tyto vesměs v parádních uniformách, rovněž tak i muzika. Nikdy nikoho ani ve snu nenapadlo hudebníky extra zvát nebo dokonce - platit. Svou účast na vzkříšení i jiných liturgických průvodech považovali si za čest. Když později přišel jsem na českou osadu a kostelník mne upozornil, že bude třeba „pozvat“ na vzkříšení muziku, vyvalil jsem naň oči a doplnil jsem jeho upozornění: „A snad dokonce i platit?“ Tu zas kostelník zůstal udiven hleděti na mne. „No, to se přece samo sebou rozumí“, zněla jeho odpověď. Za takových okolností jsem tedy pozval a honoroval muziku jenom jedinkrát, když pak jsem slyšel, co hrají, nikdy více jsem se těchto „umělců“ neprosil a ušetřil peníze kostelu, sobě zlost a věřícím rušení v pobožnosti.

Průvod při vzkříšení, vedený panem děkanem, býval vždy dobře organisován. Nejdříve šly všechny školní dítky - a těch věru nebylo málo - vedené sl. Stierbergerovou a Traxlerovou. Za nimi nesli tři švarní výrostci ohromnou damaškovou korouhvi tkalcovského spolku (Weberzunft), pak šli tkalci v řadě, po nich jednotlivé hasičské sbory, za nimi hudba, pak opět dvě korouhve menší, nesené ministranty, pak kongregace dívek bíle oděných, za touto jsme šli my dva s panem děkanem pod nebesy, neseným čtyřmi váženými staršími občany. Za nebesy šli uniformovaní četníci, obecní radní do jednoho, pak muži a naposledy ženy. Průvod bral se k poště, pak po silnici směrem k Berneku, pak doprava k tzv. Buchenheimu a kolem sochy sv. Jana Nepomuckého zpět do kostela. Průvod byl veliký, zvlounů nebylo, ty pan děkan netrpěl a aby nikdo nebyl o tom v pochybnostech, zvěstoval to vždycky zvláště neděli před průvodem. Veškera okna, kudy se bral průvod, zářila sty světél, jako v Čechách, když pak se přišlo do kostela, hořel tento zase v záplavě svící jako o půlnoční. To už býval hodný soumrak. Po svátostném pozeňání přicházeli pp. Radní a četníci přáti panu děkanovi veselých svátků do sakristie. Jakmile bylo po gratulacích a pan děkan opustil hřbitov, už držel v ústech zamilovanou cigaretu a v pravici si rychle zapaloval - bylťe vypoštěný, chudák a tahle cigareta mu neobyčejně chutnávala. A zatím co kde kdo chvátal k domovu a my zasedali v osvětleném pokojíčku ku slavnostní večeři, chváta od školy dobrá Cilli kostelnice s vyhrnutými rukávy a putnou plnou teplé vody, aby ještě po tmě vytřela celičký kostel. Měla, chudák, po celodenní návštěvě všech osadníků co vymývat. Ale dělala to jistě ráda. To byla její adorace a Pánu byla tato návštěva asi zvláště milá, vycházelať z čisté lásky ke svátostnému Milovníku duší čistých.

V pondělí velikonoční chodilo se do Emauz, děti i dospělí navštěvovali poctivě své křestní a biřmovací kmotry, aby si od nich odnesli bohatou koledu. Obojí toto kmotrovství tam nebylo pouhou formou, jako v čes. Osadách. Tam se velmi poctivě udržoval mezi křtěncem a biřmovancem a jejich kmotry trvalý, pevný přátelský poměr. A když snad tu tam rodičové byli trochu nedbalí v křestánské výchově, kmotři bez ostychu nahrazovali dětem to, co bylo povinností rodičů: napomínali k poctivému křestánskému životu.

Kapitola dvacátá druhá. Prosebné dny, Boží Tělo a 15. srpen.

Svátek Božího Těla je asi bezesponně nejkrásnějším svátkem celého církevního roku v celičké Církvě svaté. Několik neděl dříve před svátkem Nanebevzetí Páně konaly se v Rychnově obvyklé prosebné průvody do polí. Ty byly jakousi předehrou svátku Božího Těla. Jich se zúčastňovala vždy celá osada. Nikdy ani před tím ani potom neviděl jsem mohutnější projevy víry v osadě, nežli v Rychnově. A všechny tři průvody byly nekonečné. Nejdříve šly veškery školní děti, vedeny

industriálkou, která je měla co držet na uzdě. Pan děkan míval vždy fialový pluvíál, kostelník nosíval za ním stoličku, na kterou klekával pan děkan u jednotlivých zastavení. Za námi pak šli nejdříve mužové, potom ženy. Zpěváci zpívali litanie ke všem svatým, lid modlíval se sv. růženec. V pondělí se šlo nad Rychnov, pak polní cestou po vysokém svahu, s něhož byla krásná podívaná na Rychnov, směrem k Berneku a zpět po silnici. V úterý chodili jsme polní cestou směrem k Asangu a opět po silnici zpět. Ve středu šlo se za faru dolů, brzy za farní stodolou se odbočilo doleva ke mlýnu a zpět „předměstím“ Rychnova zvaným Koasufer, poslední zastavení bylo v kapli, stojící mezi Max Rosenauerem a Hammerlindlem. Tyto průvody stály za podívanou. Cesty byly úzké, lid musil dodržovat pořádek a chodit po dvou nebo po čtyrech, podle šíře cesty, zdálo se, že tyto průvody neberou konce.

Vrcholem všech průvodů bylo arcit' Boží Tělo. Čtyři oltáře byly: u Neumüllerů, u pošty, u křížku na silnici k Berneku a u sochy Sv. Jana Nepomuckého. V čele průvodu nesena opět velikánská korouhev tkalcovského stavu. Vrcholem krásy tohoto průvodu byla přírodní scenerie krajiny. Jak již řečeno dříve, poloha Rychnova byla idylická sama o sobě. Když si pak přimyslíme ke kráse šumavských hor porostlých bujnými smrkovými lesy ještě krásu právě se otevírajícího léta, když louky jsou sytě zelené a porostlé miliony tmavěmodrých pomněnek, sytě fialových kukaček a zlatěžlutých petrklíčů, když se všech kopců crčí bublající krystalově čisté potůčky, v polích pje své hymny skřivánek a v lesích když odehrává celé koncerty veliký ptačí orchestr - a když uprostřed těchto zázraků Boží přírody kráčí její Tvůrce a Pán Vykupitel, skrytý v chudinké podobě Božího daru, - tu musil člověk chtě nechtě pokleknout a sklánět hlavu hluboko před pánem pánů, nechtěl-li se dáti zahanbiti těmi Božími tvory, kteří rozumu nemají a přece instinktivně oslavují svého Tvůrce.

Při každém zastavení zahrála nejdříve kapela píseň: Anděle Boží, sestupte spěšně dolů, načež při druhé sloce vpadl zesílený chrámový sbor mužský i ženský. Po té čteno bylo německy evangelium o večeři Páně, vykonány modlitby za úrodu zemskou a již se ozvaly povely hejtmana hasičů k pozornosti. Při sv. požehnání klekalo veškero množství načež průvod hnus se zase kupředu. V Rychnově tento průvod nebyl parádou, nýbrž modlitbou.

Podobný průvod konán ještě jednou uprostřed léta dne 15. srpna za svátek Panny Marie, kdy Rychnov slavil den klanění se Nejsv. Svátosti Oltární, ustanovený velkým biskupem Janem Valeriánem Jirsíkem blahé paměti. V ten den zase skoro celá osada přistupovala ke sv. svátostem. Na výpomoc po dlouhá léta jezdíval do Rychnova vimperský katecheta a Dolnovltavský rodák, p. Ferdinand Mathe, pocházející z učitelské rodiny. Byl o deset let mladší pana děkana, s nímž se tuze dobře znal ještě z dob, kdy pan děkan v Dolní Vltavici 11 let kaplanoval. Byl to dobrák od kostí, který by byl rozdal poslední kabát, ve škole mu to přílišné dobráctví škodilo. Jinak byl znamenitý muzikant a dirigent, byl menší postavy, lysé hlavy, nosil zlaté brýle a v puse vždy třímal viržinku. Kazatel zrovna nebyl, polykal slabiky. A tuze, tuze, chudák, nešikovný. Pan děkan mu říkal žertovně pane profesore, poněvadž měl zkoušky na střední školu. Když poprvé jsem jej měl poznat, cestou jemu naproti k poště řekl mi pan děkan: „Všimněte si dobře, ten vždycky něco vyvede“. Pošta přijela zase k jedné hodině, i šli jsme ihned do jídelny k obědu. Zase - jako vždy, rozlétlý se dokořán jednokřídlé dvře z kuchyně a v nich držíc hodně vysoko polévku zazářil úsměv slečny Tony.

Pomodlili jsme se a „pan profesor“ v rozhovoru si nabral polévku velkou polévkovou lžící. A jak upřeně se díval na pana děkana, nalil si polévku vedle talíře.

Hned po obědě začlo zpovídání, trvající až do večera. To bývala radostná práce, bez kožichů, bez mrznutí, lidé se trousili tak, že nebyl nával. Druhého dne ve svátek to arcit' bylo horší, to už časně ráno se kostel černal mládenci i muži a musil ose zpovídat rychle, jestliže měli všichni být absolvováni. Velká mše sv. mnohdy nemohla být ani s asistencí, poněvadž bylo nutně třeba, aby dva ještě pracovali ve zpovědnici. Odpoledne ve tři hodiny bylo závěrečné kázání a tentýž průvod, jako při vzkříšení, směrem k Berneku.

K večeru po zasloužené chvíli odpočinku chodívali jsme obyčejně všichni tři, později čtyři, na sklénku pivištete ke Schmiedovi do Berneku a vracívali jsme se domů až za soumraku. Slečna Tony už s tím počítala, přichystala obyčejně studenou večeři, kterou jsme vděčně kvitovali.

To byla za celičkový rok jediná činnost dobráka P. Mathe v duchovní správě, o níž pak vypravovával kdekomu, co v Rychnově povalil práce. Jinak se zabýval jen a jen vyučováním, muzikou - nějakou tou dardičkou, když se mu společnost sešla.

Kapitola dvacátá třetí Polním kurátorem a dobyvatelem pevnosti.

Za světové vlky mne císař pán nemohl potřebovat. Dvakrát byl jsem u musterunku, jak se tehdy říkalo, vždycky nadarmo. Za republiky byl jsem potřetí a resultát byl podobný, že to republika beze mne vydrží. A přece jsem se stal sice neuniformovaným, ale skutečným polním kurátorem a jmenoval mne dokonce dnes jaksi už generál Církve Boží, pan prelát Dr. Melka, tehdy spirituál semináře.

Za republiky čs nesměli míti katolíci tolik práv, kolik jim patřilo, nýbrž, jak se vyslovil T. G. Masařík, kolik si jich dobudou, urvou, lokty vynutí. Padla celá řada dřívějších prastarých práv Církve, mezi jinými i právo, že duchovní jsou od vojenské služby zproštěni. Nyní musili bohoslovci sloužit dva plné roky, jako každý jiný. Osud ten postihl také mého přítele z ročníku Františka Kozla a pak Jana Bartíka a Ondřeje Maurera, oba z ročníku za mnou o jeden rok mladší. Tito tři patroni sloužili nejprve nějakou dobu v Českých Budějovicích, později byli přeloženi do důstoj. Školy do Jindřichova Hradce, rodiště to páně děkanova a působiště slečny učitelky Kateřiny Grossové.

Se všemi třemi udržoval jsem již od druhého ročníku velmi pevné přátelství, všichni jsme si dobře rozuměli, měli se rádi a všichni jsme měli rádi veselé kousky. Tři jsme byli Češi, Maurer byl Němec, ale znal dobře česky. Pokud tito vojáci dleli v Budějovicích, měli dovoleno spát v semináři, kam přicházivali tak v půl deváté večer, tedy právě, když počínala v kapli večerní modlitba a punkta pro meditaci pro příští ráno. Všichni tři přišli vždy utmácení domů, pomodlili se společně sami růženec a šli do pelíšku. Ale tohleto se nelíbilo panu spirituálovi, který byl přísný jak na sebe, tak i na majstry. Neříkal sice nic, ale vymračoval se. Věděl jsem to.

V neděli 4. února L. P. 1923 jel jsem zase domů na týden. A jako jsem vždy navštěvoval tyto vojáky v kasárnách v Budějovicích, umínil jsem si, že je navštívím i ve Hradci, zvláště když dávno před tím mi slečna učitelka velkomyslně nabídla Svě pohostinství. A tak vydal jsem se 8. února ve čtvrtek ráno ve 4. 35 vlakem do Hradce, kam jsem přijel - poprvé ve svém životě - v půl 8. Dobrotivá slečna učitelka mne čekala již na dráze. Byl jsem touto Její pozorností velmi mile překvapen. Zavedla mne ihned do teplounkého svého bytu, dali mi klíče od svého království, ukázala mi, kde mám přichystanou kávu a běžela do školy. Ve Hradci totiž měli ještě starý školní pořádek, tam trvala hodina 55 minut, přestávka 5, kdežto v Rychnově, jak už uvedeno, byli jsme už tenkrát přeorientováni a měli to naopak. Celebroval jsem tenkrát v proboštském kostele v půl 9, pak jsem se u slečny učitelky za její nepřítomnosti nasnídal, načež jsem šel ještě na desátou mši sv. Když jsem po ní vycházel z kostela, šla mi vstříc opět slečna učitelka, s níž pak šli jsme se zeptat ke kasárnám, kdy mají vojáci volno, načež jsem se u slečny učitelky naobědval. V půl 1 již jsem byl opět u kasáren, kde jsem šťastně nalezl všechny tři kamarády. Všichni měli radost z mého příjezdu, největší já, že je zase vidím. Poněvadž neměli času nazbyt, umluvili jsme si, že přijdou večer v půl 7 ke sl. Učitelce, která nám zase laskavě nabídla svůj útulný rohový pokojík, bydlila tehdy u kostela - tuším Sv. Jana. Poněvadž sama měla školu od 2 - 3, chodil jsem městem. Poněvadž kostel byl uzavřen, šel jsem kolem gymnasia pod věž a za město. Bylo jasno, ale zima, zima. Po chvíli přišel jsem na kopeček za městem a stanul u železného kříže, odkud jsem si prohlížel celé město. Zpět sešel jsem uzounkými uličkami k řece a přišel ke mlýnu, kde se narodil Dr. Fr. Procházka. Od mlýna dal jsem se do zámku, před nímž jsem dlouho pozoroval dva srážející se proudy vod. Po prohlídce hradních nádvoří šel jsem před školu naproti sl. Učitelce, u níž jsem pak strávil ostatek dne. Po šesté šel jsem vojákům naproti před kasárna, načež jsme zašli do kaple sirotčince, stojícího vedle kasáren. Vida, řekl jsem si, jak je ten Pastýř dobrý, jde za svými skoro až ke bráně kasárenské a hlídá je hned u brány, aby nevzali úhony.

Po společném růženci spěchali jsme do teplounké pokojíku k slečně učitelce, která celou tu naši četou pohostila znamenitými párky. Seděli jsme u kulatého stolečku, nad nímž svítila silná žárovka, kamna sálala příjemné teplíčko - a tři hodiny uplynuly v družném hovoru, že jsme nechtěli věřit, když nám hlásily hodinky, že je půl desáté. Nezbylo, nežli jít na dráhu. Poděkoval jsem slečně učitelce z celého srdce za tento krásný den a ještě krásnější večer, který bez její dobroty byli bychom nuceni strávit někde v hostinci.

Vyšli jsme do ledové noci, mrazivý vítr fičel a pronikal do kostí. Konečně přisupěl vlak. S bolestí rozloučil jsem se s vojáky, zvláště s Kozlem, stiskli jsme si ruce, objali se, ještě jsem z okna zamával a ztratil jsem je s očí. Bylo mi jich tehdy nesmírně líto při vzpomínce, jak tvrdý a svému stavu nepřiměřený musí vésti život. Vytáhl jsem z kapsy růženec a již při druhém slově: „Věřím v Boha, Otce všemohoucího“, jsem se zastavil. Co bych se o ně strachoval. Všichni máme a všichni vyzýváme téhož Otce, všemohoucího, On zajisté je ochrání i v této vojenské jámě lvové, kde já jich chránit ani jim nápomocen býti nemohu. A nežli jsem se sv. růženec domodlil, nabyl jsem opět svého klidu. Ve Veselí jsem čekal 2 hodiny, domů k matce jsem přijel po 2. hodině po půlnoci. Hned v pátek na to navštívil jsem pana spirituála, abych mu sdělil, jak jsem pořídil. Přijal mne, jako vždy, tuze vážně, posadil mne proti sobě a začal lamentace, jak se o ty tři mládence v peci ohnivé obává, že přijdou o povolání, že - pokud v Č. Budějovicích byli, ani na punkta večer nechodili, ani denně ke stolu Páně. Na konec mne prosil, abych jich nespouštěl se zřetele, abych s nimi často korrespondoval, je povzbuzoval, nu zkrátka, jmenoval mne jejich polním kurátem.

Odešel jsem od něho jako zmoklá krůta. Ne, tohleto, to se mi nelíbilo. A měl jsem na sebe zlost, že jsem mlčel jako puška, že jsem se toho svého regimentu nezastal, že jsem jich neobhájil. S nevolí jsem tehdy opouštěl seminář.

A sotvaže jsem v sobotu 10. února zase se ocitnul ve své zlaté kaplance, poroučel jsem se brzy po večeři, zamkl za sebou dveře, rozsvítil petrolejovou lampu, namočil pero a psal jsem panu spirituálovi. A psal jsem dlouho do noci. Omluvil jsem se mu, že jsem byl jeho vývody tolik překvapen, že jsem se nezmohl ani na obranu svých druhů. Že se však mýlí. Že vím určitě, že všichni chodí ke stolu Páně, jak jenom jim to čas dovolí, že denně se modlí sv. růženec, za to, že musí přinášeti těžké oběti, že by se na ně mělo pohlížeti jinak. Ostatně, dodal jsem, „neračte se zlobit, když Vám povím holou pravdu. Punkta dávaná po večerní modlitbě, latinsky, česky a německy, bývala pro nás nezázivným soustem, dobrým leda k sebezáporu. Ve skutečnosti jsme z nich neměli, dřímající při nich. Jestliže tedy vojáci místo nich chodili dolů do kostela před svatostánek, kde, jak určitě vím, modlili se společně růženec a po něm si vykonali krátkou večerní modlitbu, myslím, že měli z této adorace více, nežli my z nenáviděných punkt. Přidal jsem k tomu několik zdvořilostních frází, asi jako když obchodník zabalí herinka do vícero papírů, aby tolik nepáchl, zalepil dopis a druhého dne již s ním běžel na poštu. Nikdy jsem takto s panem spirituálem, před nímž jsme se všichni třásli, jak bozi na Olympu před Hefaistem, ani nikdy otevřeně nemluvil, aniž mu takto psal. Viděl jsem, že má na vojáky s vršíku, že je jednostranný, proto jsem vytáhl na něj s hmoždíří nejtěžšího kalibru a načerpal jsem mu jednou božskou pravdu bez obalu, ať to přijme, jak chce.

Čekal jsem, buď že mi vůbec neodpoví, nebo odpoví-li, že mne pro můj dopis rozebere asi jako šestiletý klouček rozebírá hodinky, dostanou-li se mu do rukou - že ze mne nic kloudného nezůstane.

Mýlil jsem se. Odpověď přišla obratem a já ji četl několikrát za sebou, nechtě věřit svým očím. Pan spirituál, vždycky zamračený a přísný, najednou se mi zjevil ve zcela jiných barvách. Psal nikoli, jako představený podřízenému, nýbrž jako bratr bratru, děkoval mi „za slova útěchy“, prosil o další mé spolupůsobení na „naš regiment“ a na konec litoval jen, že jsme k němu nebyli již v semináři tak upřímní, jako jsem mu tentokráte upřímně psal. Že prý si to vezme k srdci a punkta dle toho rád opraví. Ku podivu. Hráze dosavadní nepřístupnosti se u něho prolomily, jeho až dosud vždy studené jednání najednou se změnilo v laskavost samu a já od té doby nechodil k němu, jako dříve - cum timore et tremore - nýbrž jako synek k otci, který vždy mne radostně vítal a kterému i dnes ještě, po desítiletích, si rád zajedu. Jediným dopisem dobyl jsem pevnosti, která se nám všem zdála býti tvrdší a kamennější Verdunu.

S Ondřejem Maurerem mne osud ještě jednou svedl v životě. Od 1. března L. P. 1925 byl jsem jmenován kaplanem ve Vimperku. Ondra tam přišel za mnou za druhého kaplana, myslím, že ještě tentýž rok v září. A jako jsme si velmi dobře rozuměli v semináři, rozuměli jsme si i ve vážné práci v duchovní správě, kterou jsme si ostatně vždy dovedli vtípem a veselím zpříjemnit. Jako „první“ kaplan hrál jsem si vždy na představeného, Ondra, zcela dle předpisů mi všecinko vždy po vojensku hlásil, paty k sobě, špičky od sebe, a po večeři dělávali jsme spolu na vimperské faře takové dryje, že se chalupa jen otrásala. Pan děkan Brunner Dominik, rovněž vzácný kněz a představený, přál nám oběma a upřímně se radoval z našeho přátelství. Měl totiž před námi dva kaplany, jednoho

zažraného Čecha, druhého zabejčilého Němce, kteří to dovedli tak daleko, že na sebe ani nemluvili a nejdůležitější úřední věci sdělovali si navzájem písemně. Po létech svěřil mi kdysi pan kanovník Simeth, důvěrný přítel pana děkana Brunnera ještě ze studií gymnasiálních, že při jedné návštěvě v konsistoři na otázku páně kancléřovu, jakže je se svými nynějšími kaplany spokojen, prý odpověděl: „Oh, teď mám dva nejlepší kaplany z celé diecése“. A pan kanovník se přiznal, že při tom sám radostí zaslzel. Vědělte, co před tím jeho dobrý přítel zkusil a přál mu tuto lacinou radost. Mně při jeho slovech bylo asi jako kočička, když ji někdo poškrábe pod krčkem. Nevím, zdali později pan děkan Brunner toto tvrzení neodvolal, ale tato jeho slova byla mi největším vyznamenáním, jehož jsem v životě dosáhnul.

Kapitola dvacátá čtvrtá Smutná zaopatřování. Capellanus lucifer.

Březen býval na Šumavě obávaným měsícem pro duchovní správu. To bývalo jedno zaopatřování za druhým. Sněhu bývalo ještě plno, namnoze nabobtnalý, vlhký, země se probudila a chtěla dýchat, i zbavovala se chladné peřiny, jak jen dovedla. Jarní vzduch byl přesycen vodou, astmatikové nařikali, že se zadusí a kněz nestačil mnohdy běhat od jednoho ke druhému. Tentokrát to nebyvaly zabijačky, bývalo to až příliš vážné.

V úterý 13. března zemřel v Ottenschlagu asi 30letý hoch, který o příštích velikonocích chtěl se ženit. Přinesl si z války srdeční neduh, býval vždy pobledlý, jinak pracoval a byl chloubou rodičů. Když jsem jel posledně do Budějovic, zastavila mne u silnice jeho matka, prosíc za modlitbu za něho. Asi před 10 dny byl u mne ještě u sv. zpovědi. V úterý ráno ve 4 hodiny spustila se mu náhle krev. Cítil asi, chudák, že se blíží jeho konec. Prosil ještě rodiče, aby mu odpustili, jestliže jim kdy zármutek způsobil. Hodinku po té byl již chladnoucí mrtvolou. Byl to prý velmi hodný syn, jméno mi vypadlo z paměti.

Ve střed na to 14. března přiběhli pro mne do školy, abych běžel do Multerberger Waldhäuser zaopatřovat. Sněžilo a prášilo se jako v prosinci nebo v lednu, na krok nebylo viděti. Přišel jsem do Gruberovy samoty za lesíkem, asi 20 minut za Reiterschlagem. Grubra jsem znal jako vzorného, poctivého muže, jeho otec tehdy se předmodlival. Chalupa byla chudobná, na loži mezi okny sebou lomcovala ubohá jeho žena pracující ku porodu. Mnoho jsem ji netrápil. Věděl jsem, že je to vzorná rodina, přijímající často sv. svátosti, udělil jsem jí tedy sv. pomazání a brzy jsem se poroučel. Ubohá žena mi na odchodu tolik děkovala, prosíc za odpuštění, že mne volali v takovém nečase. K večeru přišla porodní bába se zprávou, že ubohá žena už je nebožkou. Snad, kdyby bylo bývalo možno zavolat rychle doktora, snad by jí byl zachránil. Ale v tomto počasí a takovou dálku nebylo na rychlý zákrok pomyšlení. O pár let později, to už jsem byl samostatným duchovním správcem, v roce 1935, byl jsem znovu volán do tohoto domu. Bylo to na podzim v podvečer. Vedl mne otec. Tentokrát ležel na lůžku bolesti nejstarší syn zemřelé první ženy, asi 17 - 18letý. Jen se z něj kouřilo, světnice byla plna jeho potu. Vzpomínám si živě, jak dobře a svědomitě bral tenkrát soud duše s Bohem ve sv. zpovědi. A když na odchodu jsem jej těšil, že zase bude, Bůh dá, dobře, odvětil mi pohotově: „Jak Pán Bůh dá. Měl-li bych později přijít na scestí a jednou snad zemřít bez pána Boha, raději ať si mne Pán Bůh vezme, teď se smrti bát nemusím“. Pán si jej vzal. Zemřel den na to a bylo to jistě lépe, nežli kdyby zemřel dnes někde v ruských pláních bez Boha a daleko od milované rodné vísky a samoty tam pod lesem.

Kromě tohoto měl Gruber -z druhého manželství ještě asi 8 dětí, samé kluky a jeden byl hodnější druhého. Třebaže měli do školy v zimě, kdy si musili sami klestit cestu hlubokým sněhem, skoro dvě hodiny, bývali všichni tito chlapci pravidelně již před sedmou v Rychnově, dali si mošny do školy a běželi, jak měli nařízeno, na mši sv. V zimě musili chodit za čiré tmy. Ve škole nebylo zapotřebí kluků napomínat. Seděli ani nedutajíce. Takový byl asi kdysi děd, takový byl táta, takový i synové. Nepadne jablko daleko od stromu.

Ve čtvrtek 15. března zaopatřoval jsem v Asangu. Sotva jsem přišel v 6 večer domů, byl tu nový zákazník - tentokrát do Lindner Waldhäuser. To byla cesta 1 a půl hodiny v létě, jak dlouho mi to bude trvat dnes, kdy člověk se propadá při každíčkém kroku do rozmoklého hlubokého sněhu a nohy podjíždí. Zpátky šel jsem sám. Cesta byla prabídná, mokro všude, ti lidé pořádných bot

neměli, odmítl jsem doprovod. Tma byla, že se krájet mohla, ba zdálo se, že jí stále víc a více přibývá. Bez svítilny byl bych býval nemožný. A tu asi v polovině cesty, když už jsem byl hezký kus za Linden, začala mi dohasínat svíčka. Horko mne polilo, třebaže jsem byl od chůze jednou propocen. Věděl jsem, že u cesty vpravo je malý mlýn, na samotě. Tam zaběhnu a požádám, aby mi světlem vypomohli. Než celičský mlýn byl ponořen v temnotu. Nechtěl jsem těch lidí burcovat, i běžel jsem co jen jsem dovedl, abych se svíčkou aspoň silnice od Berneku jdoucí dostihl. Chvilku jsem zkusil, zdali by to přec jen nešlo potmě, schoval jsem lucernu pod pelerinu, ne, nebylo možno, tma tmoucí, příšerná a vůkol všude rozbředlá sněhová břečka. Mohl bych někam zapadnout. Minul jsem letmo chalupu Grillovu v Malém Berneku, samotu Scheibelbergerovu, malý lesík zůstal mi vlevo, s jeho haluzí padaly na mne veliké krůpěje, nohy klopytaly o veliké kořeny skryté pod břečkou - až konečně jsem se ocitnul na silnici. Ale ani tu nebylo možno jít beze světla, bylo nebezpečí že spadnu někam do škarpy - a svíčka dohořívala a dohořívala. V tom mi zaplála lucerna plamenem. Pod svíčkou totiž bylo povícero papírů, jimiž kostelník vždy svíci upevňoval. Tyto vesměs byly napity voskem, to všechno se vzňalo a zaplálo. Ku podivu, hořelo to právě tak dlouho, dokud jsem nespátřil ve tmě první chalupy Rychnova, tedy asi 10 minut. Bylo po starosti, teď už nezbloudím. Lucerna zhasla, ale to už jsem se blížil k poště.

Doma byla fara opět otevřena, zavřel jsem vrata, postavil celou začazenou lucernu na malé okénko vpravo od vchodu, tam položil jsem i velikou koženou kabelu od zaopatřování a vklouzl jsem do vyhráté kaplanky, rozsvítil petrolejku a - povečeřev trochu - musil jsem dodělávat breviář.

Po takové túře se krásně usínalo, ukolébavkou bylo teplé vědomí vykonané povinnosti.

Kapitola dvacátá pátá Rychnovské zvony

Jak již bylo pověděno, pořídil pan děkan Gross za svého třiatřicetiletého působení v Rychnově vedle spousty jiných cenných věcí pro kostel dvakrát nové zvony. Poprvé asi v r. 1913, podruhé po světové válce 1923. Sám jsem neměl v životě to potěšení, o něco podobného se starat a - dá-li Pán Bůh - bude-li možno po této strašlivé válce vůbec kdy v dohledné době ještě za mého farářování přikročiti k takové práci, vezmu ji arcit' na sebe, ale příjemná to starost nikterak nebude. Viděl jsem jak v Rychnovském archivu tak i jinde fascikly, týkající se výhradně zvonů. Kdo jenom zběžně nahlédne do nich a užří spoustu rozpočtů, účtů, protokolů, smluv, doplňků, dopisů, dobrozdání atd - ten dá mi za pravdu, že to není práce ani lehká, ani příjemná.

Ale pan děkan Gross v duchovní správě nestárnu, byl stále čilý, agilní, o všecko se zajímal, všecko sledoval. A když bylo po první zvonové horečce, kdy zvonari nevěděli co žádat za 1 kg zvonoviny, a když ceny staly se přijatelnými, přikročil k věci a to originelně, jakým byl vždycky.

Dne 17. března jako každoročně měl v druhou neděli postní po požehnání odpoledne přípravu ke sv. zpovědi pro ženaté a vdané. Tentokrátě ji zkrátil a začal o potřebě, starati se o nové zvony. A řekl svým osadníkům hned: starost o jejich pořízení není zrovna radostí, vezmu ji však na sebe rád, ale dříve musím vědět, budou-li finančně předem zajištěny. Nějaké klinkálky že kupovat nebude. Osada že je dosti veliká, poměry hospodářské té doby příznivé, nuže, chtějí-li míti zvony, že čeká: od sedláků nejméně po 500 Korunách i více, od chudších od každého, kolik unese. A současně oznámil, kdy a ve které vesnici začne sám osobně sbírat dům od domu. Mluvil tehdy s takovým nadšením a s takovou přesvědčivostí, že se jeho slova nemohla minouti cíle. A také se neminula.

Během asi čtyř neděl měl pan děkan sebráno a 70. 000 Korun, obnost to na tehdejší valutu neobyčejně veliký. Pan děkan tenkrátě nešetřil ani námahou ani časem. Jakmile měl odpoledne volné, vzal vysoké boty, krátký zimník, hůl a psisko Koko a namířil do předem určené vesnice, aby chodil číslo od čísla. Všude byl rád viděn, všude vítán, nikde nepohořel. A co lidem zvlášť convenovalo: děkoval všude za jedinou korunu chudákovi právě tak, jako za tisícikorunu sedlákovi svým upřímným, spravedlivým: „Vergelts Gott“. A poněvadž to byli lidé věřící věřili, že jim to Pán také vskutku nahradí. A nahradil. Neschudl nikdo touto sbírkou.

Na prvního dubna, na Hod Boží velikonoční, měl pan děkan promluvu po ranní a již mohl přibližně odhadnout, jak veliké asi zvony budou, kolik již má sebráno a kolik ještě čeká. A zase: dovedl vlít do těch upřímných srdcí tolik obětavosti, že zakončení sbírky šlo už hravě. Pravda, přicházel domů někdy až pozdě večer, utrmácený, promočený, zpocený, ale když se převlékl, vzal

své trepky, krátký kabát a sešel dolů do pokojíčku k večeři, zářival radostí. Vždyť viděl, že lidé nejen chápou, ale i váží si jeho úsilí, že tu podniká něco, z čeho ještě jejich děti a děti jejich dětí ještě se budou radovat - nepříjde-li druhá světová litice válečná. A pak začlo vyjednávání, dopisování, zlobení, obchodování. Zvolil si osvědčenou firmu Pernerovu v Čes. Budějovicích. Brzy po té přijel sám chef firmy, starý již pán s prošedivělým vousem, malé postavy, jiskrných zraků. Pan děkan zavedl jej až nahoru na věž a vyložil mu veškery své požadavky. Zvony musí být co největší. Aby měly dostatek prostoru ve věžnici, objednal současně železnou armaturu zavěšovací. Perner všechno vyměřil, zakreslil a slíbil v dohledné době, že pošle rozpočet. Když tento schválen, konány přípravy na lití zvonů. Konečně sdělil Perner, že zvony budou lity v poledne dne 3. července a zval nás na podívanou. Poněvadž pan děkan mi tuto nabídl, rád jsem ji přijal a v ustanovený den a hodinu byl jsem na místě v dílnách u Perneru. Tehdy již měla tato firma novou továrnu nedaleko Dobré Vody, naše zvony však, poněvadž to byly jedny z nejtěžších, které kdy byly Pernerovi zadány, musily být lity ve městě, hned za presbytářem velkého kostela, tedy v původních dílnách.

Nejprve nám několika divákům ukázal Perner obrovskou pec, ve které „vařil“ zvonovinu. Jakmile přišli dělníci, rozestavil každého na jeho místo, zvláště u jednotlivých kohoutů, kudy láva poteče, musil stát zkušený odborník, aby věděl, kdy kohout uzavřít, aby láva nepřetekla, načež se všichni nahlas pomodlili společně Otče náš, Perner se pokřížoval a sám otevřel kohout u pece. Otvorem asi 4 cm širokým jako dravý had vyjela syčící běločervená láva, ztrácejíc se ve čtyřech hodně daleko a nesouměrně od sebe položených otvorech. Zdálo se, jakoby stříbro teklo do krtčích děr. Pod děrami byly umístěny předem přesně propočítané formy, tuším že z tuhy vyrobené. Na formách byly od pana děkana stanovené nápisy, data a věnování. V negativu. To vše arcíť jsme neviděli, to bylo pod zemí. V několika minutách byly formy plné, chef, stojící u peci, dal povel k pozoru, když viděl, že pec se vyprazdňuje, načež každý z dělníků mžikem a v čas uzavřel svůj kohout. Práce byla dokonána. Se zdarem? To poví zvony samy, až láva vychladne.

Když po několika dnech byly formy kladivý rozbity a zvony tak, jak byly z podzemí vyloveny, zavěšeny na provisorní lešení, aby se zjistil jejich ton i akord, starý i mladý Perner nedočkavostí zrovna hořeli. Když pak kladivem udeřili nejprve postupně, potom současně na všechny zvony, zazářila tvář starého zkušeného zvonáře. Nádherné díl ose povedlo. Nebude třeba přibrusování, nepotřebuje se obávat kollaudace. Zvony tehdy zvonily - byvše opatřeny srdce - přes tu chvíli a Budějovičáci nechtěli věřit, že by mohly být majetkem nějaké neznámé šumavské vesničky.

Pan děkan přirozeně nemohl se dočkat příchodu svých čtverčat. Povození snadno sehnal, každý si pokládal za čest, vézti tak vzácné zboží, hudbu, která bude jednou jeho poslední, která bude hrát jeho dětem při všech radostných i žalostných událostech. Jiná otázka byla, snesou-li můstky na okresní silnici tak veliké zatížení. Tuším, že tehdy až v Kaplici bylo třeba učiniti dotaz u okresního úřadu.

Konečně zvony byly za jednoho srpnového večera konečně přivezeny až na místo určení. To bylo 10. srpna. Večer byl vlahý, příjemný, tichý. Zvonům šla naproti spousta diváků, školní dívky a hudba.

Svěcení vykonáno v neděli 12. srpna. Poněvadž přišla spousta cizích lidí z Rakous i z blízkého i dalekého okolí, byla celebrována polní mše sv. na náměstí pod železnou hřbitovní zdí. V půl 9 přijel pan opat ze Schläglu, J. Milost nejdp. Schartner s p. sekretářem Sobotkou, několik minut za ním přijel patron kostela, meškající právě tou dobou u Sv. Tomáše, Jeho Jasnost kníže pán Dr Adolf ze Schwarzenbergů se dvěma princeznami a jednou komtesou. Kázal vlp. Dr Petrsilka, po kázání bylo svěcení, které vykonal pan opat, načež následovala mše sv. s assistencí, celebrována panem děkanem, tuším.

Ještě týž den byly zvony vytaženy nahoru, veškery předchozí práce byly za tím účelem skončeny již v sobotu a když odpoledne rozepěly se tyto kovové pěvci z plných hrdel s výše věže, nebylo nohy v celé kolatuře, která by byla nevyběhla před práh domovní, pokud jen mohla.

Ba věru, bylo co poslouchat. V Rychnově zdálo se, že na udivené posluchače s výše sestupuje jako hlučné fortissimo píseň andělů betlémských, stále stejné a přece stále více okouzující akordy naplňovaly duše věřících netoliko pod věží stojících, bylo je slyšeti při ustáleném počasí až 2 hodiny daleko.

A v rohovém pokoji za záclonou stál jejich tvůrce a otec, pan děkan, sám a sám, chtěje užít oné přeposvátné chvíle, kdy tato hudba nebes, plynoucí z právě posvěcených velikánů, nesla se do

blízka i dále:

Gloria in excelsis Deo et in Terra pax hominibus bonae voluntatis. Jeho zamlžené oči upíraly se do výše a jeho rty šeptaly vroucí:

Te Deum laudamus - - - - -

Zaopatřování v Rychnově a jinde,
čili: Jaká neděle - taková smrt.

Asi v polovině března L. P. 1923 učil jsem za nevlídného, smutného a mlhavého dne v rychnovské škole, když v půl 11 někdo na mne klepal. Vyšel jsem na chodbu, kde stál pan děkan jen v domácím kabátě bez klobouku. „Velebný pane, jděte ihned zaopatřovat do Linden, stará dobrá Suko prý umírá, pospěšte si, školu převezmu za vás.“ Vyběhl jsem ze školy, vzal pořádné boty na rychlo a běžel jsem do sakristie, kde již čekal příbuzný umírající s rozžatou lucernou a s torbou na zádech, kostelník zatím všecko pečlivě připravil na oltáři. Jakmile jsem vyšel z fary, zazvonil malým zvonkem nad presbytář poprvé, dáváje farníkům znamení, že půjde kněz s Pánem Bohem, aby se připravili. V mžiku jsem vyňal Nejsv. Svátost, vložil do náprsní bursy, kostelník zatím již zvonil podruhé, zatím co jsem rychle opouštěl kostel. O ostatní nebylo třeba se starat, svědomitý kostelník vždy prohlédl znovu torbu, je-li tam veškerý nutný inventář v pořádku, jako: agenda, vata, rezervní košile na převlečení, sirky atd.

Jako vždy, před každým domem klečela již shromážděná celá rodina, nejmenší dítky drživaly matky v náručí, aby nikdo nepřišel o svátostné požehnání. Tamní osadníci znali jeho cenu, proto bez velmi důležité příčiny jej nikdo nezanedbával.

Cesta byla hanebná, všude spousty rozbředlého sněhu, nakupeného za celou zimu a nikdy neprohazovaného, bez vysokých bot by byl člověk neprošel. Vytáhl jsem z kapsy růženec a modlil jsem se cestou za umírající, jak sv. Matka Církev předpisuje. Kněz se má modlit vlastně žalmy, jenomže to v Rychnově možno nebylo, to bych se byl ve sněhu utopil, nanejvýše že jsem si tu a tam povzdychl: „Benedicite glacies et nives Domino!“

Jestliže se silnice podobala řece s hustou sněhovou omáčkou, jakmile jsme odbočili k Malému Berneku doleva a vešli na prabídnou stezku, bylo nám, jako bychom vkročili do rozbředlého jezera. Všude jen špinavý, deštěm poněkud d prožraný mokřý sníh. S větví stromů padaly obrovské těžké krůpěje, jakoby i ten les lkal nad mizerií takového ubohoučké šumavského kaplana. Než nebylo času na úvahy, také růženec byl tuze roztržitý, dnešní úlohou bylo zaopatření předobrou duši, která již již je na prahu věčnosti a jistěže s toužebností velikou čeká na svého Spasitele (Vide str. 35 - 36). Vždyť při každické návštěvě projevovala obavu, aby nezemřela bez Pána Boha - a nyní umírá - a cesta daleká. Přidali jsme oba do kroku, minuli několik samot, cesta zatočila se doleva a začalo pozvolné, nicméně citelné stoupání, v mokřém sněhu dvojnásob obtížné. Konečně asi po hodinové pouti uzřeli jsme v mlze siluety několika střeš lindenských chaloupek, které takřka se dotýkaly země. Pře vsi stála po pravé straně úhledná kaplička, vzdálená asi 200 kroků od Píhaleho stavení, kde Suková bydlila. V tom ze vsi proti nám běžel posel, zvěstující bolestnou zprávu, že stařenka právě vydechla naposled. Nechal jsem hodně již staršího průvodce, který sotva nohama motal, za sebou a v několika vteřinách byl jsem v komůrce staré Sukové. Dvůr, temná chodba, kde dlažbu tvořila udupaná půda, v zimě kluzká, a zvláště světlice nemocné byly plničky osadníků, kteří přišli se rozloučit s umírající družkou. Sklonil jsem se k stařence, vzal ji za ruku. Otevřela oči a poznala mne, ba poušmála se blaženě. Zpráva poslova tedy se nezakládala na pravdě. Kdosi asi vyslovil domněnku při jejím vzdechnutí, že to bylo naposled a horlivý poslíček snad chtěl mi ušetřit dalekou cestu. N štěstí byl jsem již u vsi a dobře to dopadlo. Světlička se na můj pokyn ihned vyprázdnila, stařenka se sice s obtížemi, ale dokonale vyzpovídala, přijala Tělo páně i sv. pomazání, načež jsem se modlil u jejího lože jednu z nejnádhernějších modliteb římského rituálu, jimiž se odporoučí umírající duše Bohu a která začíná slovy: „Odeber se, duše křesťanská, s tohoto světa ve jménu Boha Otce všemohoucího, který tě stvořil...“ Když po chvíli jsem dořikal tyto tolik útěšné modlitby a přistoupil znovu k lůžku, abych se s babuškou rozloučil, ruka její byla již ledová a její ústa více nedýchala. Smrt tentokrát byla daleko milosrdnější, nežli byl nebožčin život, přišla tiše, vyčkala svého okamžiku, načež na pokyn shůry zhasla bolestiplný život stařencin, jako když zhasneme

dohořívající svíčku. Obrátil jsem se k okolostojícím a řekl pouze: „Byli jste svědky toho, kterak odchází ze světa duše spravedlivá“.

Cestou domů modlil jsem se znovu sv. růženec, tentokrát nepoměrně vroucněji, nežli cestou tam. Duše má oplývala vděčností k Pánu dobroty a lásky.

Pravý opak tohoto zaopatřování zažil jsem něco málo později. Jméno osady i osoby zamlčím. To jsem kaplanoval v šumavském okresním městečku. Děkanství s kostelem byl ona jedné straně podlouhlého náměstí, pacientka bydlila na druhé straně náměstí, proti faře. Vzdálenost obou budov mohla obnášet sotva 250 kroků. "

Na jaře 1926 konala se sv. missie v postě. Poněvadž missionáři chodili po nemocných, upozornila kterási choť plukovníkova jistou paní baronku, která již řadu let z pokoje nevycházela a ještě daleko delší řadu let nebyla u správy Boží ani tehdy, kdy ještě chodit mohla, že by bylo radno užítí příležitosti a dovolati missionáře, aby se nemocná baronka mohla vyzpovídat. Bylo jí jistě přes 70 let. Nebyla vázána na lůžko, pouze na pokoj. Chtěli jsme, aby při té příležitosti missionář nemocnou také zaopatřil. Paní baronka energicky prohlásila, že na takové věci má ještě času nazbyt. Když mi paní plukovníková sdělila tuto odpověď, rozhodl jsem se, že pí baronku hned příští neděli sám navštívím, ať je jí to vhod nebo ne.

V neděli odpoledne jsem tedy zaměřil přes náměstí k nemocné ve vši parádě, tentokrát jsem si i manžety vzal i rukavičky, což jsem nedělal ani na Boží Hody. Chtěl jsem baronce ukázat, že ji plně respektuji v naději, že právě tak bude respektovat ona ne tak mne, jako spíše mé poslání. Byl jsem uveden do salonu, kde na pohovce majíc nohy v teple zabaleny seděla nemocná. Přes veškery mé obavy byl jsem uvítán velmi přátelsky a - jak aspoň se mi zdálo - můj kaiserrock a rukavice udělaly na paní baronku asi větší ještě dojem, nežli má maličkost. Nezdržel jsem se dlouho. Poptal jsem se pouze po zdravotním stavu ubožačky, projevil svůj upřímný soucit a požádal sám o laskavé dovolení, abych ji směl častěji navštívit, vypoklonkoval jsem se ze dveří, aniž bych se jí slovem zmínil o hlavním účelu své pozornosti. Hned za týden - byl Boží Hod velikonoční - jsem zaměřil k baronce podruhé. Byla zrovna roztomilá, veselá, zábava se poněkud protáhla. Servíroval jsem pacientce tu a tam nějakou nevinnou anekdotu, takže jsme se spřátelili na tolik, že jsem si troufal vpadnout do její nedobytné pevnosti hned plnými lokty. Při odchodu jsem ji šetrně upozornil, že slavíme velikonoce a že bych si pokládal za čest, kdybych jí mohl přinésti nejsv. Svátost a poskytnouti příležitost ke sv. zpovědi. A její odpověď zněla doslova: „Oh, však až bud čas, já nezapomenu vás zavolat, buďte ujištěn!“ Byl jsem sice odmítnut, nicméně nevzdal jsem se naděje. V úterý po té jel jsem navštívit maminku do Budějovic, odkud na zpáteční cestě jsem zajel do Horní Plané a Želnavy navštívit dva staré známe, oba kaplany. Ráno v pátek v 7 hodin vrátil jsem se lokálkou přes Volary domů. Když jsem se v sakristii oblékal ke mši sv., řekl mi kostelník: „Víte-li pak, že paní baronka dnes v noci zemřela?“ První má otázka byla, zdali byl u ní kněz. A povídavý kostelník mi pověděl vše důkladně: „Kněz u ní byl, ale už jí nepomohl. Přišli pro něj ve 3 hodiny ráno. Však znáte pátera S., netrvalo snad ani minutu, běžel již přes náměstí, byl již v domě dole, když baronka vydechla naposled. Nežli vyběhl po schodech nahoru, bylo již pozdě. Dal jí sice sv. pomazání s podmínkou, jestli ještě žije, ale - no, co bych povídal, víte, jaký život, taková smrt. Já tu osobu nikdy v kostele nevidal a jsem tu už řádku let. A měla přece pár kroků. Inu, jak kdo spěchá k Pánu Bohu, tak Bůh spěchává k němu!“ - dokončil starý děda šoural se ze sakristie, aby rozsvítil svíce na oltáři.

Bylo mi baronky líto, modlil jsem se za její spásu při oběti nejsvětější, spolu však náhle vynořil se mi obraz blažené smrti staré Sukové z Linden, kde Bůh zapověděl Smrti pracovati dříve, dokud ji neoblaží svým příchodem do duše Boží Syn, jemuž Suková celičky život věrně sloužila. A tato bydlila dobrou hodinu od jeho svatyně, kdyžto baronka pouhých pár kroků.

Kapitola dvacátá sedmá
škola života - nemocní

„Jdouce do celého světa, učte ---, řekl Pán Ježíš svým Apoštolům.

Ale to byli vesměs mužové světa i lidé znalí, obezřelí, zkušená a nad to vyučení ve škole Mistrově a jeho rukou posvěceni na biskupy. Kdyby tehdy byli vedle nich stáli také kaplani, byl by asi

Spasitel pripojil ! Učte se napřed sami nežli budete učit jiné!“

Měl jsem veliké štěstí, že jsem měl učitelů více. Prvním z nich v duchovní správě byl bezesporu pan děkan Gross. V druhé řadě byla to osada od něho vychovaná, od níž jsem se také ledacos přiučil.

V úterý a v pátek učival jsem v přespolní škole ve Sv. Tomáši. Na zpáteční cestě, zvláště bylo-li pěkné počasí, stavíval jsem se tu a tam v některé chalupě, abych poznal život svých oveček. Tak v pátek 23. března 1923 jsem zašel v Malém Berneku do chaloupky hned u cesty odkud odbočovalo k Scheibelbergerovu mlýnu a v níž bydlily v jedné světnici stará matka se starší dcerou, v druhé pak mlynářova matka, hluchá jak Hitler k moudré radě. Více místností v chalupě nebylo. Obě vyznačovaly se zrovna arcifrantiškánskou chudobou.

Matku s dcerou jsem znal pouze od vidění, kdykoliv jsem šel kolem s Pánem Bohem, vybíhaly obě před práh chaloupky, aby se poklonily svému Tvůrci a pánu. Z oken jejich světničky byl jeden z nejkrásnějších výhledů na Rychnov, která odtud vypadal jako hříbeček usazený právě uprostřed mezi vrchy. Šel-li někdo od Rychnova směrem k Linden, ušel jej, jakmile vyšle z malého lesíka.

Jedna z nich poklízela a vařila, druhá vždy tkalcovala. Ve světnici kromě tkalcovského, dosti primitivního stavu a prastarých kachlových kamen byla pouze jediná stará skříň, stůl, jediná židle a lavice kolem tří stěn světničky. V rohu vlevo byla jediná postel pro obě. Světnička vždy zářila úklidem a čistotou. Tkalcování jest úmorná, nevděčná práce a – nevýnosná. Obyčejně u stavu vysedávala dcera a to na prachobyčejném dosti úzkém prkénku dohladka ušoupaném, bez opěradla, pravíci prohazujíc člunek levíci opět posunujíc zvláštním dřevem. Oběma nohama současně šlapala na jakési pedály, přehazujíc tak nitě ve stavu. Všechny tyto pohyby daly se současně, rytmicky a vyvozovaly takový rámus, že nebylo vlastního slova slyšeti. Ti lidé musily mýti nervy z ocele. Při práci musí zachovávat mlčení. Nitě, materiál a vzorky dostávaly z továrny z Haslachu v H. Rakousích, vzdálené dobré 2 hodiny cesty, kam odváděly a na saních vozily v zimě vyrobené zboží, jako: povlaky, ručníky, korporály, kapesníky, různá plátna atd. Ježto se sníh skoro nikde neprohazoval a do Haslachu žádná silnice nevedla, byla cesta do Haslachu na ručních velkých saních a zpět nemalou obětí a ztrátou jednoho dne času.

A výdělek těchto pilných lidiček, pracujících dennodenně od 5 ráno skoro bez přestávky do 9 večer při mrkavé petrolejové maličké lampičce bez cylindru?? Za tři dny 17 Kč, tedy denně asi 5,50 Kč.

Takto se žilo na Šumavě L.P. 1923. Poměry od té doby se asi velmi málo zlepšily, jestliže se podstatně druhou světovou válkou citelně nezhoršily. Slibuje-li se dnes, 1945 osazenstvu, které se na Šumavu vydá na místo německého obyvatelstva, země oplývající mlékem a medem, jsem právem velmi zvědav, jak se tam to „osazenstvo“ uživí, jestliže i tento poslední skrovný pramének výživy z Horních Rakous následkem uzavřené státních hranic vyschne docela. Dělati plány u zelených stolů o Šumavě a život na Šumavě jsou dvě věci od sebe podstatně se lišící. ---

Odpolední jarní slunko sklánělo se hodně k západu, když jsem i do ještě snad chudší chaloupky, stojící vpravo od prabídné cesty, ústící na silničku vedoucí k Rychnovu. Bydlil tam tehdy varhaník Ortner v jedné a pár starých lidí v druhé světničce. Špína byla tu domovem. Na bídném loži pod nizounkým stropem ležel stařec hodně letitý, naříkající při každém skoro dechu. Uvítala mne jeho žena, mrzutá a chudá, čistíc honem rozviklanou židli špinavou zástěrou. Se starcem nebylo možno hovořit, byl hluchý jak pařez, za to jeho polovice vytáhla stavidla své výřečnosti, líčíc mi smutná jejich úděl ve stáří. Na doklad svého tvrzení přistoupila k loži a jala se z krku manželova snímat spoustu špinavých hadrů sloužících jako obvazy. Staroušek se posadil, nepřestával naříkat a když spadl poslední zapáchající cár, objevila se vzadu na jeho krku ohavná hnisající rána, veliká asi jako mužská větší dlaň. Bylo to živé maso bez jakékoliv pokožky. Žena vzala z okna špinavý hrnek, s ještě snad špinavější masťou podobnou smůle, načež husím pérem mazala ohromnou zející ránu mužovou. Světnicí se šířil ohavný zápach. Vzpomněl jsem na nesmrtelného Karla Klostermanna, který podobný způsob šumavského léčení líčí na více místech. Ujistil jsem ovšem dobrou ženu, že tímto mazáním určitě jen muži přitěžuje, ale to je marné těm dobrým horalům vykládat. Mají svůj způsob života, své mravy, své radosti, a také čistě své lékařské metody, které až dosud nepronikly na žádnou lékařskou fakultu. Co jsem tu mohl počítí? Potěšit starouše soucitným slovem nebylo možno, neslyšel, vtiskl jsem d'mu do ruky dva pěkné barevné

obrázky Kristus se krví potí a Kristus na kříži. Kupodivu obrázky působily na ubožáka jako u dítěte. Ztišil se, a líbal je několikrát za sebou. Snad aspoň na okamžik zapomněl na kruté bolesti. Vyšel jsem z nizoučké světničky do špinavé síňky bez jakékoliv dlažby, tmavé jako podsvětí. Venku právě slunko posílalo svůj poslední pozdrav usínajícímu údolí a tuhý mrazík skoro rázem potáhl ledovou vrstvou všechny přes den roztáté kalužiny. Shrnul jsem čepici přes uši a pelášil jsem k vyhřáté čisté kaplance, srovnávaje práci svou s prací těch ubožáků a děkuje Hospodinu za tak vzácný dar, jímž je zdraví člověka.

Byla to velmi vážná hodina ve škole života. -----

Kapitola dvacátá osmá Kněžská synoda a čs. armáda

Německý Rychnov leží uprostřed šumavských hor, v zimě jest pěkně oddělen od světa. Jako v chaloupkách osadníků, tak také ve faře jsme si pěkně zatopili, večer rozsvítili petrolejku, po práci vzali jsme si noviny nebo pěknou knihu a nikomu z nás se po světě nestýskalo příliš. V létě tomu bylo jinak. Třebaže jsme byli tak daleko od dráhy, přicházeli hosté přes tu chvíli, takže o změnu života bylo postaráno. Se sousedními českými i rakouskými p. sousedy jsme žili vždy v nejlepší shodě, jeden vypomohl rád druhému v čas potřeby a jeden druhého také častěji rád navštívil. V tom případě jsme šli pak hosta oba hodný kus cesty na zpáteční dráze vyprovázet a rozloučení bývalo vpravdě bratrské.

Dne 16. června 1923 pozval pan děkan všecky okolní pp. Faráře na přátelskou schůzku do Rychnova na odpoledne. Byl překrásný vlahý letní den a schůzka se vydařila. Ke třetí hodině odpolední sešli se sousedé v počtu asi 10 pánů a to ze Sv. Osvaldu (Rak), ze Sv. Štěpána (Rak), z Aigenu (Rak), ze Schläglu přijel sám pan opat, důvěrný přítel páně děkanův (Rak), z Dolní Vltavice (Č), z Frymburka a z Výtoně (Č). „Synoda“ konala se ve velikém salonu a měla ráz čistě přátelský. Pan děkan Gross po uvítání hostů zdůraznil, že chce zvláště všem pp. Poděkovat za jejich toliké služby, p. faráři ze Sv. Osvaldu za četná zaopatřování u nás v Muckenschlagu a Markschlagu, p. faráři ze Sv. Štěpána za zaopatřování v Multerbergských samotách, pp z Frymburku za mše sv. ve Sv. Tomáši atd. Při pivě a výborném nárezu, objednaném z Lince, rozvázali se brzy jazykové a nastala velmi družná a veselá zábava. Pan děkan vzpomínal na cestu do Sv. Země, ukazoval obrázky a fotografie z cest, pan farář ze Sv. Štěpána, starý smíšek, dobíral si kde koho a přes tu chvíli zahlaholil sálem jeho podmaňující smích. Nikoho ani ve snu nenapadlo dělat rozdíl mezi Čechem a Němcem, mezi dignitářem a kaplanem, všichni byli jsme bratři a cítili jsme, že se máme rádi opravdovou láskou Kristovou. Do sálu pražilo západní slunko dvěma okny, pozlacovalo netoliko předměty a osoby, nýbrž i celou radostnou náladu.

Teprve kolem šesté hodiny byla synoda ukončena. Všichni jsme zašli společně do kostela, poklonit se a poděkovat Tomu, který nás vlastně spojoval, načež po vzájemném rozloučení šli jsme doprovázet p. faráře ze Sv. Štěpána, ježto ostatní páni odjížděli vlastními povozy, p. faráře ze Sv. Osvaldu vzal s sebou pan prelát ze Schläglu.

Měsíc po té v červenci konána druhá „synoda“, tentokrátě bohoslovců v Hradci vojákujících, které jsem jako bývalé conseminaristy a nejlepší přátele pozval s laskavým svolením páně děkanovým, aby si přijeli prohlédnout náš krásný ovčinec. Byl to trojlístek: František Kozel, dnes děkan v Protivíně, Jan Bártík, farář v Božejově a Ondřej Maurer, farář v Bergu, jimž pan spirituál říkával: 3 mládenci v peci ohnivě.

V pondělí 9. července celebrouval jsem již ve 4. hodiny ráno, načež jsem šel do Černé Hůrky k rannímu vlaku, jímž přijeli zatím jen Maurer a Kozel v uniformě. Přisedl jsem k nim do vlaku, načež jsme jeli společně do Želnavy, odkud jsme nastoupili cestu pěšky k Plöckensteinu, když se oba vojáci pod Plöckensteinem převlékli do civilu u známého hajného Artingera, který byl dříve ve Sv. Tomáši. Ten den šli jsme pak dále na Třístoličník a odtud dolů do Nového Údolí, kde jsme nocovali. Den na to časně z rána, umyvše se v ledové vodě potoka, kráčeli jsme do Černého Kříže, odkud jsme jeli vlakem do Volar, kam v půl 11 přijel za námi Bártík. Nyní byl náš čtverlístek úplný. Po snídani v hostinci vydali jsme se přes Müllerschlag na Boubín krásnými cestami prostřed lesů.

Můj plán byl dojít až ke pramenům Vltavy, ježto však armáda byla jiného mínění, nastoupili jsme ve středu zpáteční cestu do Rychnova. Před odjezdem poslali jsme železnému kaplanu telegram (Bouzovi), aby civil. obleky přinesl vojáků na nádraží. Do Černé Hůrky přibyli jsme kolem 2 hodiny odpolední, načež po krátkém obědě v hostinci jsme se dali známou cestou pře Ratslag k Dolní Vltavici a Rychnovu. Byl nádherný letní den, nebylo naspěch. Několikrát jsme si vykoukali nohy v potocích a tak teprve kolem 7. hodiny večerní jsme dorazili konečně do děkanství, kde celá armáda byla srdečně uvítána. Vojáci pak zůstali u nás až do soboty, Maurer dokonce do neděle. Těch pár dní bylo na děkanství živo, večer vysedávali jsme po večeři v útulné jídelně až do 11 hodin. Po večeři přišla i sl. Toni se sl. učitelkou a Hermínkou, vojáci vyprávěli o svých kouscích z kasárenského ovzduší, smích hlaholil přes tu chvíli a české písně nesly se z okna jídelny do tiché noci. Nebyly to snad: „Pozdvihni se duše z prachu“, nebo: „Zde v zkroušenosti padáme“, nýbrž nevinné vojenské písničky, z nichž jednu si celé děkanství zapamatovalo na památku. K oživení vzpomínek zde její text:

V Dalmacii, v Dalmacii v to dálném kraji, (opakuje se)

jsou tam hory, skály vysoké,

po nich se tam procházejí darmusové.

A kdož by darmuse ne-a-ne-a-ne-miloval, vždyť je jak by ho vymaloval,
červené tvářičky, bílé tělo, jakoby z komína vyletělo.

Přišel rozkaz od císaře Franze Josefa,

Aby všichni darmusové táhli do světa.

Že jde Turek s mocí velikou, dejte pozor, darmusové, ať vás nesmetou.

A kdož by darmuse ne-a-ne-a-ne-miloval, vždyť je, jak by ho vymaloval,
červené tvářičky, bílé tělo, jakoby z komína vyletělo.

Neplačte vy rodičové a frajerko má,

až já budu Turky rubat vzpomeňte na mňa.

Až nám Pán Bůh z vojny pomůže, vezmu si já tě já za ženu, ty mne za muže.

A kdož by darmuse ne-a-ne-a-ne-miloval, vždyť je, jak by ho vymaloval,
červené tvářičky, bílé tělo, jakoby z komína vyletělo.

Kapitola dvacátá devátá

Pán svých neopouští

Tato kapitolka je vlastně pokračováním kapitoly dvacáté šesté. Zaopatřování v Rychnově byla tak častá a pestrá, že některá znovu stojí za zmínku.

Asi 15 minut za Reiterschlagem za malým lesíkem stála samota, ne nepodobná perníkové chaloupce v pohádkách, jenomže ten perník scházel. Bydlil tam jakýsi Preining se ženou a dvěma neduživými velmi bledými dětmi a babičkou, zvanou Sucko příjmením. Tato stařena, pokud trochu jen mohla, nikdy v kostele nescházela, třebaže měli do chrámu skoro půl-druhé hodiny. Po ranní chodívala se ohřát v zimě do kuchyně ke sl. Toni, která podobných štamgastů mívala vícero. Sedávala na lavici u stěny a hovořovala tuze ráda, vždycky velmi vážně a velmi pomalu - a důležitě. Přišel-li jsem tu a tam do kuchyně ke snídani, neopomněla mě mladíčkově dávat spasitelné rady, zvláště co se udržení zdraví týká. Sl. Toni obyčejně na mne mrkávala při těchto napomenutích, arciť, aby stařena neviděla, já pak stěží někdy zdržel jsem se smíchu. Hned první podzim přinesla mi Sucková veliké klubko doma upředené vlny, abych si s ní dal udělat pořádné teplé ponožky, anžto od nohou pochází nejvíce neduhů. Nu, myslila to jistě dobře se mnou.

Časem přestala chodit do kostela, protože už prostě nemohla a nesla velmi těžce tuto ztrátu mší svatých. Nosíval jsem jí buď sám nebo pan děkan častěji Tělo Páně. Pamatuji se, že přišel kdysi posel v děsné vánici, abych k ní šel, že se jí přitížilo. Poněvadž vál tuze ostrý vítr, vzal jsem si povoz od kováře a jel tam, zabalen v kožichu - ještě mne vítr profoukl. Ale stařence zase otrnulo.

Byl jsem u ní po té ještě vícekrát.

Kdysi, uprostřed léta, za parného srpnového dne, vydal jsem se v tamní kraj na procházku s Niglem, svým ministrantem a assistentem. Ani jsem na stařenu nevzpomněl, když při svém bloudění najednou z daleka jsem ušel známou perníkovou chaloupku. Zaměřil jsem k ní, abych babušku navštívil.

Klepal jsem na dveře, marně, byly zamčeny. Klepám na okno, nic se nehýbe. A přece stařena určitě doma je, vždyť je uvázána na lůžko. Světnice měla - jsouc rohová - čtyři malinká okénka. Jedno bylo maličko pootevřeno, i rozhodl jsem se, že tam vlezou oknem, třebaže Písmo praví: „Kdo nevchází dveřmi do ovčince, nýbrž odjinud vstupuje, ten je zloděj a lotr.“ /Jan 10,1/

Nigl podstavil mi pod okno jakousi dřevěnou kozu a já tak tak že jsem maličkým okénkem proklouzl. Ale hned tu byla nová překážka - tkalcovský stav, těsně u okna, kterak prolezu, abych nic nepoškodil? Nu, prolezl jsem šťastně a stanul u lože staříčké Suckové. Poznala mne, usmála se, už ani hlavou nemohla pohnout a mluvila velmi těžce, sotva slyšitelně. Nabídl jsem, když už tu jednou jsem, že ji aspoň vyzpovídám, třebaže jsem byl jen v listráčku a beze stoly. Však, pomyslel jsem si, byl jsem svěcen a k rozhřešování oprávněn já a nikoli štola nebo talár. Stařenka s radostí přijala mou nabídku. Zpovídala se, jako vždycky, důkladně a já si při jejím vyznání myslil: Bože, kdybych byl také jen takovým hříšníkem, nebál bych se ani Tvého soudu a rád bych jednou umíral.

Sednice, jinak dosti prostorná, byla cele zaplněna kromě různých krámů dvěma tkalcovskými stavy, u nichž oba manželé mladí po celou zimu pilně pracovali, aby uživili sebe i své děti, protože v zimě jiné obživy nebylo. Rozloučiv se se stařenkou a leza přes stav, dostal jsem se opět šťastně k otevřenému okénku, jímž jsem vyšel.

Asi týden na to přišel Preining všecek zoufalý, že našli babičku mrtvou v posteli, když se večer vrátili z lesní práce, že zemřela bez sv. svátostí. Potěšil jsem jej, že zcela bez sv. svátostí nezemřela, že jsem ji teprve před týdnem sám zpovídal.

Jiné zaopatřování mi tane na mysli, kde to bylo daleko smutnější. Bylo to v zimě, šel jsem kdysi rovněž s Niglem do Multerbergu, kde jsem navštívil v malinké, špinavé komůrce opuštěnou stařenku, trpící velmi bolestivým neduhem v obličeji (rakovinou). Multerberg je dobrou hodinu do kostela, stále do mírného kopce, směrem jihovýchodním. Stařenka ještě s bídou přecházela, snad proto, že musila, majíc prabídnu, ba skoro žádnou posluhu. V sedmičce všecinko bylo zakouřeno, tmavé a jediné maličké okénko obráceno bylo k severu, bez jakékoli vyhlídky. Smrákalo se již tehdy a já chvátal k domovu, byltě nevlídný zimní večer a vanul ostrý severák. Víím, že jsem byl tehdy rád, že mám chlapce s sebou, jinak by mi bývalo v tomto čase hodně úzko u srdce v tamních pustinách. To bylo před adventem. Asi 10 dní později, právě před sv. Mikulášem v noci asi v 1 hodinu přišel posel, abych šel honem tutěž babičku zaopatřit, že umírá. Vyšli jsme do tmavé noci, nikde ani hvězdička nezamrkala, všude čiročirá tma a k tomu taková vánice, že za okamžik se mi zdálo, že mám obličej prosekaný jehlami. Vanul ledový vítr, který přinášel stále nové a nové spousty sněhových vloček. Prošli jsme Rychnovem dolů, šli jsme kolem kaple a domku Rosenauera Maxe, já stále jsem nevěděl, kde to jsem a kam jdu, svíčka v lucerně sice kmitala, já však ztratil orientaci úplně. Po nějaké cestě, i v létě prabídné, nebylo ani řeči. Sníh se bořil, šel jsem slepě za svým průvodce, klada své nohy do jeho šlépějí. Cesta zdála se mi tehdy nekonečnou. Uši zaléhal nepřestávající hukot a hvízdot větru, do očí se sypal ledový, ostrý sníh, nos stěží lapal ledový vzduch.

Přitlačil jsem si čepici až ke krku, byla vlněná, teplá, dárek to sl. Toni k Ježíšku, nic naplat, vítr i skrze čepici profukoval a sníh dral se i za límec. A stálé stoupání a jenom stoupání, nikde nic nevidět, i keře byly sněhem zasypány, jen cesta kolem lesa skýtala jakýs takýs útulek před dotěrným větrem, ale jenom chvíli. Zase les pominul a já slepě šel za průvodcem, marně pátraje po značkách, jimiž se řídí. Kromě sněhu nebylo pranic vidět. Jak ten člověk tehdy trefil do Rychnova a z Rychnova zase domů, je mi dodnes záhadou. Ti lidé musí mít nějaký kromobyčejný instinkt, který jim ukazuje cestu i tehdy, kdy po ní není potuchy. Přešli jsme silnici, vedoucí od Reiterschlagu k Rosenau, po níž také nebylo památky, a nastalo nové stoupání, nové rvaní se sněhem a větrem. Vstoupili jsme podruhé do lesa, kde vítr aspoň poněkud o stromy se tříštil. Když asi po čtvrt hodince les po pravé ruce opět pominul, vedla cesta náhorní rovinou, ničím neoznačená. Pravděpodobně jsme po ní nešli, prostě jsme se rvali se sněhem jdouce za určitým cílem, známým pouze mému průvodci. Sníh přestal padat, vítr burácel stále tutěž píseň. V tom asi 1 km od nás zahlédli jsme oba

světlo lucerny. Chodec šel proti nám, avšak zcela jiným směrem, jakoby k Haslachu. Můj průvodce přidal do kroku. Asi za 10 minut uchytilo se světlo svíčky na jakési zdi, přicházeli jsme do Multerbergu, mohlo být tak kolem 3 hodiny noční. Za chvíli stanuli jsme na prahu stařenčiny světnice, u cíle. Světnice byla plnička sousedů a sousedek modlících se nahlas sv. růženec. Na loži ležela trpitelka - s podvázanou bradou. Přišel jsem pozdě. Poněvadž smrt dokonala své vysvoboditelské dílo teprve malou chvíli před naším příchodem, udělil jsem nicméně sv. zaopatřování ubožačce s podmínkou, je-li ještě aspoň krapet života v ubohé té bytosti, pomodlil jsem se s ostatními hlasitě a nastoupil zpáteční cestu s trpkými výčitkami svědomí, proč jen jsem stařenku aspoň nerozhřešil před 10 dny, kdy jsem ji viděl naposledy, přišel jsem tehdy již stejně potmě domů.

Cesta zpět nebyla o nic lepší cesty tam. Po našich šlépějích nebylo již zase ani stopy. Vítr ještě zesílil a sníh spustil se v nových spoustách. Šlo to tentokráte pomaleji, třebaže s kopce. Byli jsme oba uondáni, kalhoty nad botami začaly po kolena již promáčet, také od nohou šel chlad do celého těla. Cestou modlil jsem se růženec, hovořit nebylo možno jednak pro skučící vítr, jednak proto, že jsem nesl Tělo Páně zpět. Když jsme vycházeli z lesíka nad Klein Rosenau, ozval se mohutný zvonu hlas, zvoucí osadníky poprvé na roráty. Nesl s v křišťálově čistém vzduchu nad spoustami sněhu jako anděl míru a pokoje. Přidal jsem do kroku, abych se ještě mohl rychle převléknout a přezout, takže jen s nepatrným zpožděním po půl 7 jsem již šel zase k oltáři, zatím co pan děkan již dávno pilně zpovídal v ledové zpodobě.

Kostel byl všecek ozářen sloupky a svícemi a vznášel se nad spoustami sněhovými jako Noemova archa míru nad vodami.

Snad tou dobou vstupovala velká trpitelka z Multerbergu do chrámu věčného pokoje. Vždyť přijímala vždy ráda sv. svátosti, žila životem spravedlivých, neznajíc nic, kromě modlitby, práce a utrpení a utrpení jejích posledních let bylo tak veliké a tak heroicky snášené bez nářků a reptání, že Pán jistojistě rád přijal její celoživotní oběť jako dostatečné pokání.

Dva dny po té jsme ji pochovali za nejkrásnější sluneční pohody do hrobu vystlaného samými brillianty a perličkami sněhově bílými.

Kapitola třicátá Biřmování a pohřeb s potížemi

V roce 1923 byly v Rychnově dvě velmi řídké slavnosti a to brzy za sebou. Dne 12. srpna konalo se svěcení zvonů, o němž již byla řeč v kapitole XXV.

Od 27. září do 29. hostilo děkanství opět pana biskupa Šimona Bártu z Čes. Budějovic, jehož pozval pan děkan, aby oslavil 250leté výročí postavení tamního krásného domu Božího. S touto návštěvou byla spojena také biskupská visitace a biřmování. Co tahle dvě poslední slova znamenají, kolik starostí, psaní, kontrol, zlostí a práce v duchovní správě, dovede si řádně představit jen farář, který kdy visitaci prožil. Již dávno před tím musí být pořízen přesný seznam biřmovanců s celým nacionale a s adresou kmotra při biřmování. Pak dlužno pro každého biřmovance psát zvláštní biřmovací lístek, po biřmování se zapisují všichni biřmovaní jednak do matriky biřmovaných, jednak se dělají poznámky o vykonaném biřmování do matrik křestních k jednotlivým biřmovancům, u těch, kteří narodili se v cizí, na příklad v rakouské farnosti, třeba po biřmování rozeslat lístky od biřmovanců opět sebrané k zápisu příslušným farním úřadům. Ale to není všecko.

Biřmovance, zvláště ze školy již vyšlé, nutno před biřmováním na tuto svátost připravovat, rovněž tak děti ve škole, s nimiž nad to třeba zopakovat celoroční látku ke zkoušení. V kanceláři musí duch. správce zrevidovat a dopsat veškerá chybějící data ve všech matrikách, zvláštní péči jest třeba věnovat farní kronice, záznamům intencí, zkrátka: takový biskup netoliko že omaká veškerou kancelářskou tepnu farářovu, ale podívá se mu i do žaludku jeho osady. Bezprostředně před biřmováním nutno jest všechny biřmovance vyzpovídat, postarat se o náležité uvítání páně biskupovo, projít celičkový kostel od základů až ke špičce věže, je-li vše v pořádku, protože leckterý biskup má zálibu v hledání chlupů na dlani. V kanceláři musí být složeny v pozoru jako vojáci netoliko veškery křestní, oddací a úmrtní matriky, nýbrž i indexy, snubní protokoly, prohlášení knihy, kostelní účty, protokoly o opravě budov, třídní knihy jednotlivých škol a tříd, poslední vůle

farářova atd.

Jaký div, že už měsíc před visitací pan děkan nebyl v náladě? Místo na skleničku k Schmiedovi nebo na kus řeči k Ortbauerovi do Berneku musil se uzamknout do svého Karlštejna v rohovém pokoji a zaměnit cestovní hůl za kancelářské péro, jemuž jaktěživ jeho srdce nepatřilo. Při obědě a večeři upozorňoval, co bude ještě třeba zařídit, nač se nesmí zapomenou, aby vše klapalo. Za takových příprav čas přímo letěl a aniž bychom se nadáli, bylo tu 27. září.

Již den před tím jsme zpovídali, rovněž tak tento den ráno. Po sv. zpovědi a sv. přijímání byla poslední příprava všech na sv. biřmování, takže k oltáři ten den dostal jsem se až k 11 hodině. V poledne přijel poštou pan vikář, přesně ve 4 odpoledne, jak stanoveno, přijel sám pán biskup s ceremonářem, kanovníkem Mgreem Simethem a komorníkem. Po krátkém svítání před kostelem odebral se do stánku Božího, kde na choru se rozhlaholilo dost dobře nacvičené: Ecce sacerdos magnus. Nejprve byla pobožnost za zemřelé, průvod na hřbitov, pak v kostele sv. požehnání, po němž visitace svatostánku.

Na sv. Václava, 28. září, měl pan biskup slavné zpívané bohoslužby na poděkování za 250leté trvání kostela, po nichž pan ceremonář vyslovil naprostou nespokojenost s funkcemi okolních pp. farářů, zvláště řeholního kleru, který při této mši svaté se raději věnoval breviáři, nežli od ceremonáře mu určeným funkcím. Odpoledne jel pan biskup podívat se do Sv. Tomáše, zatím co my obyčejní smrtelníci jsme zpovídali ještě biřmovance, kteří včera přijítí nemohli. Při večeři přišla místní kapela zahrát pod okna ke cti páně biskupově, začez jí tento osobně poděkoval. Pan biskup byl dříve profesorem náboženství, proto rád zaváděl řeč na svůj obor. Tak stalo i při večeři v Rychnově. Vyslovoval častěji svůj názor, že jest nejlépe podávatí dětem bibl. Dějiny doslovně tak, jak byly napsány z vnuknutí Ducha sv. Mně při těch hovorech chodili mravenci po zádech. Já jsem býval rád, když jsem jakž takž dětem děj německy podal, na učení se z paměti nebylo času, neměl-li jsem zanedbávat hříbky v lese, lyžování v zimě, tu a tam nějakou tu muziku a hlavně korespondenci se seminářem, která bývala neobyčejně čilá. Byl jsem rád, když večeře skončena a šel jsem hned k řídícím, kde jsem měl dočasný svůj kvartýr, neboť v mé residenci sídlil p. ceremonář. Tam rozžehl jsem lampu petrolejku, sedl k nočnímu stolku, zacpal uši a začal pilně se učit katechismu, při čemž jakýsi rarach mi stále houkal do obou uší: „Jó, milej kaplátku, přijde čas, že se zima optá, cos dělal v létě, a biskup, cos dělal v škole!“ Vzbuzení lítosti tentokráte houby pomohlo, církevní hierarchie bývá daleko méně milosrdnější nežli milosrdný Hospodin.

Druhý den byla v 8 hodin mše sv., po ní zkouška z náboženství. Nejprve zkoušel pan děkan, hodně dlouho, aby na mne vybylo času co nejméně blahorečil jsem mu za to v duchu. Konečně i má zkouška dost dobře dopadla, šťastně jsem si zapamatoval dobře pár včera večer narychlo nadřených odpovědí a tak byla situace zachráněna. Pak bylo biřmování, po něm audience u Jeho Excellence, při níž zase mi pomáhal z bryndy dobrý pan kanovník Simeth. Dostav spasitelné napomenutí, kterak mám pana děkana býti poslušen, vyšinul jsem se z páně biskupova pokoje, jsa rád, že pokoj Páně jest už se mnou. Odpoledne odejel pan biskup do Schläglu, aby se již více nevrátil. Jak ho mám rád, udělal jsem za ním veliký latinský kříž a přál mu v duchu šťastnou cestu. Já sám? Pan biskup byl daleko uznalejší mne. K vánocům pod stromeček poslal tři plachty, jedna z nich měnila pana děkana na konsistorního radu, dvě ostatní přinášely mně a pilnému kostelníkovi na žádost páně děkanovu pochvalné uznání. Když jsem však začal panu děkanovi radovat, zle se na mne obořil, musil jsem zůstatí při starém. Jeden z jeho kolegů mu přál, aby byl tak dlouho živ, až se konsistoř bude ptát na radu, což se rovná nesmrtelnosti, kteroužto bych přál předobrému Monsignorovi také já.

Ještě jednou jsem se toho roku setkal s Jeho excellencí. V pondělí 19. listopadu ráno již ve čtvrt na 6 přišel do kaplanky pan děkan, co máme dělat, že zemřela žena finančníka oddaná s ním pouze civilně. Ujednáno, že pojedu do Černé Hůrky (20 Km) a odtud zeptám se telefonicky na konsistoři. Celebroval jsem tedy v 6 ráno, načež jsem jel do Černé Hůrky, třebaže mne v noci pronásledovala loudavá s tryskem. V Černé mi pan vikář oznámil, že u nich není telefonu a poradil, abych jel přímo do Budějovic, půjčil mi své boty a já nedal se dvakrát pobízet. Štěstí mi přálo. Sotvaže jsem ve 2 hodiny odpoledne vstoupil do nekuřáckého vagonu, šel mi vstříc milovaný spolukonseminarista, nyní želnavský kaplan Bouza, s nímž byla fůra hovoru až do Budějovic, kde jsem si v semináři půjčil talár a cingulum a šel rovnou k panu biskupovi. Přijal mne vlídně a když jsem mu vysvětlil, že nebožka z Círky sv. nevystoupila formálně a do kostela chodívala, rozhodl moudře, že by nebylo radno souditi přísněji, nežli snad bude soudit Hospodin. Zemřela náhle při

chrlení krve, kdyby bývala byla nemocná, možno mít za to, že by si byla zavolala kněze a dajíc do pořádku své civilní manželství církevním sňatkem, byla by se asi dala zopatřit. Proto dovolil církevní pohřeb, který den na to vykonal pan děkan sám, bez obvyklé assistance, a pouze v rochetě, bez pluviálu, aby zas osadníci viděli, že tu určitý rozdíl přece jenom je.

Jinak každý pohřeb byl v Rychnově slavný. Ti dobří lidé si ho věru zasloužili, nejen za tu celoživotní klopotu, nýbrž i za svou věrnost v plnění náboženských povinností zvláště v neděli. Pna děkan následkem prázdného žaludku bývával při tom trochu nervosní, hromosvodem bývali kluci ministranti, někdy i nevinný „Kchodl“ - kostelník. Assistance býval i při nemluvnětech. Pro mrtvolu se dále nechodilo, nežli na náves, pár kroků od kostela, načež po písničkách a žalmu De profundis nesena každá rakev do kostela na mši svatou zpívanou, po níž bylo slavné Libera a průvod na hřbitov. Od pana děkana jsem se naučil hned na počátku konati obřady pomalu, důstojně a když jsem po 2 letech přišel do města a pochovával tímto způsobem dál, budilo to pozornost, že se pohřeb neodbývá. U hrobu nad rakví míval pan děkan kratší jadrnou promluvu. V Rychnově křest, oddavky i pohřeb byly vždy především bohoslužbou, nikoli divadlem, tím méně cirkusem.

Kapitola třicátá první Podzimní oasy a vánoce 1923

V roce 1918 vyšel první soustavný církevní zákonník, zvaný Codex juris canonici, kde je pamatováno na všecko možné, co s Církví Boží nějak souvisí. A poněvadž kaplani znamenají ve vojště Páně asi tolik, jako bývalí frajtri, čili svobodníci v armádě, přinesl i jim Codex nadílku v podobě tak zvaných trienálek. Co jsou to trienálky? Asi taková radost, jako když pan učitel nechá kloučka po škole právě v den, kdy má s ostatní partou vyjednáno, že hned po škole půjdou do sousedovy zahrady na hrušky. A tak každý kaplan, sotvaže seminář opustí, musí se po tři po sobě jdoucí léta připravovat na trienální zkoušky. S touhletou prahanebnou vyhlídkou do budoucnosti opouští každý neumísto seminář, posuďte sami, může-li mít nějakou radost ze života?

A nad to se musí ke zkouškám studovat zrovna, když je na Šumavě Boží příroda rajsky krásná, v září a v říjnu, kdy lesy hýjí sterými barvami, kdy za mlhami dunajské kotliny začínají se pomalu ukazovat za mrazivých dnů nádherné obrysy Traunsteinu, Dachsteinu, Höllengebirge atd. A tu rychnovský kaplan, místo aby vzal hůl a brousil po vrcholech hor a kochal se divy Boží přírody, měl brát do ruky staré psané umouněné přednášky, zvané saláty, a studovat nějaké kotel, katel, hitkatel, išimaraj a šimširuraj? A zrovna ne! Proč dáváte zkoušky zrovna do nejkrásnější doby poprázdninové? Ostatně náš ročník platíval vždycky, ať studoval, čili nic, u preláta Slavíka za pelech arcilenochů. Bude nás starý pán otravovat nějakými šva immobile a šva mobile, které bohoslovec Andersen znázorňoval do vzduchu hozeným dvakrát proštípnutým železničářským lístkem?

Starostlivý pan děkan častěji při večeři se ptával, zdali už jsem si látku přeříkal a jak se cítím. Chudák, netušival, že je mi, jakoby na uzene se zelím sypal cukr, či přiléhavěji vyjádřeno, jakoby mi na makové buchtě přisejpával papriku s pepíkem. Sousto se mi v hrdle zastavovalo a já s panickým uzarděním a nejistým hlasem ho ujišťovával, že se vynasnažím, abych Rychnovu hanbu neudělal. Po večeři pak aspoň k uklidnění svědomí jsem brával lejstra do ruky a nad nimi špačky tloukával.

Najednou tady byl 14. říjen, neděle. Po ranní šel jsem na dráhu, třebaže přšelo. A přšelo mi celou cestu, takže ani brevír jsem se modliti nemohl. Za to jsem meditoval v podobenstvích, jako na příklad mi ty nepřestávající krůpěje připadaly jako pláž té Boží přírody nad ubohými vědomostmi, které tenkrát nesl rychnovský kaplan do jižní metropole. A poněvadž tento bídný hříšník byl tak zatvrzelý, že ani na lítost nevzpomněl, vzbuzovala sama příroda za něj lítost víc než dokonalou, dáli se tato měřiti množstvím prolitých slziček.

V pondělí zase přšelo, ten den jsem byl školskou pílí zrovna posedlý a v lejstrech jsem se zrovna válel, jenomže tento den měl pouhých 24 hodin, z nichž o celou třetinu si zcela drze řeklo mé hříšné tělo. Když jsem se v úterý ráno probudil, měl jsem pocit, asi jako když pradlena oběma rukama špinavé prádlo ždímá. A ta pradlena jakoby místo sukně měla paspulovaný talár, na špičce nosu pozlacené brejle a ždímajíc, tak trochu trhaně jakoby pronášela: „???, ono z něho ani nekape,

není v něm rajn senkrachts kór nic!“ Na štěstí to byl pouhý polospánek. Skutečnost byla jiná. Eminenter jsem sice při zkoušce neutržil, také žádný aplaus jsem po zkoušce nezaslechl, ale, když mne pan sekretář propouštěl, ujistil mne, že jsem šťastně obstál. Byl jsem tak skromničký, že jsem více nežádal. Vyklopil jsem žádanou taxu a hned po ní jsem se ztratil z konsistoře jako když na vrabce se střelí.

A přece i ta neblahá trienálka byla oasou v poušti života - byla aspoň příčinou, jak se dostat domů. Druhou oasou byl 15. listopad, kdy měla maminka přijetí do Vltavice, kam mi chtěla přivést kus pečené husy. Ta husa bývala našim vepříkem. Maminka již za mých studentských let krmívala jich celou řadu před vánoce, bývala v tom oboru zrovna mistrem, neboť dovedla vykrmiti husu až na 12 i více kg. Sám jsem jí v tom pomáhal. Aby tedy se tradice neporušila, neměl jsem ani jako kaplan přijít o domácí hody. Na neštěstí zase přšelo, ba padal mokrý sníh v ujednaný den. Nicméně vydal jsem se na cestu do Dolní Vltavice, těšil jsem se jednak na shledanou s matkou, jednak na ty hody tělesné, které, ač nádoba jsem nikterak nezavrhoval. Na neštěstí maminka s poštou nepřijela, pošťák přivezl pouze balík od ní, že prý zůstala na nádraží, nedoufajíc, že bych v takové čině se na cestu vydal. Z Vltavice na nádraží už bylo pouze 1 a půl hodiny cesty, boty byly už promočeny stejně, nevidáno, šel jsem dále a po poledni zastihl jsem maminku jako oukropeček sedící samotnou v čekárně v koutku. Uviděla mne s radostí, nicméně dělala si starosti, jakže domů dojdu v téhle čině. Do příjezdu vlaku jsme spolu pobyli přece asi hodinku. Když odjela, mávajíc dlouho šátkem z otevřeného okna, dokud vlak nezatočil, zašel jsem do hostince ke Stadlbauerové, kde jsem dostal k občerstvení šálek teplé kávy, načež ihned vydal jsem se na zpáteční cestu, chtěje do tmy dorazit domova. Na štěstí přestalo pršet i padat sníh, takže aspoň brevíř mohl jsem si cestou odříkat. Čím déle cesta trvala, tím zdála se mi delší. Nikde nebylo človíčka, jen já jako osamělý poutník jsem skákal přes louže a silniční jezírka. Domů jsem došel už za tmy, na smrt unaven a vysílen. Slečna Toni mi ihned dala teplou večeři, načež ihned jsem odešel do kaplanky, netouže po ničem více, nežli po lůžku. Vykonav jen krátkou večerní pobožnosti, vskočil jsem do peřin. Ale jednu radost jsem si neodepřel. Už v sedě na lůžku jsem rozbalil veliký balík, zatím od pošťáka do děkanství donesený a na židli vedle postele kladl maminičky dárky: Kus pečené husy, buchtu, cukrovinky doma pečené, něco čokolády a - nové zimní papuče. Bylo mi jako malému dítěti, když vstoupí do rozzářené světnice, kde na stole stojí vánoční stromeček a pod ním řada dárků od Ježíška. Tohle byly dárky od maminky - pro duchovního, čili spirituála, nebyl to - s potahem na tu přílišnou radost z těchto příliš tělesných darů - spíše korporál? Ať si, člověk je tím déle šťastnějším, čím déle dovede býti dítětem.

Na vánoce 1923 maminka nepřijela. Jednak bylo hodně špatné počasí, jednak jsem měl hodně práce, jednak s kázáními, jednak bylo mi dopisovati ještě biřmovací matriku a dělat záznamy biřmovanců do matriky křestní. A přece i tento štědrý den byl krásný.

Počasí byl pro vraha. Netoliko že padal sníh, netoliko že se sypal jako z duchny, ale byla taková vichřice a taková sněhová bouře celé odpoledne, že s bídou jen jsem doskočil k večeru do kostela z fary, abych si dodělal breviář. Kostelník ten den býval v kostele při práci od časného rána až do tmy. Vyčistit celičkový kostel, každou pavučinku i na vysokém stropě, všechny oltáře pokrýt čistými plátny, vyleštit svícny, všude dát nové veliké svíce, kolem hl. oltáře rozestavit vánoční stromky, postavit jesličky, připravit velkou petrolejovou lampu na půlnoční, to všecko byla práce nemalá. Kolem páté hodiny přišel ke mně a šeptal mi, že mám jít domů. Nevěděl jsem, proč, když večere bývala až kolem sedmé hodiny.

Vyšed již za tmy z kostela, uviděl jsem jasně ozářená okna kaplanky. Co se to děje, snad mi tam něco nechytlo? Běžím nahoru, na stole stojí krásný vánoční planoucí stromek s ovocem, cukrovím a řetězy. Letos poprvé v životě jsem stromku nestrojil. Běžím do kuchyně se ptát, odkud se stromek vzal, nikdo nic nevěděl. Teprve později jsem se dověděl, že klucí ministranti Nigl s Prieschlem (dnes Redemtoristou, který okusil koncentráku) mi sami stromek ustrojili doma a pak v bouři donesli, načež, rozsvítivše svíčky, vyběhli na hřbitov, kde po pás prý stáli na špičkách ve sněhu a dívali se do oken, zdali uvidí, jaký dojem na mne překvapení učinilo.

Po večeři zašel jsem na chvíli dolů do „předměstí“ k Niglům, abych se vděčným hochům poděkoval za jejich pozornost, která mne opravdu těšila. Na zpáteční cestě zastihl jsem v průjezdě Josefa Anzingra přes krutou nepohodu stát smutně pana četn. Strážmistra Míku. Vzal jsem ho pod paží a pozval do kaplanky, kde mi skoro se slzami v očích vypravoval, že mu hospodská dala k

večeři - dnes, na štědrý den - dva ohříváné párky. Rozsvítil jsem stromeček, podal mu od slečny Toni mi darovaný vrchovatý talíř cukrovinek a pobídl ho, aby aspoň trochu užil štědrého večera. Teprve před půlnocí jsem ho doprovázel po tmě dolů, proto jsem neviděl, šilhal-li po kuchyni. To jsem ještě nevěděl, že vedle kaplana má kohosi raději ve faře. Až později svatební ohlášení mne o tom poučilo. Měl srdce provrtané - sl. Hermínkou.

Kapitola třicátá druhá Záběry z duchovní správy. Šumavský ráj.

Již v předchozích kapitolách bylo řečeno, že duchovní správa v Něm. Rychnově byla sice fyzicky častokrát vyčerpávající, nicméně po většině byla velmi radostná. Je pravda, že telefonické spojení poštovní bylo tehdy přes 2 hodiny daleko, v Dolní Vltavici, lékař ještě dále, ve Frymburku, spojení drahou bylo teprve z Černé Hůrky, tedy 20 km, cesty byly a jsou do dneška prabídné, jediná silnička jdoucí přes Rychnov byla takovou okresní popelkou, které si skoro nikdo nevšímal. Do Vyššího Brodu a do Kaplice přijel aspoň v r. 1937 prezident, kvůli němuž horem pádem byly kvůli jediné jeho cestě luxusním autem dány do pořádku celé desítky km silnic, silnička naše zůstala, jak byla, vymlácená, vypršená, vyšlapaná, vyježděná. Co konečně na záleží na tisících jednotlivcích tak zvaného „lidu“, zvláště když neumí náležitě manifestovat, křičet, schůzovat, protestovat, oslavovat? Koňských potahů bylo v celé obci tak málo, že by byl všechny koně všech šestnácti vesnic snadno na deseti prstech spočítal. Jízda autem byla skoro nemožná, nezbyvalo tedy, nežli chodit všude pěšky, zvláště při zaopatřování. V zimě pak na jiný způsob komunikace nebylo ani pomyšlení.

A přece byli jsme tam oba vždy spokojeni, ba šťastni mezi těmi boдрými, nefalšovanými horaly, kteří po celý život zápasili s bídou, jedno bohatství jim však upříti nelze: Měli hlubokou víru a proto i srdce na pravém místě a - byli vděční. Snad cítili instinktivně, že kněz tam pro ně přináší oběť, že by jinde mohl žít daleko lehčeji a pohodlněji, proto si ho vážili a měli ho v úctě.

A kněz si vážil jich. Neplatili tolik korunami, jako spíše upřímným: „Pán Bůh zaplat“ a svými modlitbami, které byly vskutku účinné a jichž sílu člověk skoro denně pociťoval. Proto jsme je rádi navštěvovali.

V Berneku pamatuji si živě na dva staré manžele, nemýlím-li se bydlili v domě Lausbergrově, ale jistě netvrším. Chodilo se k nim nikoli dvorem, nýbrž zvenčí a schody nahoru podobaly se spíše vstupu do kurníku. Jejich světnička obrácena byla na sever, dvě malá okénka bývala v zimě i v létě ucpána pilinami, aby drahocenné teplo neunikalo a zdravý vzduch neměl mnoho přístupu. Kdykoli tam člověk zavítal, vždycky ušel tentýž obrázek. Na jedinké prastaré židli seděla vetchá stařenka, slabostí sotva šepotající, a na lavici seděl dědoušek, s hlavou na stole opřenou, hluchý už řadu let, tak, že marno bylo se pokoušet o nějaký rozhovor. Oba byli bezmocní, samotni u cizích lidí, tuším, že bezdětní. Oba staří, hluší, vzájemné dorozumění dalo se pouze posunky, oba žili životem smrti podobným.

Chodíval jsem tam častěji, nemusil jsem tam lámat němčinu, stačilo jednomu po druhém stisknout a pohladit jejich vrásčitou ruku, po případě zanechat jim tam malý obrázek, který při jejich prostičkém způsobu života stačil úplně, aby vnesl aspoň trochu radosti do jejich smutné domácnosti. Člověk tu viděl názorně, že pravdu děl Diogneses řka, že člověk je tím šťastnějším, čím méně má potřeb.

Jindy opět - bylo to v lednu 1924 - ve čtvrtek, kdy se neučilo, vydal jsem se na lyžích s oběma svými ministranty do Multerbergu. Slunko sice nesvítilo, bylo pod mraky, nicméně mrzlo náležitě, takže, když po hodinové pouti jsme dosáhli cíle, hoši byli jako dva rampouchy. Jak také jinak při jejich primitivním oděvu? Slabá košilka, polovlněná bunda a lehký kabátek. Zavedl jsem je do hospody, požádal, aby jim hospodská udělala teplý čaj a jel jsem dále. Ta hospoda stojí za zmínku. Byla až na konci vesnice vpravo na svahu, lezlo se do ní dlouhou tmavou chodbou a lokál pro hosty tvořila světnička, která byla zároveň kuchyní, ložnicí, jídelnou a trochu také stájí. Víím, že mladý hospodský měl fůru malých dětí, takže klucí měli o společnost postaráno.

Jel jsem na lyžích ještě dále,ž k samým zemským hranicím kde stály tři samoty na naší a jedna na rakouské půdě, také na samé hranici. Bez lyží bych se tam byl nedostal, protože byla spousta sněhu a cesta žádná.

Navštívil jsem starou Biermayerovou, která ležela už léta, nemajíc chuti ani k jídlu ani k životu, o domácnost se staral asi 30letý hodný svobodný syn, který vařil, poklízel, spravoval, látal staré hadry a ošetřoval ubohou matku, kdežto její hodně starší muž po celý den seděl u stavu a tkal, aby uživil celou rodinu. Jako všude, tak i zde byla jediná obývací místnost vším, takže ubohá nemocná musila celičkou zimu od Božího rána až do večera poslouchat pekelný lomoz tkalcovského stavu.

Všichni přijali mne více než radostně. Netoliko že si vždycky vážili návštěvy kněze, ale přišel vůbec někdo, o němž bylo možno pak hovořit, přišel někdo, který trochu aspoň zpestřil jejich po celičkou zimu od lidí odříznutou samotu. Ubožačka aspoň na krátko zapoměla na svou bídu a opuštěnost, oči se jí rozzářily a člověk jen nerad od těch lidiček odcházel, cítě až příliš dobře, jak šedivý asi jen ten jejich život beze změny a bez radosti. Vedle Biermayerů bydlil Pesl, hranatý, ramenatý domkář, táta tří synů, z nichž žádný svého otce nezapřel. Mluvil pomalu a moudře, jeho žena, rovněž náležitě široká, byla z téhož kvádru, jako její manžel, dobračka. Neměli žádného zápraží, z maličké předsíně šlo se rovnou na louku, uprostřed níž chalupa stála a chtěl-li se někdo z nich podívat do Rakous, stačilo nějakých 15 kroků jít za chalupu - byl v „cizině“. Nedaleko domku byla na malém vršíčku kaplička.

Po těchto návštěvách měli jsme namířeno ještě do Reiterschlagu, než blížilo se večerní šero, nezbylo, nežli pospíšiti si k domovu. Cestou v zimě, větru, mrazu a šeru potkali jsme v lese asi 12letou školačku, takto nemanželské dítě, šla chudák, ze žebroty, nesouc si maličký uzlíček.

Doma místo útulné vytopené kaplanky čekalo na mne zaopatřování.

Kapitola třicátá třetí Ztracená a nalezená ovečka, čili cesta k srdci vede žaludkem

Byla-li zima 1922/23 krutá, zima 1923/24 byla ještě horší, zvláště co se sněhu týče. Toho napadlo tolik, že takových spoust nebylo pamětníka. Ve své apoštolské horlivosti jsem za to velebil Hospodina, protože jednak nejezdila pošta a tudíž byl pokoj od korespondence, jednal byly cesty tolik zaváty, že škola musila zůstat uzavřena.

Nemohli z vesnice do vesnice dospělí, natož pak děti! Za to pro mne se otevíraly nové světy. Až sníh usedne, to bude lyžování! A bylo. A bylo se také nač dívat! Celá krajina nebyla jiného rázu, zmizely chalupy, nanejvýše, že tu a tam nesměle vykukovaly střechy, lesy jakoby se byly z části do země propadly, zmizela zcela některá údolí, jsouce úplně sněhem zaváta. V Rychnově samém nahoře a u Schmieda byl na cestě mezi chalupami tunel asi 7 m dlouhý, tu a tam i jiný z chalupy do chalupy. Kolem stavení se to tentokráte hemžilo, neboť bylo nutno odhazovati sníh aspoň od oken, aby sednice celý den nebyla zahalena temnou nocí.

Sedmého února pozval nás p. strážmistr Míka, p. řidičího Novotného, p. učitele a mou maličkost, abychom se s ním zajeli podívat do Reiterschlagu, že nebudeme litovat. Reiterschlag změnil svou podobu úplně. Cesta vedoucí středem vsi od východu k západu zmizela, že po ní nezbylo památky. Za to se utvořily celé hory sněhu v místech, kde mezi staveními mohl volně vanout vítr. Do jednotlivých stavení musilo se sestupovat jako do propastí, v mnohých stájích bučel dobytek hladem a žízni, čekaje netrpělivě, až se jeho hospodáři podaří s dětmi a s chasou proházeti sníh aspoň ke vchodu do stájí a do stodol. Po vchodu do kaple nebylo památky, v mnohých staveních, kde ještě nepronikli při odhazování k oknům, svítli i za dne. Bylo to podívaná, na kterou těžko lze zapomenout. Když prošli jsme celým Reiterschlagem, uvítal jsem s radostí návrh páně strážmistrův, abychom jeli ještě dále do Multerberger Waldhäuser, asi půl hodinky vzdálených. Nedošli jsme tam však, protože pana řidičího trápila žízeň, i zapadla celá společnost do hospody na ohbí silnice. Poněvadž mým společníkům piviště chutnalo a bylo lze se nadíti, že hned tak domů nepůjdou, zachtělo se mi navštívit nedaleko odtud bydlícího starce, jménem Lackingera, kterého jsem dosud neviděl, o němž však jsem slyšel, že nikdy do kostela nejde, že je zatrpklý, zkrátka - dle tamní terminologie - hotový neznaboh.

Zapřahl jsem tedy své koníky na nohy a jel přímo směrem, který mi byl označen vzhůru do kopce a přes les. Jakmile jsem z lesa vyjel, ukázala se mi samota, podle líčení určitě můj hledaný

cíl. Stála na záhorní rovině, zcela o samotě, kolem dokola daleko ani vesnice, ani chalupa ani lesík kromě toho, z něhož jsem přišel. Hotová poušť. V létě tam byla tmavá nevlídná rašeniliště, tentokrát celá chalupa od západu, odkud jsem přicházel, zela až po komíny ve sněhu, kdežto vpředu, kde byla před větrem chráněna, nepotřebovali ani před okny sníh odhazovat.

Přiznám se, že jsem zrovna statečný nebyl. Jak mne ten bručoun přijme, neukáže mi dvéře? Vešel jsem do síně, koníky zabodl do sněhu již před chalupou, prodral jsem se celou armádou dřeváků, zaklepal a vstoupil. Sednice byla dosti prostranná a hodně světlá, mělať tři okna. Hned vpravo celé stěny stála dřevěná hrubá lavice. V levém rohu proti dveřím stál čistě umytý stůl a vpravo od něho hodně vysoká vystlaná postel. To byl všecek nábytek. Lidí bylo tu nepoměrně více. Dva mladí manželé, kupa malých dětí a na jediné židli u stolu seděl stařec asi 75letý, držící nejmenší dítě na klíně, asi půlleté. Všichni udiveně se na mne zadívali, nepoznávajíc mne, neboť jsem měl krk zahalený šálou a oblek lyžařský. Když jsem jim ruku podal a šálu shodil, bylo uvítání trochu teplejší, ač nikoli příliš. Mladý muž ihned jal se omlouvat, že do kostela málo přijde. V létě musí za výdělkem do Kienbergu, asi 4 hodiny pěšky, za výdělkem, v zimě, kdy pro spousty sněhu z chalupy nemůže, ani do stela nejde a starý otec prý již nemůže. Otec-stařec jen se mračil, aniž by se byl hovoru zúčastnil. Sotva mi ruku podal při odchodu. Nicméně byl jsem napoprvé spokojen, třebaže jsem se mu o sv. svátostech ani nezmínil.

Asi za tři neděle vypravil jsem se tam po škole přímo ze Sv. Tomáše. Sníh hýřil tentokrát miriádami diamantů, cesta přes Linder Waldhäuser šla pořád s kopce, za chvíli jsem přešel do Reiterschlag a asi za 20 minut po té jsem přistál u Lackingerů. Dříve jsem v Reitechschlagu zajel ke staré kovárce, zbožné, dobré ženě, které jsem uložil, aby se honem modlila na můj úmysl aspoň jeden růženec, že mám něco důležitého před sebou.

Tentokrát mi štěstí přálo. Mladý vozil vodu na saních z daleké studánky, mladá dojila ve stáji, zastihl jsem dědu samotného doma, zcela dle svého přání. Dali jsme se do hovoru a dříve ještě, nežli jsem začal ťukat stran duše, dal se dědouš do pláče a jal se vypravovat:

„Vím, pane páter, proč jste sem přišel, scházím vám v kostele, ale věřte, nemohu jinak. Podívejte se jen kolem, bída u nás kouká z každického koutu. U mladých dětí přibývá, ani dostatek peřin na všecku tu drobot' nemají, syn se lopotí, jak jen dovede, odchází, sotvaže sníh sleze, vždy v pondělí již ve 3 ráno, vracívá se v sobotu za tmy. Snacha poklízí dobytek a stará se o děti, na všecko je sama, také stačit nemůže - a já jsem jim jenom na obtíž. Pracovat nemohu, mám chromé ruce i nohy - přece jim chleba ujídám. Rád bych umřel, aby se mladým ulevilo a smrt se mi vyhýbá. Nezlobte se, ale do kostela nemohu, podívejte se na mé jediné kalhoty.“ Ty byly samá záplata a samá díra. Za řeči civěly na nás malé ustrašené děti, sedící jako úkropečkové na lavici jedno vedle druhého.

Nerozuměly jistě, proč dědoušek pláče. A ten dokončil takto: „Víte, jednou v postě, až bude trochu tepleji, půjčím si kalhoty od kluka a přijdu sám ke správě Boží, jenom vás budu prosti, abych nemusil dlouhou čekat. Je to pro mne dálka do Rychnova, těžko se pak na nohou držím“.

Slíbil jsem mu, že milerád jej vezmu hned na řadu, kdykoli přijde, aby jen řekl kostelníkovi, který mne neprodleně uvědomí. Zeptal jsem se, má-li chuť k jídlu. Máchnul jen rukou a dodal: „Což je o chuť! Ale není co!“ Slíbil jsem mu, že mu něco pošlu po školních dětech a rozloučili jsme se jako nejlepší přátelé.

Hned druhý den jsem koupil tři knaky a několik housek a poslal balíček po dětech staroušovi. Doma jsem při večeři vyprávěl, jaký byl můj dnešní lov. Pan děkan se jen usmíval a dodal: „Nu, nedělejte si mnoho nadějí. Sotva se belhá, pochybuji, že by tak daleko došel. Buďte rád, jestliže nás jednou k sobě povolá.“

Tentokrát se i pan děkan zmýlil. Asi za měsíc po té za třeskutého mrazu, právě když jsem měl sv. pozdvihování, přibelhal se kdosi těžko do kostela vleče za sebou jednu nohu. Jaké bylo mé překvapení a jaká radost, když při Dominus vobiscum jsem poznal starého Lackingera! Dodržel slib. Hned po mši sv. jsem ho vyzpovídal, podal mu Tělo Páně, načež dlouho zůstal sám a sám v ledovém kostele při díkučinění. A když jsem vzpomněl, že musil jít z domova při své pomalé chůzi již nejpozději v pět ráno, zamiloval jsem si starouška tím více.

Den na to byl jsem volán k zaopatřování k Steiningerové, bydlící v ohbí silnice při odbočce do Malého Berneku, o němž jsem se mnil již v kapitole XXVIII. Její muž mající ránu na krku, je hluchý jako patník, k práci neschopný, jeho žena, nyní také těžce nemocná, s pláčem mi světovala

své trampoty. Dříví žádné, muž vařit neumí, ona přes 80 let stará, přes veškerý bolesti musí denně z lože, aby ucmudila aspoň něco pro ně oba. Všude plno špíny a zápachu, peníze žádné, pomoc žádná, palivo žádné, jak tu na samotě žít? Došel jsem po zaopatřování k zlaté Hofer Zilli, starší již mariánské sodálce, která byla takovou rychnovskou milosrdnou sestrou, pracující za pouhé Zaplat' Pán Bůh. Řekl jsem jí, čeho je zapotřebí. Nechala doma práce, vzala své hadry, něco z kuchyňských zásob do nůše a ještě týž den ubožákům celičkou světlici čistě vydrhla, uklidila, hadry vyprala a uvařila. O další jsem se starat nemusil. Věděl jsem, že jich neopustí, dokud její pomocné ruky budou potřebovat. Ve světě je takovýchto duší pramálo, také v Rychnově jich nebyl nadbytek. Ale jediná taková zlatá duše postačí, aby smyla potoky hořkých slzí s ustaraných lící a z ničeho učinila tolik dobra, že mnohá milosrdná sestra v nemocnici, kde je vše po ruce, nemá tolik zásluh, jako takováto duše.

Kéž by těchto apoštolů blízké lásky bylo více ve světě!

Kapitola třicátá čtvrtá Bohatý lev

V roce 1924 jsem držel postní kázání, pan děkan toho roku měl o nedělích postních odpoledne přípravu ke sv. zpovědi pro jednotlivé stavy. Tato příprava se konávala každý rok právě tak, jako to činívají misionáři. Proto lze si vysvětliti, že sv. zpovědi v Rychnově bývaly veskrze dobré, upřímné, úplné a vyesdávavé ve zpovědnici bylo duchovní radostí. Tam se nestalo snad nikdy, co se mi tak často přihodilo později, aby totiž přišel „kajícník“ s paušálním: „Víte, nikoho jsem nezabil, nikoho neokradl, nikoho nezapálil, nicméně zpovídám se ze všech svých vědomých i nevědomých hříchů“. Dříve bývával jsem s takovými lidmi na rozpacích, dnes mám už svou praxi. Odpovím takovému podobně: „Víte, člověče, to jste svatý, to ke mně nechod'te, protože já sám jsem člověk hříšný, ale vylezte si tamhle na oltář, shod'te tam tu sochu dřevěnou, ať tam máme jednoho opravdovsky svatého.“

Nuže tedy při oněch postních kázáních upoutal mou pozornost hoch asi 16letý, vyesdávající vždy hned pod kazatelnu při samé zdi. Byl neobyčejně intelligentní tváře, vážný, světlavý, nosíval světlý krátký zimníček se zeleným mysliveckým límcem a kázání sledoval vždy s nevšedním zájmem. Abych zvěděl, kde to jest, stačilo dotázati se kostelníka a udati místo, kde sedí. Jednotlivé vesnice měly totiž již své tradiční lavice a svá místa v nich a každou neděli sedal každý na své jemu vlastní místo, kostelník pak, který znal dokonale celou kolaturu, ihned mi pověděl celou genealogii chlapcovu: „A to je Antonín Keplinger z Multerberger Waldhäuser č. 14, syn Jiřího, domkáře tamtéž. Mají celkem sedm /tuším/ dětí, čtyři kluky a tři dcery, tenhle je - myslím - třetí. Bydlí v první chalupě u lesa o samotě stojící, nežli přijdete do Waldhäuser. Jsou to chudí lidé, ale děti mají vesměs hodné, ukázněné. Tenhle ten měl se učit truhlářem u Reitera v Malém Berneku, ten jej však nepřijal, až prý kluk trochu zesílí, je příliš slabý. Teď už je dva roky po škole doma, připomáhá a hlavně, pase dobytek.“

Vzpomněl jsem si ihned, že jsem kluka už kdysi kdesi viděl. Teprve večer jsem si živě upamatoval, že jsem jej poprvé spatřil, když jsem do chalupy kostelníkem označené nedávno před tím zavítal, jda v podvečer naproti panu děkanovi, když sbíral někdy začátkem března ve Waldhäuser na zvony. Hoch byl tehdy chadě oděn v hadříky, seděl jako oukropeček v koutku u kamen, bedlivě a uctivě naslouchaje hovoru, který vedl pan děkan s jeho otcem. Jeho oduševnělá tvář již tehdy vzbudila moji pozornost.

V postní pátky bývalo po bohoslužbách „líbání“ sv. ostatků, jako se děje ostatně i u nás mnohde. Stával jsem v postranním vchodu, ve zvonici, kdežto pan děkan míval své stanoviště před hlavním portálem chrámovým. Při nejbližším pátku tedy jsem pošeptal chlapci při líbání, aby na mne venku chvilku posečkal. Podíval se na mne udiveně, přikývl vážně a když jsem za chvilku vycházel ze sakristie, čekal na mne před missijním křížem, jak se mi zdálo, pln obav, cože to asi bude za podivný výsledek. Upokojil jsem jej hned na počátku, že nic důležitého nemám na srdci, že jej chci pouze poznat a vzal jsem si jej na kaplanku, kde jsem mu položil řadu otázek. Hoch odpovídal velmi rozumně, měl jasný úsudek, znamenitou paměť a kupodivu uhlazené chování, ačkoli to byl vlastně pasáček dobytka. Abych příliš nesplašil, propustil jsem ho domů s pozváním, aby, chce-li, přišel zas

některou neděli. Hoch přišel skutečně. Poněvadž jsem neměl právě pokdy, dal jsem mu album, aby si prohlížel pohlednice. Pro hocha bylo to hotové panorama. Svěřil se mi, že už jel také vlakem, ale pouze jedinkrát, když jeli se školou několik stanic na výlet po el. trati Lipno - Vyšší Brod.

K rozhodování jsem nikdy neměl daleko. Nabídl jsem chlapci, že jej vezmu do Č. Budějovic, aby se vlakem řádně projel a aby jednou v životě také spatřil, čemu se říká „město“. Sledoval jsem při tom hlavně dva cíle, jednak, abych hocha blíže poznal, zadruhé, abych se poradil s panem spirituálem Melkou, abych mu hocha představil. A tak došlo k uskutečnění plánu v neděli 18. května 1924. Hoch cestou zářil štěstím, přes velký nával dostal se ve vlaku k oknu. V Budějovicích ještě večer jsme zašli do katedrály a na májovku do seminářského kostela. V jižní metropoli jsme se zdrželi několik dní, rozumí se, že jsme schodili, aby hoch měl doma co vypravovat, ba i na věž jsem s ním vylezl, ačkoli až do té doby jsem nikdy té touhy v sobě nechoval.

Na zpáteční cestě chlapec dost těžce se s městem loučil a když jsem u Korosek řekl, aby se ještě jednou na Budějovice podíval, že už jich cestou neužítí, zdálo se mi, že se mu oko zarosilo. Odcházel ze ztraceného ráje, vida před sebou zase denní všednost. Když pak jsme šli pěšky z Černé k Ratschlagu do koce, svěřil se mi, co ho nejvíce tíží: „Mne to pasení tolik mrzí, vždyť jsem po celičský den sám a sám. Nejhuře bývá, když prší. Tu hodím pytel přes hlavu a stávám celé hodiny pod smrčkem, až všecek mokry z večera se domů navracím. Jak rád bych pracoval s jinými!“

Při těchto slovech dozrál můj úmysl s ním docela. Za Vltavicí, když jsme vkročili do lesa, odloučil se Toník po nějaké chvíli cestou doleva ke Sv. Tomáši, aby si nadešel. Pod paží nesl dárky domů, mamince kousek mýdla a lžiči, bratrovi štěteček, sestře dva malé talířky, ostatním skleněné násadky, čokoládu a po kousku gumy.

Hned den na to po velké, když se pan děkan nasnídal, zaklepal jsem u něho v kanceláři a předložil mu hotový svůj plán se všemi vzdušnými zámky. Hoch je nadaný, také panu spirituálovi se líbil, dám ho na studie a stane se, bude-li to vůle Boží, knězem. Byl jsem tehdy mlád a mládí má právo stavět vzdušné paláce. Trochu jinak, střízlivěji se na věc díval zkušený pan děkan. Nejprve neodpověděl, pak se usmál a na konec dodal: „A kdo ty studie dvanáctileté bude financovat?“ Ale ani tato střízlivá otázka mne nepřipravila o mé illuse: „Něco dá otec, něco já, něco se vyžebra“ - řekl jsem bez rozpaků. A tu se rozhovořil pan děkan jako starý dobrý otec:

„Vaše úmysly, velebný pane, jsou velmi chvályhodné, budou však potřebovati delšího času k dokonalému prozkoumání. Zatím si nedělejte velikých illusí. Otec je chudý, na almužny spoléhati příliš nelze a vy sám nevíte, jestliže byste jej mohl podporovati dnes, bude-li vám to možno zítra. Co se mne týče, nemusím vás ujišťovat, že nikdo by neměl, jestliže by se věc zdařila z tohoto podniku větší radosti, nežli já. Rodinu znám dobře, děti jsou všesmes vzorné, jen kdyby té finanční stránky nebylo. No, budeme o věci uvažovat a zeptáme se v Mariaschein na rozpočet“.

Odmítnut jsem nebyl a to mně stačilo. Začal jsem kout železo, dokud bylo žhavé. Hned den na to bylo zaopatřování do Multerbergu, odkudž jsem šel rovnou do filiálky do Sv. Tomáše přes Multerberger Waldhäuser, i zašel jsem ke Keplingerovům a požádal hocha, aby mne kus doprovázel. Šel ihned s radostí, v sametových kalhotkách, ve světlé čepce a bos. Cestou pak jsem se mu zmínil, že by se mohl toho nenáviděného pasení dobytka zbavit, má-li chuť na studie, studie by si vyžádaly řady let a - bude-li míti chuť, že by jednou mohl se státi knězem. Hoch poslouchal mé povídání jako děcko pěknou pohádku. Byl ihned srozuměn, se vším, bral celou záležitost ještě lehkomyšlněji, nežli já sám, vždyť to bylo dítě šestnáctileté. Čeho jedině se bál, bylo rozloučení s domovem, když o něm byla řeč, zvlhly mu oči rázem.

Příští neděli po té přišel hochův otec na mé pozvání. Šel jsem s ním k panu děkanovi, aby nám řekl své mínění. Také nebyl proti mému návrhu, a upozorňoval nás však předem, že nebude na hocha věnovati ročně více nežli 500 korun, tedy 50 K měsíčně. To bylo arciť k pláči málo. Za takovýchto vyjednávání jsem začínal pomalu chápat, že jsem rozdmýchal ohniček, který bude těžko hasit. A vzbudit v těch dobrých, prostých lidech tak veliké naděje a pak je nechat na holičkách, nebylo by charakterním jednáním. Stále jasněji a jasněji jsem poznával, jak jinak, daleko rozumněji a všestranněji pojímal celou záležitost zkušený pan děkan, s nímž jsem se měl poraditi dříve, nežli jsem s hochem a o hochovi začal vůbec jednat.

Hlava mi šla tehda starostmi kolem. Co dělat? Především musím zajistiti chlapci na celou dobu gymnasiálních studií, tedy na 7 let - udělá-li hoch zkoušku do sekundy - ročních aspoň 2.000 Korun. I sedl jsem ke stolu a počal psát žebropisy na všechny strany, na Halěř u sv. Vojtěcha do

Prahy, na jeho odbočku do Č. Budějovic, na pana spirituála, aby mi přitlačil v Budějovicích, případně poradil. Když všechny dopisy jsem vyexpedoval, odešel jsem do kostela, abych tam všecinko vložil v ruce Páně. Prosil jsem, je-li vůle Boží, aby hoch se knězem stal, aby Pán dal k tomu Svě požehnání.

Kapitola třicátá pátá Daleká cesta od sekundy ke primici

Pán svého požehnání neodepřel. Se všech stran došly uspokojující odpovědi, slíbena podpora pro hocha, ředitelství ústavu v Mariaschein povolilo zkoušku do sekundy po prázdninách a přijetí do internátu, otec se uvolil, bude-li nejhůře, že zvýší měsíční příspěvek.

Pro hocha nastala nová doba, která byla sotva lehčí, nežli dosavadní pastva na volném prostranství na čerstvém šumavském vzduchu. Den co den od poloviny června - neděli nevyjímaje - musil se připravovat na přijímací zkoušku do sekundy na gymnasium a opakovat: počty, dějepis, zeměpis, něm. gramatiku, fysiku, krátce všechny předměty. To by nebylo to nejhorší. Ale musil, chudák, studovat i latinskou gramatiku a učit se lat. slůvka a překládat dennodenně z němčiny do latiny a naopak. Věděl, že otcové Jesuiti budou neúprosní, že budou vyžadovat své. Mnohdy bylo mi hochu upřímně líto. Stávalo se, když jsem jej odpoledne zkoušival, že byl od ranního studia již tak vyčerpán, že se mi tu a tam zdálo, že není možno, aby u zkoušky prošel. Nicméně, karta byla vržena, musil pokračovat.

Kolem čtvrté až páté hodiny odpoledne chodíval ze studia domů a to ještě cestou - bylo to z Rychnova asi půl druhé hodinky k nim - musil se učit latinská slovíčka. Myslím, když se ocitl na čerstvém vzduchu, že nezřídka litovával, že nezůstal raději u kraviček a oveček.

Prázdniny minuly jako voda a koncem prázdnin jeli jsme spolu přes celé Čechy ke zkoušce, z nejjihnějšího cípu Čech do samého severu země. Ještě cestou ve vlaku musil látku opakovat. V Praze jsme nocovali v Arnoštově koleji, kde nás ubytoval kolega Bedřich, studující tehdy na vysoké škole a teprve druhý den k večeru dojeli jsme do Mariaschein. Aby hoch nemusil jezdit dvakrát, jeli jsme těsně před začátkem škol. roku, vzal si s sebou kufr, prádlo, peřiny, vše, co bylo předepsáno, a nebylo toho právě málo.

Sám jsem byl tehdy v Mariaschein poprvé a naposled. Nejprve zašli jsme do basiliky P. Marie, abychom ji poprosili o Její přispění. Poněvadž jsem musil již druhého dne odejeti, dal jsem hochu pod Její mocnou ochranu. Večer ještě poprosil jsem zkoušející profesory, aby laskavě vzali ohled na hochu, že již dva roky byl ze školy, že tudíž paměť teprve musí znovu zacvičovat, ručil jsem však za jeho vzorné chování. Kněží Jesuité mne ujistňovali, abych se nebál, že hoch jistě projde a ostatek že dohoní, že se mu budou více věnovat. Druhého dne ráno po mši sv. doprovodil mne chlapec ke vlaku, bylo to asi 20 minut od stanice. Cestou na dráhu dával jsem mu poslední napomenutí a kladl mu na srdce, aby nespoléhal nikdy pouze na paměť a rozum, nýbrž daleko více na přispění Ducha sv. při celých studiích. Když po chvíli vlak přisupěl, požehnal jsem hochu naposledy, přál mu, aby ve zkoušce dobře obstál, vložil jsem mu na srdce, aby ihned mi sdělil, jak zkouška dopadla, načež již vlak dal se do pohybu. Díval jsem se oknem na hochu, kterak volně se vrací do ústavu, v okamžiku mi zmizel s očí. Dopadl jsem na sedadlo, schoulil jsem se do kouta a oddal jsem se svým myšlénkám.

První velká cesta hochova do světa - a hned tak se nevrátí, až na vánoční prázdniny v nejlepším případě. Zůstává tu sám a sám mezi zcela cizími lidmi, má před zkouškou, tedy starost, hůře ještě bude, až bude po zkoušce a padne na něho tesknota po šumavské jejich samotě na pokraji lesa. Zvykne si? Zdomácní? Obstojí? Dosáhne cíle? Nebudu jednou litovat, že jsem tuto cestu po něho vážil?

Při příjezdu do Rychnova vítal mne pan děkan se zasmušilou tváří. Za mé nepřítomnosti došla od konsistoře zpráva, že počínaje 1. zářím 1924 jsem přeložen za administrátora do Kunžvartu a na mé místo že přijde P. František Wittman, novosvěcenec, Němec. Zůstal jsem jako opařen - nové starosti! Ale o těch až v příští kapitole.

Dva dny poté, když jsem se s Rychnovem loučil, v poledne, právě když jsme s panem

děkanem, obědvali naposled, došel lístek od Keplingera, že zkoušku šťastně udělal a byl přijat do sekundy. Mohl jsem říci s obměnou: „Zasvítilo mi, slunko zlaté, na poslední z Rychnova krok!“ Byla to pro mne veliká, radostná zpráva. Ale čekaly mne ještě radostnější překvapení. Někdy v listopadu, kdy už jsem byl miserátorem a sídlil s maminkou v prázdné skoro faře, kde místo stolu jsem užíval bedny a místo záclonek ručníků, došel přípis od generálního praefekta z Mariaschein, tohoto znění:

„Již déle se chystám sdělit vám bližší zprávy o Antonínu Keplingerovi. Je pravda, že vykazuje ještě mnohé nedostatky, které však rádi přehlízíme, pamětlivi jsouce toho, že přechod ze čtyřtřídky do sekundy je nutně předpokládá. Co se však jeho chování týče, ujistujeme vás, že nemohl jste nám doporučit chovance vzornějšího. Časem jistě všechny mezery svou pílí dožene. Byli bychom vám vděční, kdybyste nám mohl doporučit více takových Keplingerů.“

Nevím, kolikrát jsem tyto řádky četl po sobě, byl jsem v devátém nebi - a naděje mé jen vzrostly. O vánocích hoch domů nejel, byly jen krátké prázdniny a musilo se šetřit s každou korunou. Bylo mi ho upřímně líto a vzpomínal jsem na něho.

O hlavních prázdninách už jsem zase kaplanoval, avšak jinde. Pozval jsem hocha k sobě na nějaký den. Přijel rád a od té doby jezdil každé prázdniny, vždy na krátko. To jezdil Rychnova za svým bývalým kaplanem. Těch několik krátkých dní jeho návštěvy bývalo to nejkrásnější z mých celých prázdnin.

Hoch rostl, povahově byl však stále stejný, klidný, vyrovnaný, tichý a moudrý. V posledním roce - nedlouho před maturitou - přišlo další překvapení, větší a dalekosáhlejší všech dosavadních: Hoch psal, že se svobodně rozhodl, věnovati se stavu řeholnímu a zůstat u Jesuitů. Řád prý je ochoten nahradit Haléři sv. Vojtěcha veškery s jeho studii spojené výlohy. Věc byla příliš vážná, nežli abych ji nesdělil panu děkanovi do Rychnova písemně. Ten patrně radil se s otcem hochovým, který jistě by byl raději viděl hocha knězem neřeholním. Proto, když přijel Antonín na velikonoční prázdniny, domlouval mu dlouho pan děkan, aby se neukvapoval, líče mu mnohé těžkosti řeholního života.

Nic platno, hoch trval na svém, že se cítí od Pána povolán a že dlužno poslouchati Boha více, nežli lidí, byť to i vlastní rodičové byli. Brzy na to vstoupil do noviciátu na Velehradě na Moravě. I tam jsem jej jednou navštívil. Po noviciátě nastoupil filosofické studium v Belgii, pak theologické v Pullachu u Mnichova, načež byl poslán - již za této strašlivé války - do Turina v sev. Itálii, kde zažil i několik leteckých náletů. Byl vysvěcen, tuším, v roce 1941. Když dostal jsem jeho pozvání primici, nebylo ani pomyšlení, abych se jí zúčastnil. Měl ji v Rychnově, který tou dobou už tři roky byl v rajchu, já pak jako zavilý nepřítel velkoněmecké velkoříše jsem věděl, že překročení hranice, znamenalo by pro mne velkokriminál, ne-li něco horšího, vždyť ve své staré prostotořkosti jsem tam kdysi nazval jejich neomylného velkofíru na kazatelně zednickým pomocníkem, před nímž bylo třeba svedený lid důtklivě varovat.

Pravda, byl bych rád se jeho primice byl zúčastnil, ale rád jsem u obět' přinesl Pánu na poděkování, když jsem musil zůstat doma. Hoch s Boží pomocí došel svého cíle, víc jsem nežádal.

Po vysvěcení, aby nemusil na vojnu, byl ustanoven pro duchovní správu ve Vídni. Avšak Jesuité byli u fýrera v abecedě hned po židech, přemnozí byli uvrženi do vězení, Antonín musil na frontu jako prostý voják. Na štěstí byl „zbraně nehodný“ jakožto Jesuita, proto dán za ošetřovatele do lazaretu, odkud velmi záhy přišel do prvních frontových linií, patrně s úmyslem, aby se domů již nevrátil. Při vláčení těžkých těl zraněných vojáků dostal však uskřinutou kýlu, s níž byl z východní fronty letadlem na rychlo převezen k operaci do Stuttgartu, po zotavení pak po těžké operaci byl přidělen jako ošetřovatel do veliké nemocnice zafrontové do Brestu Litevského, odkudž mi podal tu nejradostnější zprávu vůbec, když psal: „Můj poměr k lékařům je velmi přátelský. Jsem od rána do noci na nohou, mnohdy po celý dne vypadám jako řezník, plný lidské krve. Avšak nejsem tu nadarmo. Mám výsadu, nositi na prsou stále Nejsvětější Svátost, mohu tedy působiti a působím přechasto i jako kněz a to v každém vážnějším případě, jakmile vidím, že bude operace nebezpečná, nebo nastane-li nebezpečí po operaci. A nevěřil byste, jak jsou mi vojáci vděční jako knězi. Děkuji Hospodinu, že mne ke sv. kněžství povolal. Kolik duí již jsem zde zachránil v posledním tažení. Bůh budiž veleben, ani vojákem jsem se nestal nadarmo. Bojuji však pro říši Boží.“ Mohl jsem dožít větší ještě radosti.

Kapitola třicátá šestá a poslední S Bohem buď, Rychnove krásný, a Bůh tě opatrujž!

Nemohu s dostatek děkovati Boží lásce za tři veliké milosti, jichž se mi v životě dostalo, totiž 1/ že jsem se stal knězem, 2/ že jsem jako kaplan měl vždy představené vzorné kněze a 3/ že mi Boží Prozřetelnost vždy dávala osvícené, moudré zpovědníky. A ještě za něco musím Pánu dobroty a lásky býti neskonale vděčným: Že mé první místo kaplanské bylo v srdci šumavských hvozdů, v ráji šumavském, abych užil slov Klostermannových, tedy v kraji, v němž už jako student jsem o prázdninách tolik rád konával své cesty a kde jsem si vždy přál působit mezi tamními zlatými, nezkušenými a od přírody dobrými, byť i chudými lidmi. Přání mé se splnilo.

V Německém Rychnově kaplanoval jsem právě dva roky, když od konsistoře přišla neočekávaně neblahá zpráva, abych prvním září nastoupil své nové místo administrátora v Kunžvartě, v okrese soudním volarském. Každý mladý člověk jest více méně větroplach a miluje změnu. Také já nebyl jiný a když došla neblahá zpráva, pravda, zarazila mne nemálo, na druhé straně však jsem tajně zatoužil po jiném kraji, rovněž šumavském. Ve své bujné fantasii, která hned mi malovala nové výhledy do budoucnosti, neuvědomil jsem si ihned, co vlastně ztrácím. A ztratil jsem mnoho, oh, ztratil jsem více, nežli jsem vůbec tušiti mohl - ztratil jsem krásné bezstarostné mládí. Neuvědomoval jsem si řádně, že se vlastně podobám ptáčeti písčavému, které opouští teple vyhřáté a měkce vystlané hnízdečko, aby se učilo samostatnému letu, při němž leckteré ptáčátko se hodně potluče, jiné spadne z výše a zabije se, opět pak jiné stává se kořistí slídivých a lstivých koček.

U mladého kněze, který se stává více méně samostatným duchovním správcem, bývá tomu nejinak. Zcela jiné jest působení takového kaplana za větrem, je-li chráněn moudrým, prozíravým děkanem, jakého jsem měl v Rychnově, a jiné je působení administrátora, který přejímá osadu po zkušeném faráři - neznaje sám ani lidí ani kraje. Jak snadno se tu mnohdy potluče, chtěje všecko staré reformovati a novými, nevyzkoušenými teoriemi nahrazovati, jindy opět - nadužívaje volnosti, nemaje nad sebou moudrého faráře - spadne z výše sv. kněžství a zabije se duchovně a opět jindy stává se kořistí lstivých, vypočítavých lidí, kořisticích z jeho mladosti a nezkušenosti. Na štěstí žila tehdy ještě má zlatá matka, která ihned bez reptání se uvolila vésti po dobu administratury mou skrovnou domácnost. Nemít té předobré duše, kdož může říci, co se mohlo všechno přihoditi?

Mé zdraví tehdy nebylo valné. Do značné míry podlomil jsem si je sám, uče dennodenně a připravuje Keplingera do sekundy po celé prázdniny. Na radu páně děkanovu dopsal jsem panu biskupovi a pověděl mu plnou pravdu, že rád uposlechnu jeho hlasu, jak jsem při svěcení sliboval, že však prosím, aby byl laskavě vzat v úvahu můj bídný zdravotní stav dříve, nežli budu do Kunžvartu jmenován definitivně. K dopisu přiložil jsem lékařské vysvědčení od dra Kettnera z Prahy, k němuž jsem zašel na prohlídku při jízdě do Mariaschein a který konstatoval trvalé zvýšení teploty a zvýšenou činnost srdeční.

Dopis nic nepomohl, Konsistoř již tehdy trpěla nedostatkem kněžstva, v Kunžvartu ležel na smrtelné posteli zasloužilý pan děkan Lom, Čech, který si uhnal těžkou srdeční vadu, když kdysi v zimě vraceje se v noci ve tmě od lůžka nemocného a chtěje si nadejítí, přecházel po ledě studenou Vltavu. Led však se pod ním prolomil, on ubožák tak tak že se za pomoci kostelníkovy vyškřábal z ledových vln říčních, že nezůstal pod ledem - a od té doby chátral a chátral na těle. Vida, že nemůže dále zastávati obtížnou pastorační v Kunžvartě, zažádal o daleko menší beneficium v Nakří, které pak dostal, na které se těšil, kam však se již nedostal. Zemřel pět dní po mém nastoupení v Kunžvartě, poměrně mlád, snad necelých 60 let stár. Tento pán vida, že se nebude moci pro nemoc ihned stěhovat, žádal konsistoř výslovně o Čecha, boje se snad, aby Němec nepopudil proti němu osadu - a tak přece jen k mému jmenování došlo.

Poslední dny měl jsem v Rychnově ještě plné ruce práce. Především jsem nemohl hochy, připravujícího se ke zkoušce, nechat na holičkách, za druhé mi pan vikář nadělil vypracování pastorální otázky pro kněžskou konferenci a konečně, chtě nechtě, musil jsem balit své svršky.

Při jídle mluvivali jsme oba málo, tonuli jsme oba, pan děkan i já, ve starostech. Pan děkan měl odůvodněné obavy z nového kaplana - Němce, já z nové osady - také Němce. Jen tu a tam dával mi ještě různé rady a připomínky. Slečna učitelka odjela koncem prázdnin z Rychnova s neteří

Mařenkou, sl. Hermínka měla své starosti s panem Míkou a vždycky veselá slečna Antonie si mne dobírávala, jakým že budu velikým pánem miserátorem! Pan děkan se zahalovával dýmem jak Zeus na Olympu, kouře v rozčilení jednu dramku za druhou a já chodil jako zmoklá slepice. Prvotní nadšení brzy vyprchalo a dostavovaly se nové starosti se stěhováním.

Kolem čtvrtého září jsem se tedy stěhoval, nerad, oh, tuze, tuze nerad. Den před tím večer, když jsem byl v nejpilnějším balení, přišlo zaopatřování. Pan děkan nechtěl mne více obtěžovat a prohlásil, že půjde sám. Hlava mi tehdy starostmi a rozčilením hořela, požádal jsem jej, abych ještě naposledy mohl užít duchovních radostí rychnovských. Toužil jsem po čerstvém vzduchu a po uklidnění a věděl jsem dobře, že zaopatřování to mne uklidní zcela určitě. Nemýlil jsem se. Byl vlahý, krásný, podzimní teplý večer, přede mnou kráčel s lucernou Pichler, šli jsme nejkratší cestou hned za Rychnovem do příkrého vrchu, potom skoro stále lesem, přede mnou tvořilo světlo lucerny pitvorné obrazy. Nepotkali jsme cestou živé duše, všude vládl naprostý klid a mír. Když po dobré hodinové cestě po pravé straně přestal les, rozložilo se před našima očima nádherné panorama: Osamělá vesnička Sv. Tomáš stála tu před námi s ozářenými okénky zahalena v noční háv nikoli nepodobna Betlému. A sotvaže její obyvatelstvo, po většině dřevorubci, uzřelo od lesa přicházeti kohosi s lucernou, ozval se v dáli na tamním filiálním kostele zvon, vítající příchod Pána všehomíra. Skoro celá vesnice v té chvíli spěchala k nám s lucernami a svíčkami v rukou, aby přijali svátostné požehnání a poklonili se Tomu, od něhož všechno dobré pochází.

Sám svátostný Mistra a Pán mi dopřál tohle poslední zaopatřování, snad proto, abych v celém svém životě nezapomněl na osadu, kde mi bylo Boží prozřetelností dopřáno působit poprvé v duchovní správě a kde zásluhou jejího neúnavného pana děkana víra kvetla jak rudé růže ve vrcholném létě. Zaopatřoval jsem stařenku smrti blízkou, která však smrti se nebála. Vždyť odchodem z tohoto pozemského života pranic neztratí, leda tu věčnou lopotu, starost, trochu bídy a bolesti. Těšila se, že odejde do pokoje věčného, který pro tamní obyvatelstvo nebyl pouhým prázdným slovem nebo jen těšínským jablkem.

Po zaopatřování všichni, jako obyčejně, tiskli mi ruku, děti ruku na pokyn matčin líbaly, já sám jsem na všechny se usmíval, ale cítil jsem dobře, že do úsměvu se dere cosi vlhkého. Poněvadž již desátá minula, nastoupil jsem ihned zpáteční cestu. Kus šel jsem doprovázen mariánskou sodálkou, tehdy již dobře víc než čtyřicetiletou, předobrou nefalšovanou Seferl Stoiberovou, z jejichž velikých očí vyzírala vždy duševní vyrovnanost a křesťanská prostota. Sdělil jsem jí krátce, že jsem tu naposled, že Pán volá mne jinam. Prikázal jsem jí, aby nikomu se o věci nezmiňovala, dokud neodejdu. Ta prostičká duše dala se do pláče. Udělal jsem jí křížek na čelo a poprosiv o její modlitbu, rychle jsem odešel. Před vstupem do lesa jsem se naposledy zastavil, očima s láskou objal šumavskou vísku v temnotu ponořenou, nad níž i v noci vévodila mohutná na skále stojící zřícenina a požehnav celou vesnici, prosil jsem Pastýře Věčného, aby těch dobrých duší zde nikdy neopouštěl, jim žehnal, je chránil a miloval.

Při příchodu domů odpočívala celičká dědina po denním dření spánkem spravedlivých, také děkanství již spalo, jenom vrata byla otevřena.

Druhého dne ráno po mši sv. jsem dokončil balení, rozloučil jsem se se svými milovanými věrnými ministranty, navštívil ještě všechna mně drahá místa v kostele i na hřbitově, abych po poledni odejel. Na štěstí přijel ten den právě z Horní Plané knížecí stavitel, již starší pán, aby s panem děkanem projednal některé nutné farní opravy, takže pan děkan byl zcela jím zaměstnán a já nerušeně mohl jsem se oddati v posledních chvílích vzpomínkám na nejkrásnější dvě léta svého života zde prožítá.

Při obědě nabídl se mi pan stavitel, že mne svezde do Černé Hůrky, rád jsem přijel jeho pozvání. Kolem třetí hodiny odpoledne stál kočár připraven k odjezdu. Za pomoci páně děkanovy vynesl jsem na kozlík zbývajcí svá zavazadla, načež nastalo bolestné loučení.

Panu děkanovi jsem z celé duše poděkoval především za jeho dobrý příklad, který mi vždycky dával jak v duchovním životě, tak i v pastorači, slečně Antonii jsem děkoval za její vždy mateřskou péči o mne, kostelníkovi Karlovi, který také přiběhl se rozloučit, stiskl jsem už pouze silně jeho hubenou ruku, načež jsem naposledy zaběhl k Tomu, který mne sem poslal a který právě ve Svém stánku mi dopřál přímo moře nejkrásnějších duchovních hodů a radostí. Těžko, velmi těžko jsem opouštěl prostornou, vlídnou svatyni, která se mi stala druhým domovem. Ale věděl jsem, že Pán i na dále mne neopustí.

Pak už jsem pouze vskočil do vozu, kde zatím pohodlně se usadil pan stavitel, kočí zamlaskal na koně a vůz tryskem se rozeběhl tichou vesničkou. Naposledy jsem se ohlédl. Před děkanstvím stál vždy vážný pan děkan, kyne mi rukou, slečna Antonie se sl. Hermínkou mávaly kapesníčkem. Hned po té celý proud ale vytryskl mi z očí nikoho a nic jsem více neviděl, nikoho nezdravil, nikomu na pozdrav neodpovídal. Hoře jako moře se rozlilo mou duší. Jako oukropeček jsem se schoulil do koutka kočáru a ruky mé se soucitně dotkla ruka vedle mne sedícího pána, který věděl, že slova útěchy byla by zde marna.

Před ohbím silnice jsem ještě jedno se poohlédl. Krásný Rychnov topil se v záplavě podzimního zlatého slunce.

Bože dobrotivý, ty zlaté prosté duše opatruj a zlatému panu děkanovi a jeho celému domu požehnej a odplat' bohatě to, co chudý kaplan nikdy nebude zaplatiti s to.

Závěr

Když jsem začal psát tyto vzpomínky, jak již uvedeno i v úvodu, obával jsem se, že přece jenom časový odstup je příliš dlouhý, nežli abych sehnal tolik látky, aby dílko, věnované k tak vzácnému jubileu Páně Monsignorovu, stálo vůbec za řeč. Při psaní samém však vyrojilo se tolik starých a přece zase nových a mně tolik drahých myšlének, že jsem nestačil načrtávat jich na papír. Nešťastná válka má i tu vinu, že jsem dílko, které má být maličkým důkazem mé velké pozornosti oproti vzácnému jubileu Páně Monsignorovu, vlastně nedokončil.

Zde nadhozené vzpomínky obsahují sotva polovinu mého krásného kaplanování. Přišel advent, s ním spojené kvadriduum, ustavičné návštěvy, kterých, nebýt války, bych zůstal ušetřen - a já ubožák při nejlepší vůli nemohu dílko dokončit, má-li býti věnováno k Ježíšku pro vysoce důstojného pana Jubilanta v roce pro Něho tolik významném.

Prosím tudíž za laskavé prominutí. Ostatně nevím, bude-li mít pan Monsignore tolik trpělivosti, aby dočetl těchto pár řádků až do konce. V kladném případě není vyloučeno, že - dá-li Pán Bůh - dokončím své krásné vzpomínky později.

Aby sešitek měl aspoň nějakou patu, čili zakončení, musím doznati, že teprve po odchodu z Rychnova jsem poznal, že to není všude, jako to bylo v Rychnově, ba - nikde!

Jako ubohý administrátor, lépe miserátor, nesl jsem veškerou tíhu zodpovědnosti, které jsem jako kaplan vlastně ani necítil. Nemusil jsem jednati ani s úřady, ani se stranami, všecko nepřijemné brával a za mne vyřizoval vždy pan děkan, který v čas potřeby dovedl šetrně upozorniti na různé chyby svého nezkušeného kaplana, a - což má pro mladého kněze velikou cenu - dovedl také říci poctivě a do očí, co se mu na kaplanově kázání líbí i nelíbí. Tohle mi jako administrátorovi nejvíce scházelo. A tak se stalo, když jsem kdysi ve své prostořekosti vytknul na poslední den v roce pannám své prozatímní osady, že mnohé z nich mají více illegitimních dětí nežli zubů v ústech, že bylo ouvej. Rád, tuze rád jsem opouštěl administraturu, abych znovu stal se kaplanem. Bohužel, do Rychnova už mne nedali. Zase jsem měl veliké štěstí: Dostal jsem opět vzorného kněze za představeného, u něhož právě tak jako v Rychnově jsem nikdy ničeho neviděl, nad čím bych se mohl třeba jen málo pohoršovat. Ale pan děkan Gross to přece jen nebyl. Pan děkan Vincenc Gros byl a dosud, díky Bohu, jest jen jediný na světě.